

ARGIA

**JEAN FRANÇOIS
BLANCO**

«Paroten kasua
bururaino
eramanen dugu,
Estatu espainiarra
kondenatua izan
dadin»

KONTSUMOA

Gora dator
udaldiko prezioen
marea

XABIER SALDIAS

«Rap-a baino,
nahiago dut
pulpitotik
sermoia»

PALEONTOLOGIA

Balizko
arbasoaren fosila
Txinako
ztarnategi batean

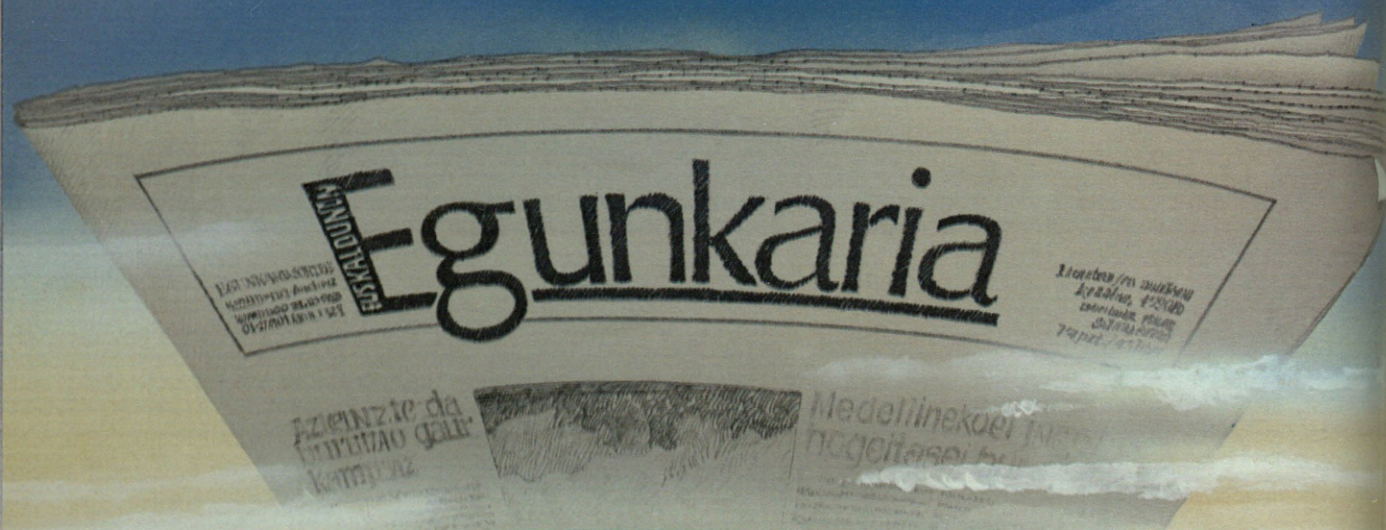

UMEZURZTEGIAK, IRAGANARI AURRE EGITEKO GAI

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

EUSKALDUNAKI
Egunkaria

Elkarkidetzari gutun irekia

JAUN-ANDREAK, zuen propaganda baimenik gabe sartu duzue nire etxean. Eta propagandarekin batera iraina eta mespretxua, bai neretzat eta bai euskaldun guztiontzat ere. Ni ez naiz zuen etxean sartuko make-toak, frankistak eta honelako kalifikatiboak botatzeko, baina zenbait gauza publikoki agertuko dizuet. Bate-tik, nere etxean sartu zare-tela behin eta berriro erdara hutsean idatzirik dagoen propagandarekin. Bestetik, zuen Donostiako bulegoan egon nintzela zuekiko harremanak euskaraz eduki nahi nituela azaltzeko. Horretaz gain, nire pertsona- rekiko eta orohar euskal- dunekiko begiramen gutxi adierzten duzuela, orain- goan ere, bidaltzen dida- zuen informazioa erdara hutsean dagoelarik. Azke- nik, kasu honetan propa- gandak zuen kontra joka- tzen duela.

Guzti honengatik, zuen bezeroen artean euskaldu- nik eduki nahi ez baduzue, mesedez, itzul iezazkidazue Elkarkidetzan daukadan di-

rua eta ekarritako interesak. Ziur nago nire dirua jasotze- ko beste aseguruak izango direla.

Jose Ignacio Lopez de Luzuriaga
(Donostia)

Ke arteko ekologoak

«**U**DA badator...» hasten zen 1.393. zenbakian «Ira- kurlak Mintzo» sailean Errezilgo Andoni Mendiza- bal jauna. Nik oharren bat erantsi nahi nuke.

Lehena, arrazoa duzula, Andoni (eta ez pentsa ba- serri bukoliko batetik idaz- ten ari naizela, ez, asfalto gain-gainetik baizik); egu- nero kontsumoari beren bi- zitzat salduta edukiz gero, zeozter egin behar eta, ke arteko ekologiaz aritu eta norbait izateko bide bila, baserritarrari zein garaiko diren «errezil sagarrak» ira- kasteko prestu gehiegi ote dagoelakoan nago. Amen.

Azkenik, sarri askotan zoritxarrez, baserritarrak ez du bere burua aintzakotzat hartzen, eta liburuetan, ekologia aldizkarietan esal-

di pare bat irakurritz gero lau txorakeria, lau ganoraba- kokeria esaten duenari kasu gehiegi egiten dio.

Guztion istoriotxo luzea da hau. *Eutsi* baserritarrok zeuen kulturari, guztion in- gurugiroa zaintzen bait du- zue, benetako ekologoak.

I. Sarasola
(Bilbo)

Hondarribiko kanpaia

ATZO goizean jakin nuen. Kale Nagusiko osta- lariak bultzatutako ekimen irudikor bat dela medio, Hondarribiko kanpando- rea isilarazteko sinadurak jasotzen ari dira. Turistek ezin omen lorik hartu eta, egun, guztiok eskumutu- rreko ordularia dugunez, ordu laurdeneroko kanpai hotsek *utilitatea* galdu bide dute.

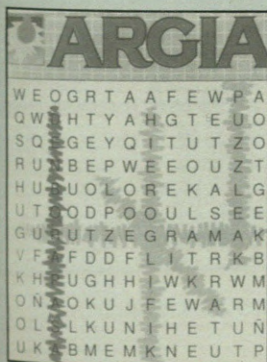
Kanpaiek uxatzen duten turista motari buruz pen- tsatzen oheratu nintzen bart. Londongo Big-Ben eta Veneziako San Marco piaz- zako ezkilak ere isilarazteko gauza ote dira? Nora joko ote dute zarata ekiditeko?

Etxe azpian daukagun

tabernaren doinu alaiak nire belarriak laztantzen dituen bitartean, Kale Nagusiko adokinetan abiada bizian igotzen diren kotxe gurpi- len soinu xamurren kulun- kaz, seko lo geratu naiz. Goizeko laurak aldera la- purren aurkako alarma atsegin batek iratzarturik, sakristauari —aspaldian bere eginbeharretatik kan- po geratu bada ere— gogo biziz eskatuko diot: jo ezak berriro, Sam!!!

Mikel Alberdi
(Hondarribia)

OHARRA: Sail hau, aldiz- karian azaldutako edozein gairi buruz edota interes- garri litekeen beste edozei- ni buruz, ARGIAko irakur- leak adierazi nahi duena idatziz jasotzeko txoko irekia da. Gutunak, ahal dela, ez du mila karakter (folio erdi, espazio bikoi- tzean) baino gehiago izan- go; bertan, igorlearen izen-abizenak eta kaleratu nahi duen sinadura ager- tuko dira, gehienez lau hi- tzetako titularrarekin ba- tera. Gutun hauek ARGIA, 1 eta 2 pabiloiak, Industrial- dea, 20160 Lasarte-Oria helbidera bidali behar dira.

Harpidedunari: Gogoratu aurreko zenbakiarekin batera dohainik eskuratu duzun denborapasen gehigarrian **Kanariar Irletarako bidaia** (bi pertsonentzat eta astebete) irabazteko aukera duzula. Gehigarriko erdiko orrialdeetan topatuko duzun gurutzegrama erraldoia zuzen bete eta **iraila baino lehen bidaili iezaguzu.**

Zozketaren emaitza 1.399 zenbakian (Irailako lehen alean) argitaratuko da

7. Politika kronika. UNAI URBIETA.

8. Jean François Blanco, Unai Paroten eta Jean Philippe Casabonneren abokatua:
«Paroten kasua bururaino eramane dugu, Estatu espainiarra kondenatua izan dadin». IXABEL ETXEBERRIA.

12. Politika ttantaka.

14. Nazioarteko kronika. LUKAS MARTINEZ.

16. Wankar, pentsalari indianista ketxua:
«Aske izateko, indioak Marx eta Kristo bere burutik egotzi behar ditu». XABIER LETONA.

20. Nazioartea ttantaka.

22. Umezurztegiak, iraganari aurre egiteko gai. AMAGIOIA IBAN.

26. Balizko arbasoaren fosila Txinako aztarnategi batean. AMAGIOIA IBAN.

30. Gora dator udaldiko prezioen marea. MYRIAM GARTZIA.

34. Xabier Saldias: «Rap-a baino, nahiago dut pulpitotik sermoia». ALBERTO IRAZU.

40. Kultura Kronika. J.J. PETRIKORENA.

42. Zabalik dago Euskaltzaindiaren liburutegiaren egoitza berria.

Euskal kulturaren altxor preziatua gordetzen da Azkue Bibliotekan. JOXI GOIKOETXEA.

44. Irratietako kultura saioak, gero eta ahulago diren ahotsak. J.J. PETRIKORENA.

48. Bederatzi urte bete ditu Hondarribiko Medievo arte galeriak.

Etekin gutxiko artearen aldeko lana. JOXI GOIKOETXEA.

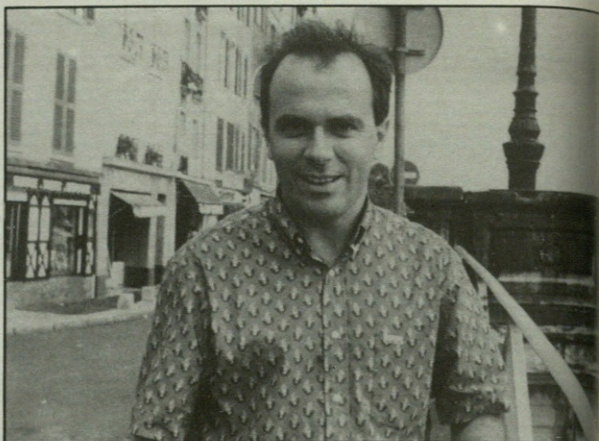
50. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.

52. Kultura ttantaka.

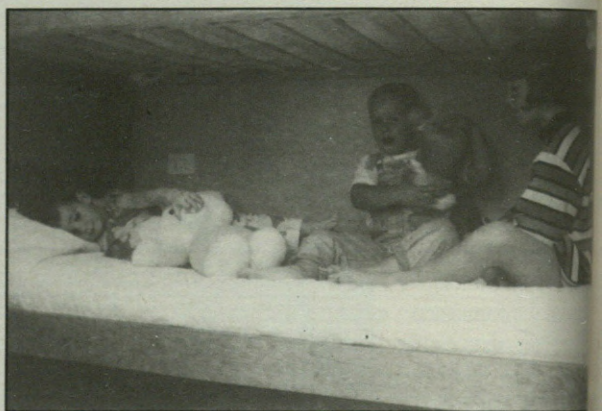
54. Astegiroa.

63. TXT.

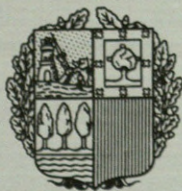
66. Ertzantza: hausnarketarako garaia. TXEMA RAMIREZ.

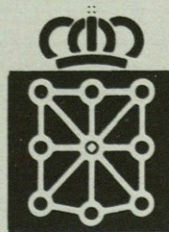
JEAN FRANÇOIS BLANCO: Jean Philippe Casabonne eta Unai Paroten defentsa eramateko moduagatik kritikatu izan dute Pabeko abokatua. Gaur egun Estatu espainiarraren kontrako hiru salaketa ditu esku artean. Aipatu preso politiko hauen kasuei, defendatzen dituen hiru intsumisio egoerari eta Estatu espainiarreko eta Estatu frantziarreko justizia eman dio errepasoa Blancok Politika saileko elkar hizketan. /8

UMEZURZTEGIAK: Mamuz beteriko imajinarekin betidanik gure gizartean, umezurztegiak erabateko aldaketaren abiatu ziren 1985ean. Lortzekotan daudela dirudi. Marjinazio soziala eta jendearen mesfidantza gainditzea behintzat lortu dute. Instituzioak zein zenbait familia, arazoak dituzten haurren etorkizunerako aukera aniztasunaren alde ari dira lanean. Bera erakutsi digute benetako egoera. /22

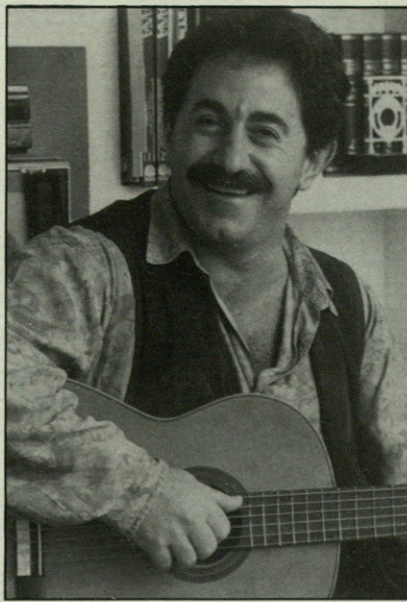
Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

KONTSUMOA: Gauzatu da urteroko iraultza ostalaritza sektorean. Turismoa diru iturri bezala duten herriak hasi dira dagoeneko kontuak egiten. Dena den, badirudi aurtengoa aurrekoak baino gogorragoa izango dela. Enpresa Aktibitateen Zergaren eraginez ostalarien etekin kopuruen murrizketa dator. Ondorioz, kontsumitzaileok prezioen igoera basatia jasan beharko dugu. **/30**

XABIER SALDIAS: Hogeitabi urte daramatza gizon honek herriz herri Egan taldearekin, eta puska batez segitzekoa dela adierazi digu. Uda parteko dantzaldiekin lanez gainezka badabil ere, tarte guztiak aprobetxatzen ditu taldearen disko berria izango dena grabatzeko. Bere agendatxo betean, hala ere, tartetxo bat egin digu. Bere ikuspegi berezia azaldu digu azpeitiar honek. **/34**

IRRATIGINTZA: Ez ditu euskal kulturak garairik onenak bizi, ez behintzat komunikabideek eskaintzen dioten arretari erreparatuz gero. Euskal kulturak irratian duen toki eta garrantziaz jakin nahian jo dugu hemen entzun daitezkeen irratietara. Eskaintza kulturala egitearen zailtasuna, magazineen gorakada, erizpide komertzialen nagusitasuna... irratietan euskal kulturak duen presentzia eta tratamenduaren diagnosis egin dugu. **/44**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Maite Artola, Myriam Garcia, Maite Iriondo, Xabier Letona, Maite Lizarraga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Nere Portillo, Idoia San Sebastian, Lierni Uribarren, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogoitia.

Iruñean: Iñaki Camino.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olarte, Estitxu Ugarte.

Kolaboratzaileak: Iñaki Agirresarobe, Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Elhuyar, Joxan Elozegi, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Bego Montorio, Imanol Murua, Jaione Ogiza, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Joxe Mari Ostolaza, Bota Punttuba, R.M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegui, Iñaki Uria, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Hizkuntz arduraduna: Mikel Elorza.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Josu Martikorena.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: 80-1963.

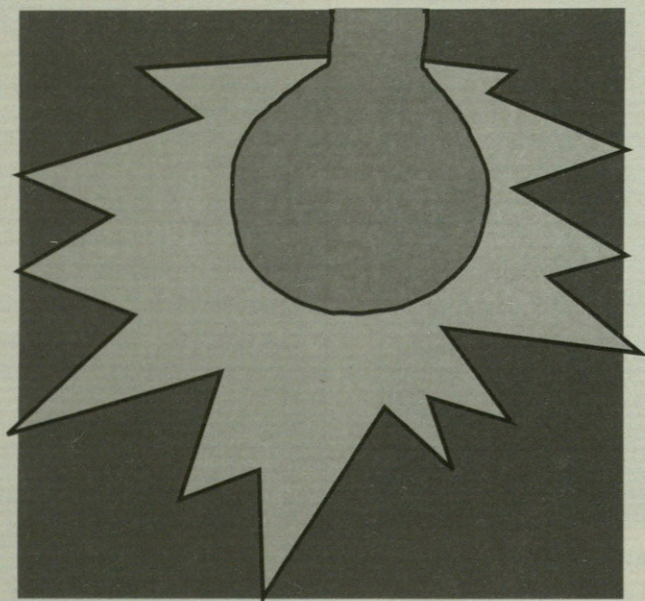
Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria, 114 Postakutxa Bilbo, Iratxeko Monastegia 70 3.ezk 31011 Iruñea.

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63, (948) 17 80 78

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

asteroko **ARGIA**

ARGIA: Industrialdea 1-2. Lasarte-Oria 20160.
Telefonoa: 943-371545 / Faxe: 943-361048

ARGIAREN HARPIDEDUN
IZAN NAHI DUT

(astekariarena eta urtekariarena)

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

TELEFONOA

HERRIA.....

PROBINTZIA.....

BANKU edo AURREZKI KUTXA.....

SUKURTSALA

KONTU KORRONTEAREN Zka.....

SINADURA

Harpidetza Sariak:

Hego Euskal Herria: 9.750 pzta.

Ipar Euskal Herria: 640 libera.

Estatu espainiarra: 9.750 pzta.

Beste atzerriak: 12.800 pzta.

Airez: 20.200 pzta.

Espainiako gobernuak noiz erantzungo zain

ESTATU espainiarreko gobernuak ez dio oraindik ETArene tregoa proposamenari erantzunik eman. Aitzitik, tupustean harrapatu dituzten ministro, lehendakari eta edonolako karguk, hitz egokirik aurkitu ezean, Espainia aldean inor ez mintzeko modukorik, eta aldi berean, denborari aurrea hartuz, ezer garbirik ez erantzuteko modukorik errepikatu izan dute uztailaren 11tik lerrook idatzi bitartean.

Orain arte ez bezala, ETArene agiriak bide berri bat ezagutu du argitara dadin. «Egin» egunkariak gain, France

Press-ek zabaldu duen komunikatuan, Euskadi Ta Askatasunak, «*bi hilabeterainoko erabateko distentsio-aldi batean gauzatuko litzatekeen Borondate Politikorako jarrera*» agertzen du.

ARGIBIDEAK falta dira egunotan, berrien nahaspilean. Usteak, aurreikuspenak eta iritziak plazaratu dira, Estatu espainiarreko gobernuak oraindik erantzun zentzuzkorik eman ez duelarik, eta ETArene agirian, lerroartean irakurri nahi izan dena ulertu delarik. ETak «*Bi aldeek erres-*

petatu eta oraindik zebazteke dagoen distentsio-aldi borretan buruturiko borondatezko jarreren ondoren Elkarrizketa fase berri bati hasiera emango liokeen distentsio-aldi berri bat zabalduko litzatekeela» aipatu du. Testuinguru hori kontuan hartuz eman beharko litzatekeela bi aldeen arteko kontatu fisikoa.

Loteriaren jokoari ekin nahi izan gabe, politikoa adina interpretazio sortu direla esan liteke. Batzuek besteek bezala, oraingo eskaintza Aljeriari gertatutakoarekin alderatu dute, maiz «Aljerrekoa errepika ezinezkoa» dela entzun izan bada ere. Mahai gainean eskaintza baino exijentziak jarri dituela uste dutenentzat, ETak betiko «hizkuntza zaharkitu eta lotsagabeari» ekin dio. Bere posturak ez dira izpirik aldatu. Bestaldeko interpretazioak dituzten batzuentzat, hizkuntzari erreparatu gabe, aldaketa interesgarriak somatu dizkiote agiriari. Negoziaketarik ez da, hain zuzen ere, aipatzen. Ramon Jauregi PSE-PSOEko idazkari nagusiak dioenez, «*bau ez da tregoa, baizik eta eskaintza baldintzatua, egia baldin bada ETak benetan hiltzeari uzteko gogo duela, nabiz eta tregoen bitartez izan, positiboa da eta ongi etorria erabakia*». EAJ eta HBren arteko elkar hizketan eragina ikusi dute hainbatek eskaintza positibotzat jo duten horien artean.

Euskadi Ta Askatasunak agiri bat plazaratu zuen uztailaren 11ean. Bertan «*bi hilabeterainoko distentsio-aldi batean gauzatuko litzatekeen borondate politikorako jarrera*» agertu du. Iritzi ugari plazaratu bada ere, egunotan ikusiko da Gobernu espainiarrak zer erantzuten duen.

Unai Urbieta

Jean François Blanco, Unai Paroten eta Jean Philippe Casabonneren abokatua:

«Kuraia zer den erakutsi di Jean Philippe Casabonnek»

Hogeitamabost urte ditu Jean François Blanco Pabeko abokatuak. Defenditutako lehen euskal dossierra «Abil» aldizkariarena izan zen. Geroztik garrantzi handiko dossierrak ditu bere apaletan: Unai Parotena, Philippe Casabonnena eta hiru intsumisoena, besteak beste. Lan hauen burutzeagatik epaitua izan da Blanco bera ere.

ARGIA. Hilaren 6an Jean Philippek bost urte beteko ditu Estatu espainiarreko presondegian. Zertan da bere dossierra?

J.F. BLANCO. Bost urte dira Torremolinosen atxilotu zutela, ETArekin kolaboratzeagatik. Sei urteko zigorra ezarri zioten, eta gaur, zigor hori untsalaz bururaino beteko duela esan daiteke. 1991ko martxotik aske egon zitekeelarik, kondena laburpena ukatzen zaio. 1991ko urrian Felipe González Yves Jouffa Frantziako Giza Eskubideen Aldeko Elkarteko lehendakariarekin bildu zenean, in-

dultorik eskatuz gero berehala askatuko zutela adierazi zuten. Baldintza hau ezin onartutakoa izan da hasieratik, Jean Philippe Casabonnentzat ez bait zaio deus eskatu nahi Estatu espainiarri. Horregatik bururaino beteko du, seguruenez ere, bere zigorra.

A. Zer nolako oztopoak jasan behar izan dituzu de-

fentsa eramateko?

J.F.B. Defentsa eramatea oso zaila izan da. Alde batetik, jurisdikzio berezi bat aurkitzen nuen, Estatu frantsesean ezagutzen ez nuena. Han, Madrileko Entzutegi Nazionean, justiziaren parodiak ikusi ditut, non defentsak ez duen inongo lekuri, non frogak eta egia ez diren bilatzen. Helburu bakarra, norbait bere ideien-
gatik zigortzea da. Hasieratik jarri izan zizkidaten harekin elkartzeko oztopoak. Auziaren egunean nere lana egitea ukatu zidaten, nahiz eta urrats guztiak egin, antzinatek konsularen bidez horrelako traba goraitatzen genuelako. Dossier horiek esteko ez da denborarik alperrik galtzen, bi oren t'erdiz auzia bukatua zen,

inkulpatuaren kalterako.

A. Estatu frantziarraren laguntza ere eskatu behar izan duzu.

J.F.B. Sostengu komitearekin batera, urrats ugari egin ditugu politikariak hunkitzeko. Botere frantsesaren erantzuna Casabonne askatzeko ahal guztiak egiten zituela izan da beti. Hala, kuntza bikoitza eraman da. Gaur egun Mitterrande bozeramalea den Mustie jaunak hartu gintuen 1988. apirilean, Estatuko lehen dakaritzarako hauteskunde lehen itzulian bain lehen. Orduan, biziki laster askatuko zutela segurtasun zigun, baina indultoa afera sortu da. Felipe Gonzálezek indultoa onartzeko eskatzen zion Casabonne euskal mugimenduari distantziak har zitzaizkion. Ez nezkoa, noski. Jean Philippe mugimendu honen parta da, euskal preso politiko koen kolektiboko kidea.

A. Zer nolako detentazio baldintzak ditu?

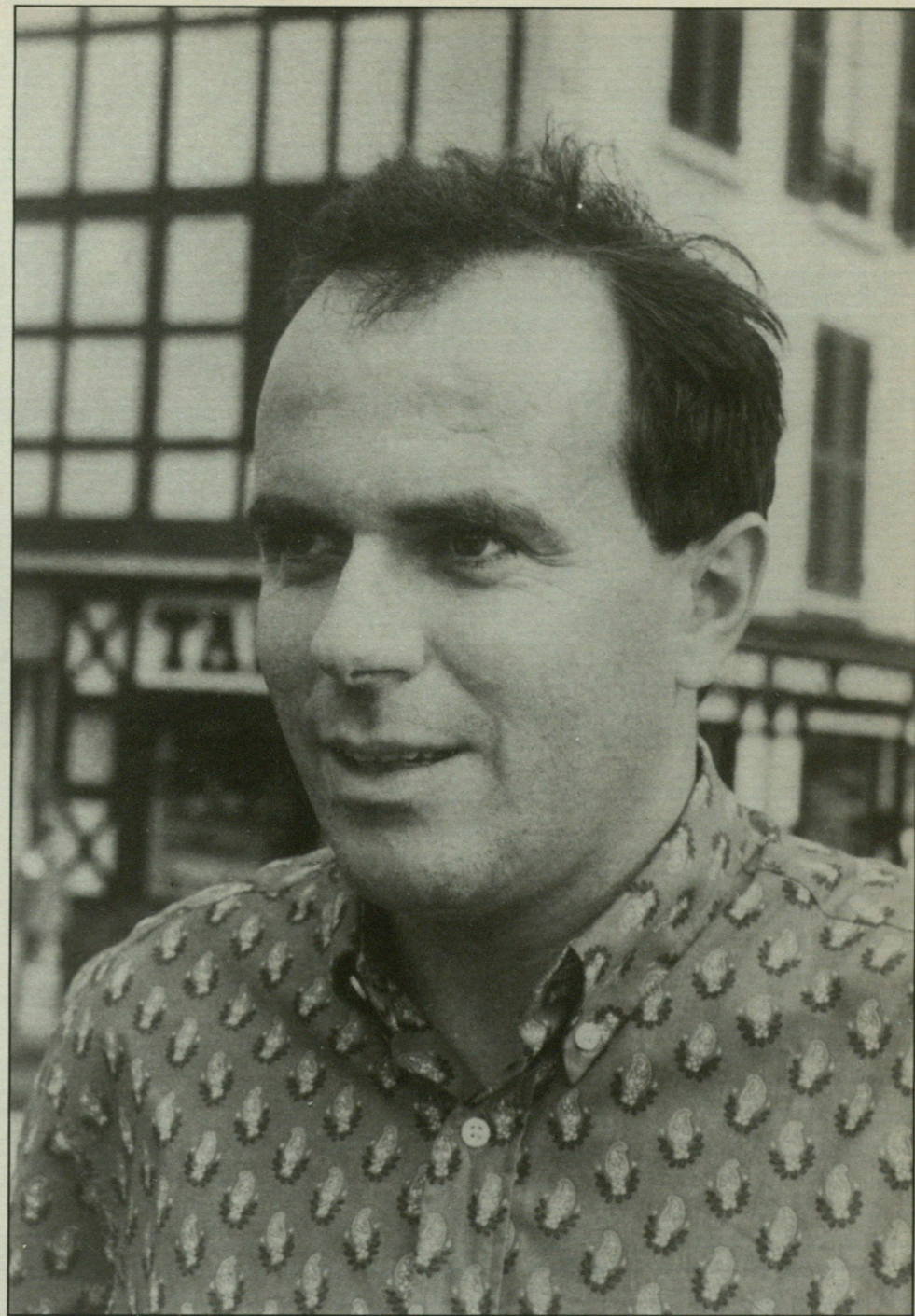
■ «Madrileko Entzutegi Nazionean justiziaren parodia ikusi nuen; han defentsak ez du lekuri, eta frogak eta egiaez dira bilatzen» ●

J.F.B. Oso gogorrak. Askotan bakarrik, familia oso urrun... harrigarria bada ere, bost urte daramatzat bere defentsan lanean, eta ezin izan diot sekula eskua eman, beira baten gibelean ikusi behar izan dut beti. Bestalde, atxilotu zutelarik, exekuzio simulakroak egin zizkieten, jipoitu egin zuten, hortz bat galdu zuen kolpeen ondorioz, bost eguneko galdeketa lorik egin gabe, denboraren kontrolik gabe. Gaur egun ere egoera ez da hobetu. Nik ere arazoak ditut bisitatzeko. Behin, Madrilen nintzela, Herrera de la Mancharaino joatea pentsatu nuen, baina espetxeko administrazioak baimena ukatu zidan, bisita bakoitzeko baimena eskatu beharko nuela erranez. Alta, epaileak hastapenetik eman zidan bisitatzeko baimena.

Dossier horretan garrantzi handiko gauza bat ikasi dut hari esker. Kuraia zer diren erakutsi dit Jean Philippe Casabonnek, determinazio kementsu baten froga eman bait du, Estatuari aurre egin ez.

A. Unai Paroten dossierraz ere ardurutzen zara. Nola ikusten duzu kasua?

J.F.B. Unai Parotena torturaren aurkako dossierra da, benetako tratamendu ahalkegarria eta ikaragarria sufritu duelako. Bere lekukotasuna irakurtzerakoan beldurtu egiten zara. Unaiaren kasua bururaino eramanen dugu, Estatu espainiarra kondenatua izan dadin. Unai Parotek jasan duena ezin onartuzkoa da. Preso hau tratatzeko moduak, Euskal Herria eta Espainiaren artean gerla egoera bat dagoela erakusten du, bere izaera isiltzen duen gerla bat, eta Estatu espainiarrak aitortu nahi ez duena. Unai

Parot xehetu egin nahi izan dute. Fisikoki eta moralki suntsitzen saiatu dira. Nik, ezagutzen ditudan gauzez hitz egiten dut, Unai Paroten dossierra kasu, eta oroitarazi nahi dut Ramon Jauregik erran zuela Estatu espainiarrak Paroten kontra epaiketa edo kontu berezi bat zuela zuzentzeko. Egiatzko amorrua ezagun zaio Jauregiri, seguruenik ETaren barruan

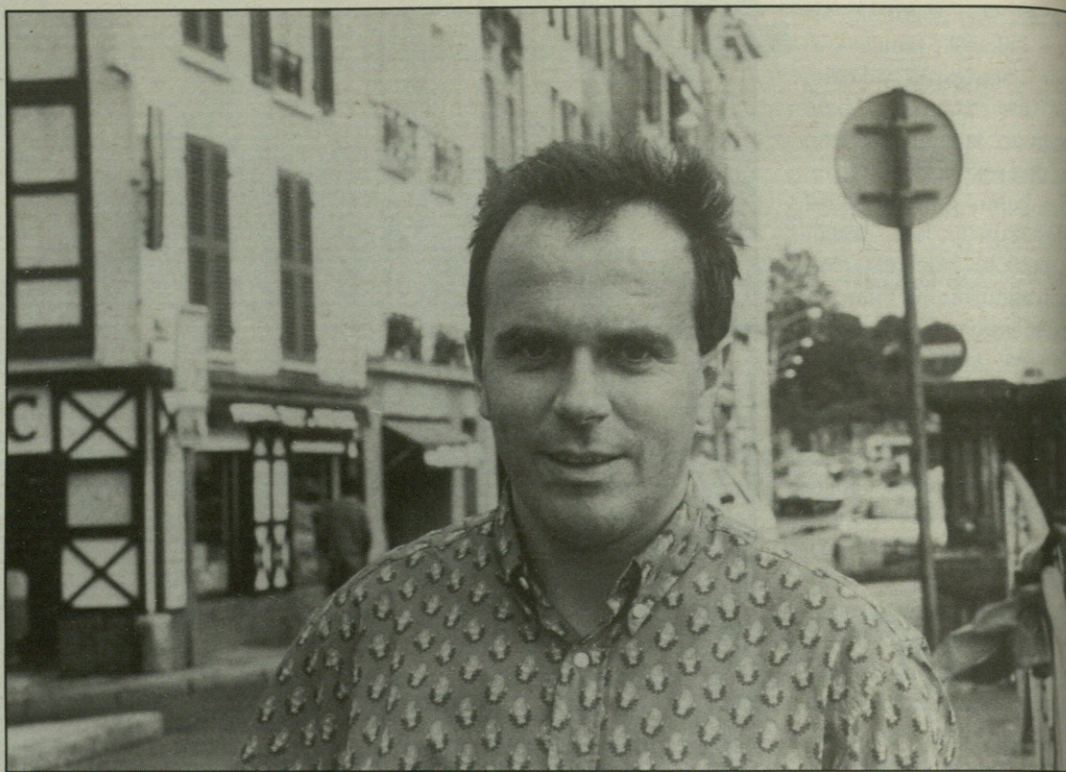
izandako paperarengatik.

Gaur egun jasaten dituen detentzio baldintzek bikoiztu egiten dute bere gartzela zigorra, ez bait zaio askatasuna bakarrik ukatzen. Horrekin batera, familia ere bahitua dute. Ez naiz euskaldunen borrokan zuzenki inplikaturik. Ikusten dudana salatzen dut soilik.

Adin guztietako jendea, laguna edo familia bisita-

«Casabonne atxilotu zutelarik, exekuzio simulakroak egin zizkieten, jipoitu egin zuten, hortz bat galdu zuen kolpeen ondorioz, bost eguneko galdeketa lorik egin gabe, denboraren kontrolik gabe... Gaur egun ere egoera ez da hobetu».

«Unai Parotena
torturaren
aurkako
dossiera da,
benetako
tratamendu
ahalkegarria eta
ikaragarria
sufritu duelako».

tzearren baldintza txarretan, erasoak sufrituz, ehundaka kilometro egiten ikusten delarik, herri baten ihardokitzea somatzen duzu. Horrelakorik ez da preso sozialekin gertatzen. Familiak ikaratu nahi dituzte. Eta horrela, Estatu espainiarrak euskal gizarteari belduraren mezua zuzentzen dio. Oso erabakidun eta suharra izan behar da horrelako egoera bat jasateko.

A. *Unai Paroten defentsa eramateko ere oztupoak gurutzatuko zenituen Entzutegi Nazionaleko bideetan zehar.*

J.F.B. Parotentzat bisita eskubidea ukatu zidaten, beraz, apirilaren 29an. Aurten, epaiketa baten hasiera baino lehen 10 minutuz ikusi ahal izan dut. Hari gertatutakoa ahal bezain argi familiatik kanpoko norbaiti kontatu ez zezan ukatu zidaten bisita baimena, nere ustez. Estatu frantsesean torturaren oihartzunak ahalik eta indar guttienera ukan ze-

zan. Izan ere, Unai Parot biztanle frantsesa da, eta Estatu frantziarraren ardura da bere egoeraz kezkatzea. Orain badut bisitatzeke baimena. Kotsulatu frantsesak ez dit bat ere laguntzen, baina nere lanari ez diot utziko. Hiru salaketa egin ditut jadanik. Lehena, torturagatik, 1991ko abenduan. Atxiloketa momentuan, galdeketa eta presondetegiaren jasan duen tratamen-

atxilotu dutenetik, bere bi alabak ez ditu besarkatu, eta horrela, bere haurrak ere zigortzen dituzte.

A. *Hiru euskal intsumitu defendatzen dituzue. Bat askatua da. Erabakiak al dakorrak al dira?*

J.F.B. Intsumituen dossierak euskal arazoaren paradoxa erakusten du nolabait, Unai Parot bortizkeriarengatik dago preso, eta

guztiz, Amnesty Internationalen dossierretan sartzen da Frantzia, Txina bezalako iritzi-presoa dituelako.

A. *Zu ere defendatzen dituzun kasuengatik epaitzen zaituzte.*

J.F.B. Bai, eta epaiketa honen ostean, nere erantzuna defentsan modu berean jarraitzea da. Errespetu falta intsumisioaren aitzinean leporatzen didate politikako diren dossierretan. Baina nere inculpazioak erakusten du defentsarek eskubideak zalantzan jarri nahi direla. Estatu frantziarraren askatasunaren atzerakada bat frogatzen du horrek, ez bait didate huts leporatzen, nere lana eramateko modua baizik. Intsumituen aurrean —eta alabakatu batek askatasun guztia behar du bere lana eramateko— defenditzen duzun personaren duintasuna gurtutua izan dadin.

■ «Atxilotu dutenetik, Unai Parotek ezin izan ditu bi alabak besarkatu, eta horrela bere haurrak ere zigortzen dituzte» ●

duagatik bigarrena. Aurten go otsailean hiltzen saiatu ziren, eta horren frogak baditugu. Lekukotasun izenpetuak ditugu, non adierazten den presondetegiako administrazioak hil nahi izan zuela beste presoekin birtartez. Azken salatzea ekainean eginga dut. Unai Parot

intsumisoak berriz, bortizkeriaren kontra daudelako. Auzitan dagoena euskal erresistentzia da. Euskalduna izatea epaitu nahi da.

Intsumituen kasuan, justizia frantsesak hiru kasu berdinetan hiru zigor desberdin agintzen ditu, seriotasun falta erakutsiz. Baina, gisa

Ixabel Etxeberria

Latxun

13

mugarik gabeko pentsamendua

DOSSIERRA

Terrorismoaren kultura

JEAN LOUIS DAVANT

Azken 30 urtetako historiaz

■ Ikastolak

Euskal Eskola Publikoaren kontsentsu landuz

■ Ekialdeko prozesu nazionalistak

E Z P A L A K

■ EA ETA EUE-REN USTEZ, GALDOSEK KURTSOA SUSPENDITU DU

«**ELI** Galdos jaunak aurtengo ikasturtea suspenditu du, eta gipuzkoar guztioi urtea galdu erazi digute. EAjk eta PSOEek asko saiatu beharko dute uda bonetan, ezin bait da ikasturtea errepikatu». Horrela laburbildu zuten Jose Julian Irizarrek eta Patxi Baztarrikak Gipuzkoako Diputazioaren lehen ikasturtearen balantzea.

Bi alderdiek eskatzat jo dute «aitzindaritzarik, sendotasunik eta egonkortasunik ez duen» gobernu hau. «Gipuzkoak gobernu sendoa behar du, ez maioritaria soilik. Gobernu horrek lotura programatikoa behar du. Eta umila behar du izan, gebiengoarekin prepotentziarik gabe lan egiteko gauza dena».

■ GRAZI ETXEBEHERE ASKE UTZI DUTE

GRAZI Etxebehere euskal preso politikoa aske utzi zuten uztailaren 7an, Laurence Levert epaileak hala erabaki

ondoren. Etxebehere, Tomás Quiroga kasuan inplikaturik zegoen Levertrek behin-behineko atxiloketa ez luzatzeko erabaki duen arte.

Grazi Etxebehere ortzaiztarra, urtarilaren 27an atxilotu zuten, eta euskal errefuxiatu politiko bat aterbetzea leporatzen zioten. Nafarroa Beherean protesta anitz bizitu zuen Etxebeherearen atxiloketak, eta bertako laguntza komiteak ehundaka sinadura bilduak zituen haren askatzea eskatzeko.

■ REIZABALEN ASKATASUNA GAITZETSI DUTE

Madrileko Entzutegi Nazionalak gaitzetsi egin du Alvaro Reizabal abokatua askatzeko eskakizuna. Entzutegiak erabakitakoaren arabera, «nahikoa arrazoi eta arrasto badago Alvaro Reizabalek ETaren zerbitzurako, 'zerga iraultzailea' deituriko borren alde lan egin zuela sinesteko». Eskerak ere, arrazoi horretan oinarritu dira. Errekurtsoan, Entzutegiaren erabakiak nahikoa frogatuta ez dagoela adierazten da.

«Ez naiz ETaren kolaboratzailea, nere sinesmenen kontra doa. Ezingo nuke borrela apaiz izan. Bakean sinesten dut eta baren alde lan egingo dut edonon. Parrokiako jendeak deitu egiten dit bake gizona naizelako, bestela, ez luke egingo».

Jose Ramon Treviño, Irungo artzapeza. Deia, 92-VII-9.

«Konponketa Gobernuaren esku dago, ez HB eta EAjren».

Jon Idigoras, HBko Mahaia Nazionaleko bozeramailea. Egunakaria, 92-VII-5.

«Polizia Legea Gernikako Autonomi Estatutuaren eta Espainiako Konstituzioaren kontrakoak izango da Arabako Miñoiak Ertzaintzaren atal butsa bilakatzen baditu».

Emilio Gebara, Arabako diputatu nagusi ohia, EAjren izenean. El Correo Español, 92-VII-4.

«Setienen bakea eta nerea dira bake bera».

Cristina Cuesta, Gesto por la Paz-eko bozeramailea. El Diario Vasco, 92-VII-6.

G O R D E T Z E K O A K

PSE-K ETA EE-K UDAZKENEAN ERABAKIKO DUTE PSOE-REKIKO LOTURA

EUSKADIKO Alderdi Sozialistak eta Euskadiko Ezkerrak ez dute udazken-
nera arte erabakiko zer nolako lotura mantendu nahi duten PSOErekin, behin
alderdi berria eratuta. Hauxe da, hain zuzen ere, bi alderdiok bat egiteko
aspaldi honetan duten oztoporik nagusia. Udazkenean lortuko luketen
akordioa abenduan aurkeztuko diete afiliatuei. Batasunerako kongresua,
bestalde, datorren urteko otsail aldera egiteko asmoa dute.

K A R T A J O K O A N

enbido...

...ordago!

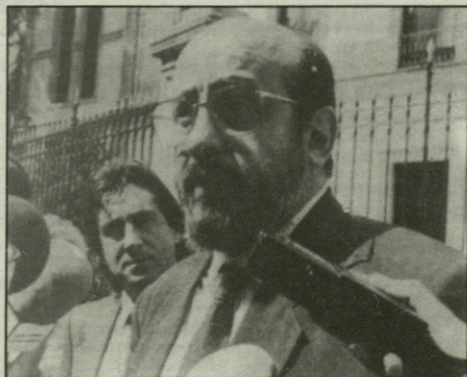
«Biolentziari amaiera
emateko moduko distentsiorik
sor dadin, ETAk lehenengo
pausoa eman behar du».

**Joseba Egibar, EAJko
bozeramalea.**
El Mundo, 92-VII-6.

«Komenigarria iruditzen zait
Gobernuaren eta ETaren
arteko negoziaketa, baldin
eta horrekin arazoak
konpontzen badira; Felipe
González-en gobernuaren
egin beharra da gizarteak
dituen arazo guztiei aurre
egitea».

**Juan Cruz Alli, Nafarroako
Gobernuko lehendakaria.**
Egin, 92-VII-7.

JOSE M. MARTIARENA

Eusko Jaurlaritzako Barne kontseilariordeak
bazuen zer kritikatu Tourrari eta HBri da-
gokienean. Martiarenaren ustez, Herri Ba-
tasunak, «diskurtso bikoitza» erabili du, luze
aritu bait ziren Tourrean ezer ez zela ger-
tatuko esanez, «eta azkenean gertatu dira,
eta baietako batzuek eraginda gainera». Martiarenari, HBri ez bezala, oso egokia iru-
ditu zaio Ertzaintzaren jokamoldea. Kon-
tseilariordea ziur da, Tourraren irteera «boi-
koteatu nahi zutenek, abal izan balute,
handiagoak egingo zituzketen, eta egin ez
badute ezin izan dutelako izan da, baldin-
tza egokirik aurkitu ez zutelako» ●

JOSEBA ALVAREZ

HBko kidearen ustez, Jose Manuel Martia-
renak «gaiztakeria besterik ez du buruan,
polizien moduan jokatzeko du eta horregatik
euskal gizarteak bere bitzek ez dute sines-
garritasun izpirik». Martiarenari, «hipokrita»
izateari uzteko eskatu dio, eta ziurtatu, «Er-
tzaintza kalean ibili bada, eta bere lana
egokia izan bada», ez dela bereziki Barne
Kontseilariatzari esker izan, baizik eta «hain-
bat agente sozialek elkartu eta lan egin
dutelako helburua lortzeko». Gainera, «Atu-
txa edo Martiarenaren esku egon izan ba-
litz, Donostia poliziez josi izango zuketena
egun horietan» ●

Garaiotako abiaduretara moldatuz,
Errusiako Epaimahai
Konstituzionala PCUSen jokaera
historikoa ari da aztertzen, eta,
ezinbestez, 80 urtetan ia, berak eraiki
eta kontrolatu izan duen Sobietar
Batasuna. Abenduan SESB ehortzi,
eta dagoeneko haren aurkako
epaiketa. Egungo munduak horrela
funtzionatzen du. Ekialdeak behinik
behin. Zirt eta zart. Epaietak, berez,
bi eskaera argitu beharko ditu:
lehen komunismen aurkeztutakoa,
eta PCUS legez kanpo uzteko Ieltsinen
erabakia legezkoa izan zen; eta
bigarrena, PCUSen legalitate
historikoa. Baina benetan jokoan
dagoena arestian aipatutakoa da,
zalantza barik.

Parte hartzearen teoria nagusi

EUROPA astintzen duten arazoen konponketarako garaia da. Erabakien garaia. Baina erabakiak geldo eta tinkotasun handi barik hartzen dira. Iragan astean arazoen konponbiderako izan daitezkeen bi gertakizun garrantzitsu izan genituen. Batetik, Europako Segurtasun eta Elkarlaguntzarako Kontseiluak parte hartzeko asmoa agertu zuen, bereziki Balkanak eta Sobietar Batasun ohia astintzen dituzten arazo etnikoen konponbiderako. Asmo horien lehen adierazlea, Bosnia eta Karabakh Garaian indarra erabiltzeko erabakia izan zen. Balkanetako gatazkan, batik bat Serbiari leporatu zitzaion gerraren eragile izatea, eta bere jarrera aldatzen ez badu parte hartze militarraz mehatxatu zitzaion. Lehen neurri moduan itsas blokeoa eta Frantziak 700 soldadu eta helikopteroak bidaliko dituela. EIKri dagokionez, lehenbiziz Karabakh Garaira nazioarteko soegileak bidaliko dira, eta ondoren gatazkan bizi dituzten Hego Osetia, Moldavia eta beste gune batzuekin ere berdin jokatu da.

Orohar, nazionalismoari egozten zaizkio gatazken errua, eta hemendik aurrera gatazkek aurikusi eta konponbidea aurretik topatu beharraz mintzatu ziren Konferentziako partaide diren 52 estatutako buruzagiak. Ez zuten argitu konponbide politikaren ildoak zeintzuk izango diren: edo herrien izaera eta autodeterminazioa babestuko duten printzipioak, ala estatuen muga sakratuak babestuko dituenen arabera. Eta, esperientzia da maisu horrelako kasuetan, herriek badute arrazoirik bigarren bideak agindutako printzipioak nagusitu direla pentsatzeko.

**— Oraindik ere,
sinestarazi nahi
digute Nazio Batuetan
estatu guztiek nahi
dutenaren arabera
erabakitzen dela ●**

ZAZPI handien urteroko bilkura izan da bigarren gertakizuna. Hasi batean euren arteko harreman industrial eta komertzialak aztertzea zuten helburua, baina gaur egun, dagoeneko munduan gertatzen diren eragietako arazoak taiutzen dituzte G-7 izeneko taldekideek. Eta gero eta eremu gehiago ukitu, orduan eta erabaki ahulagoak. Azken urteetan batez ere, nazioarteko beste erakunde batzuek erabakitakoa berretsi besterik ez dute egin.

Gatazken gainean, Segurtasun Konferentziaren hariei jarraiki, parte hartzearen maiztasuna defendatzen zuten München. Hori bai, azken erabakia —Jugoslavia ohiaren kasu esaterako— NBERi dagokiola azpimarratuz. Oraindik ere, sinestarazi nahi digute, antza, Nazio Batuetan bere kide guztiek nahi dutenaren arabera erabakitzen direla gauzak. NBek hartutako azken neurriak zeintzuk izan diren bultzagile —eta finean, erabakitzailerik— ikusi besterik ez. Kasurik nabarmenenak Golkoko gerra eta Libiaren aurkako enbargoak.

TERMINOLOGIA

Ulertu: Zer baiten esanahia, zentzua eta argudioaren muina ondo jaso eta bereiztu.

Aitortu behar da ulermenarena ez dela pertsonen duten dohain garatuenetakoa. Eta munduak hartu duen martxarekin, aipatu dohainaren galera pertsonengan gero eta nabarmenagoa da. Honen adierazgarri da azken urtean Balkanetan bizi den gerra. Lehenbizi Eslovenia, gero Kroazia eta, azkenik, Bosnia. Hasiera batean kroaziar eta musulmanak serbiarren aurka aritu ziren Bosnian, baina kroaziarrek albo batera geratu ziren nahiko azkar. Areago, kroaziar eta bosniarren artean izan da ondoren enfrontamendurik; hasieran lagun zituzten musulmanei zentralismoa leporatuz, kroaziarrek orain Herzeg-Bosnia lurralde autonomoa aldarrikatu dute. Eta korapiloa biribiltzeko, Radovan Karadzik Bosniako serbiarren buruzagiak, bakea sinatu ondoren bosniarrei bien arteko Konfederazioa sinatzea eskatu die. Ulermena lantzeko ariketa ederrak badaude oraindik ere.

Munduko aberatsenek, dena den, sasoi gaitzak bizi dituztela ere gero eta garbiago dago. Dirua —maileguak alegia— ez zaie lehen bezain samur 'ihesten' eskuetatik. Ieltsini berari ere kostatu zaio Errusiara poltsiko betearekin itzultzea. Komertzio liberearen tankerako erabaki potoloen orduan, ez da ezer atera. Mitterrandek iraillean gainditu beharko du Maastrihteko erreferenduma eta Bushen ere gainean ditu lehendakartzarako hauteskundeak. Ez da komenigarria, beraz, eskuak larregi bustitzea.

Lukas Martinez

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

PC

GAUR egun bi esanahi ditu PC siglak. Batetik, ordenagailu pertsonala da PC bat, eta, bestetik, Estatu Batuetako azken obsesio politikoa da PC delako hau. PC 'politically correct' da ingelesez, politikoki zuzena, euskaraz itzulita, baina adibide batzuekin saiatuko naiz argitzen esanahia. Bat: Ross Perot-ek esan du ez duela bere kabineteen homosexualik onartuko. Tira, ba hori esatea ez da PC, ez da politikoki zuzena. Bi: Bushen emazteak aerosolak erabiltzen ditu altzariak garbitzeko, ozono geruzaren kalterako. PC pekatu galanta, bistakoa denez. Hiru: Anuntxi Arana/Xabier Kintana polemika «Egunkaria»n, gizarte, gizaseme eta gizonak direla eta. Kasu honetan, badirudi euskara bera ere (edo agian Kintanaren hiztegiaren soilik) ez dela oso PC.

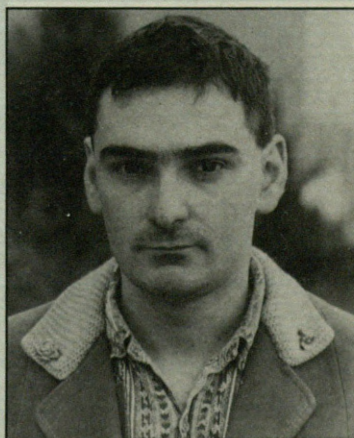
YANOMANI edo baleen alde ez bazaude, jai duzu, ez duzu etorkizun politikorik. Publikoki erretzen baduzu, akabo. EEBBetako lehendakari izan nahi baduzu, kontuz aspaldiko flirt horiekin. Kontua da PC delakoaren auzi hau hipokrita samarra dela. Baleen eta yanomanien aldeko hitzak nahikoa dira, ez beste ezer.

Eta flirt zaharrak ondo ezkutatzea nahikoa da.

Niri ez zait gehiegi gustatzen PC obsesioa. Ni ez nago zezenen alde, baina zezenen kontra daudenak ez ditut agoantatzen, moralina (zuzentasun politikoa, PC obsesioa) saldu nahi didatelako animalien tortura dela eta. Hor konpon. Eta hor konpon Magic Johnson. Badakigu dagoeneko Olinpiadako heroirik eta txapeldunik goretsiena bera izango dela. Denek aipatuko digute bere adore, balio eta maisutasuna, hori bait da PC eta Magic kritikatzeko ez da PC. Nik nahiago dut Ben. Totela eta drogazalea delako. Ez delako batere PC, baina bera ere hor dagoelako.

KIROLA eta politika nahasten direnean, orduantxe azaleratzen dira PC obsesioaren aztarnarik hipokritenak. Tourreko hasieran ikusi dugu zuzentasun politikoaren obsesioa (euskara, paripe instituzionala, er-tzainak, ikurriña, 'Tourrak euskal errealitatea bereganatzea') eta hipokresia zein hurbil dauden. Induraini sekula ere ez diogu galdera politiko bat egingo, ez horixe, txapelduna molestatzeko ez da PC.

Eta bueno, ondo pasa oporrak eta kurioso ibili karreteran. PC siglak beste esanahi bat ere bazuela uste bazenuten, jai duzue, zaharkituta zaudete eta zaharkituta egotea ez da PC.

LUIS FERNANDEZ

«Egunkaria»ko kazetaria

Wankar, pentsalari indianista ketxua

«Aske izateko, indioak Marx eta Kristo bere burutik egotzi behar ditu»

Bataiatu zutenean Ramiro Reynaga izenarekin sartu zen kristautasunaren munduan, baina bera Wankar da, Andeetako ketxua herrikoa. Bere aitaren urratsei jarraituz, indianismoaren lehen lerroetako teorikoa da. Gaur egun Amerikako —Abya Yala dio berak— indioek 500 urtetako zama zapaltzailea gainetik nola kendu eta euren sustraletan oinarritutako etorkizunaren eraikuntzan dihardu buru belarri.

BARCELONARA bidean, Wankarrek Euskal Herrian geldiu netxo bat egin zuen Arrasaten, AE-Dren eskutik hitzaldi bat emateko. Euskal Herria ezagutzeko gogoia aitortu zigun Wankarrek, «*Europako herrien askatasunaren aldeko borrokan abangoardia dena*». Euskalduna eta indioa, ez dituela inongo teoria bitxiak batzen dio, «*bori baino simpleagoa da, Estatu espainiarrak zapaltzen gaituela da gu batzen gaituena*».

Wankar ketxua indioa da, baina indianismoaren uretan sartu aurretik, marxismoaren bidea jorratu zuen. Kubako iraultzan parte hartu zuen, eta Ché Guevara-ekin abiatu zen Boliviara.

Hango gertaeren ondorioz, iraultza ahaleginaren amaierarekin bat, atzerriko bidea hartu behar izan zuen. Andeetan Marxismoa indiatzeko helburuarekin, Mexikon zegoelarik idatzi zuen «Ideologia eta Arraza Amerika Latinan». Ezkertiarrek heresetzat jo zuten lana eta Segurtasun Indarrek harrapatutako aleak erretzen zituzten. Marxismoarekiko itzulera gabeko urrunketa geldoari ekin zion garai hartan.

Ketxua honek dioskunez, bizitza guztia indar kosmi-

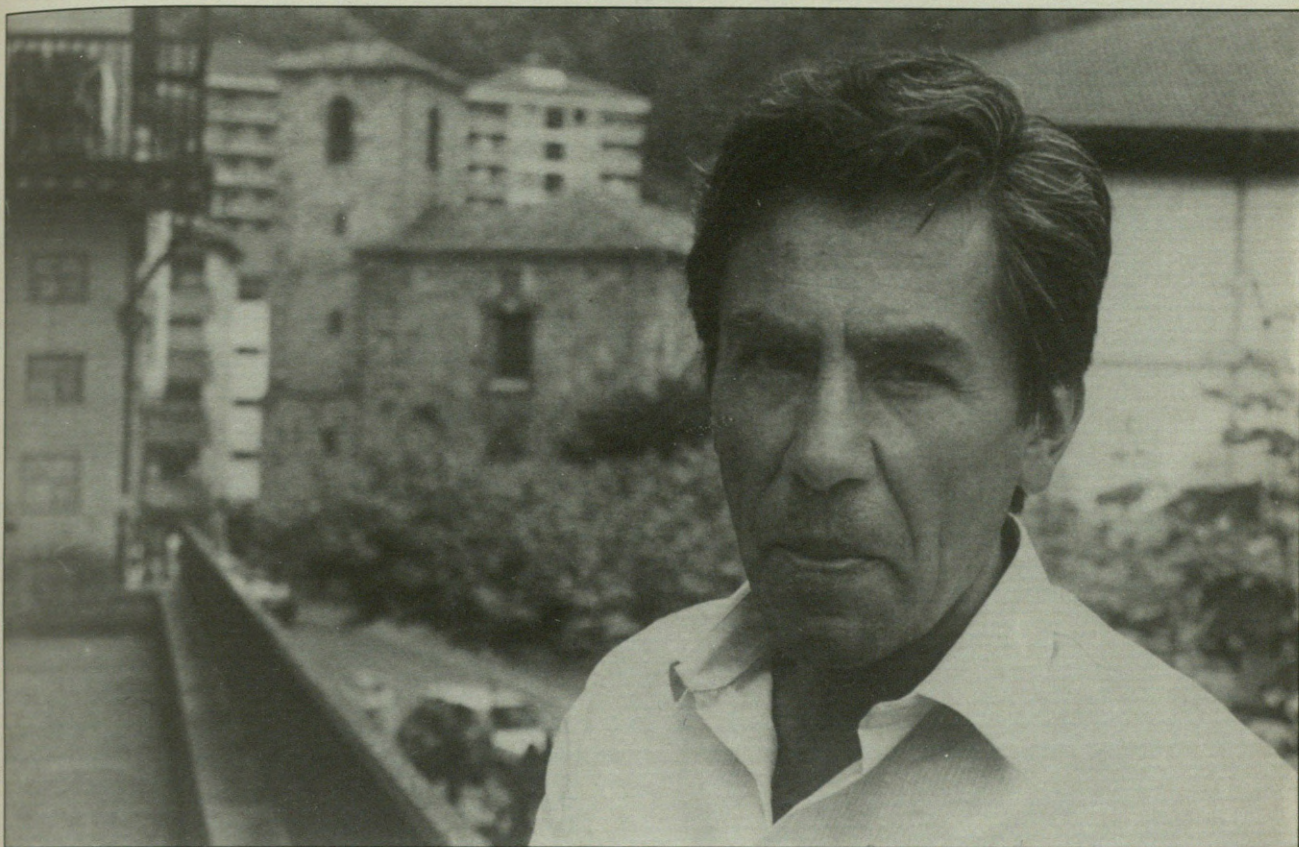
koen indarretatik dator, kosmoak mugitzen du guztia, Lurraren gauza guztiak erabateko orekan funtzionaraziz. «*Modu xebean azaltzeko, bizitza kosmoaren inguruan antolatzea ideologietatik askatzea da, kosmoan inoiz ez bait dira ideologiak esistitu. Nire esperientziaren arabera, askapen prozesuetan ideologiak laguntzaile baino kaltegarriak dira. Zergatik? Ideologiak eta dogmak bereiztea oso zaila delako; bizia bizirik dago, baina ideologia erabat kontrakoa*

da. Uneren batean fresko agertzen da, baina bizitza ez duenez, denbora irarekin zimeldu egiten da eta laster dogma biburtu. Dinamikoa den zerbaitentzako ideia finkoak dira, eta une horretatik aurrera kaltegarriak».

Wankarrek, ideologiaren antzutasunaren ideia azaltzeko, Andeetako eta Amerikako beste indio batzuek biziraupen bera erabiltzen du, «500 urtetan zehar espainiar kolonialismoarek eutsi badiogu, gure biziraupen bidea inongo ideologiak gidatu ez duelako izan da, baina zuzen. Pentsamenduaren dinamismoa oztopatzen duten ideiak finkoak dira ideologiak».

Borroka ideologikoa baretuz, Wankarrek borroka bizitzaren eremu guztietara zabaltzen dela azpimartatzen du, eta adierazgarri delarik adibidea jartzen du hortarako: elikagaiena. «*Gure beti artoa, papak eta gurea izan diren beste elikagai batzuk kontsumitu izan ditugu. Baina orain arroza*

■ «Ideologiak dinamikoa den zerbaitentzako ideia finkoak dira, eta une horretatik aurrera kaltegarriak» ●

«Boliviarekin zer egin? Erabat suntsitzea da egin daitekeen bakarra».

fideoa, espageti... jan dezagun abalegin bizia egiten ari dira. Gure independentzia bil nahi dute. Bolivian arrozak erabat aberatsa den jabe bakarra du, eta, beraz, arroza hartzean jadanik aberastasunez gai-sorik dagoenari laguntzen diogu. Aitzitik, indiar jakiak hartzen ditugunean milaka komunitateen bizi-raupena bultzatzen dugu. Jakiak, jantziak, musika... guztia da askatasuna, eta ideologiek ez dute horiez ulertzen».

Ande Garaietan populazio indioa, ketxuaimara alegia, gehiengo da, populazioaren % 85era iristen da, eta pentsalari ketxuar honek dioskunez, kolonialismoak eta kriolloek sortutako estatuak gero eta indar gutxiago dute, eta eurek poliki baina tinko doazela aurrera. Indioen

mugimenduek zein eratako indarra duten aipatzean, lehenbiziz indio berba honen xehetasunak azpimarratzen ditu: «Indio berba kolonialismoak asmatutako zerbait da, guztiak zorro berean sartuz herri bakoitzaren izaera apurtzeko erabilitako berba, eta gu oso desberdinak gara. Ketxua bat eta aimara bat oso desberdinak dira psikologikoki. Baina aldi berean, berba horrek guztion borroka lotzeko balio izan du, eta hori onuragarria izan da guretzat».

Lortzen ari diren indarrari dagokionez, duela hamar urte ekin zion indianismoak politikaren bideari, baina Wankarrek ez du hamarkada honen balorazio positiborik egiten, «borroka indioa politikan sartzen saiatu ginen, baina borrela izan beharrean, konturatu

naiz politika gudan sartzen dela. Amerikako Kontseilu Indioa sortu genuenean herri askorentzat askatasun bidea eraikitzen saiatu ginen, baina ez da baliozkoa, herri bakoitzak bere aska-

■ «Euskaldunak eta indioak, Estatu espainiarrak zapaltzen gaituela batzen gaitu» ●

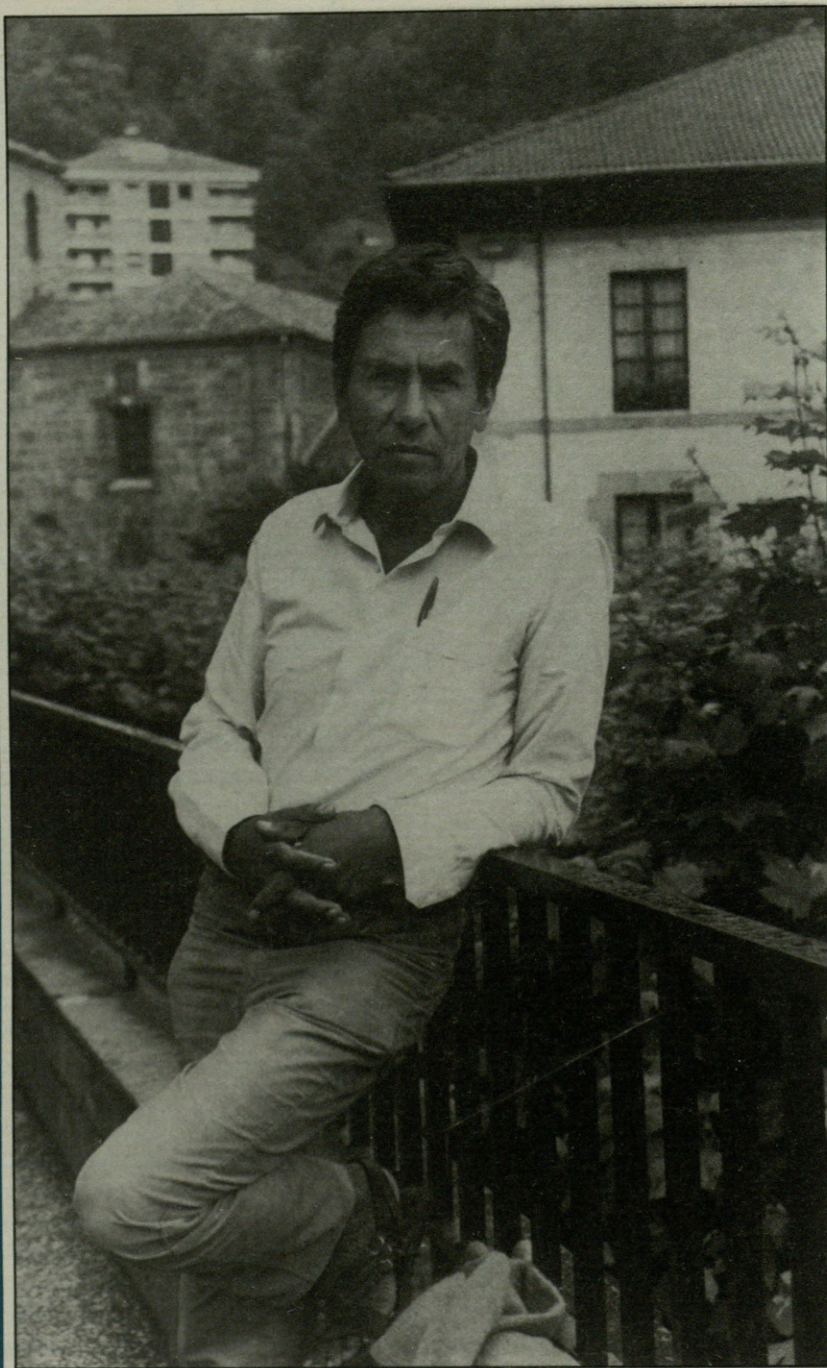
tasun bidea jorratu behar du, eta bestela jai du».

Eurei eragiten dien Boliviaren kasuan, esate batera, argi dute euren helburua ez dela Bolivia askatzea, demokratizatzea, sozialitzea... Erabat alderantziz, «Boliviarekin egin daitekeen

bakarra suntsitzea da, espainiar erretordegoaren jarraipena delako. Politika munduan sartu ginen, beratu sendatu asmoz, eta lortu duguna gaitza gure artera sartzea izan da. Orain 30 taldetan banatuta gaudela. Hori izan da politikatik ikasitakoa, eta ez da gutxi». Denbora euren alde dagoela gaineratzen du, eurentzat denbora infinitoa dela, ez dela europarrentzako modukoa, eta batik bat ez dutela presarik, «hasi egin gara eta gero eta gehiago lortuko dugu, denbora ziklikoa delako eta europar kolonizazioari bere amaiera heldu zaiolako. Guk gure bidea gero eta argiago dugu eta, beraz, egungo sistemaren hondoratzea denbora kontua besterik ez da».

Pasanca Andeetako hamarratz bat da, «tarantula-

«Ameri-
kako
Kontseilu
India
sortu
genu-
nean, herri
askoren-
tzat
askatasun
bidea
lantzen
saia-
tatu
ginen,
baina ez da
baliozkoa,
herri
bakoitzak
bere
askatasun
bidea
jorratu
behar du».

ren antzerakoa —dio berak— eta Pasankaren banka alde guztietan sartzea lortu behar dugu. Poliki baina tinko, geldotu barik. Gizarteak mila banka sartu ditu guban, sektak, katolikoak, alderdi komunista... Kristaututako india kolo-nizatua dago, ez da etsaia india delako, baina haren zerbitzuan dago. Beraz, Pasankaren teoriaren arabera, lortu behar duguna

mugimendu guzti horietan sartuta dauden indioak gure borrokaren aitzindari izatea eremuotan».

Kristo eta Marx

Wankarrek argi ikusten du bidea hortik abiatu behar dela, bere esanetan gaur egun ez litzatekeelako erreala indio guztiak gure

borrokarekin bat egingo dutela pentsatzea. «Baina bai, behar dena da zentru antolatzaile bat, banken mugimendua antolatuko duena, eta hori lortzen ari gara. Oso garbi dugu askatasuna, Kristo eta Marx herri indioaren burutik egoztea dela. Lehen eraso egiten zidatenak ere onartzen ari dira hori». Salatzen duenez, eliza katolikoaren lehen helburua indioak

ahalik eta banatuen egotea da, «borregatik ez dute ezer egiten bemen dibarduten sekta protestante piloaren kontra, nabiago dute ardi batzuk galtzea baina artalde kontrolatzea». Marxismoa indianismoaren kontrako tresnatzat jotzen du, baina hala ere ezinbestekoa ikusten du ezkerreko sektoreekiko aliantza taktikoa, «baina elkar begirunean oinarritutako aliantza, eta orain arte marxismoak —europatik etorritako gauza guztiak legez— errespeto gutxi erakutsi du. Hala ere, baikorra da aliantza horren etorkizunaz, «eriolloen artetik gugandik gertuen daudenak ezker-tiarrak direlako, eta dagoneko marxista batzuekin barreman polita mantentzea lortu dugulako. Indioen borroka ulertzen hasi dira eta hori adierazle ona da».

Eta, nola ez, 5. Mendue-
rrenak bere agerpena egin
zuen berriketaldian, «bil-
tzaileen festa da, beraz,
normala haiek ospatzea.
Baina bitxia da nola, as-
kapenaren teologo bidez,
kolonialismoak lortu egin
duen mendeurrenaren
aurkako mugimendu berri-
ere kontrolpean edukitzea».
«500 Urte Herri eta Indigena
Erresistentzian» kanpain-
aren gainean ari zen galdetu
eta baietz erantzuten du
Wankarrek, «Parisen en-
tzun izan ditut eta benetan
ziren bortitzak nik defen-
datzen dudak kultur nati-
boaren mezuaren aurkako
berbak. Vatikanoko ga-
mailako pertsonaiak bu-
rruan daudenean, susmi-
txarrak bizten ditu. Ez ni-
duke harrituko espainiar
dirua horren atzean ego-
tea».

Xabier Letona

ZURE OPORRAK
EUSKARAZ

- **EUSKAL PIRINEOAK OINEZ** (12 egun)
- **EUSKAL PIRINEOAK BIZIKLETAZ** (12 egun)
- **GUARA MENDIKATEA HUESCAN** (7 egun)
(arroilen jaitsiera)
- **SAHARAN ZEHAR IBILBIDEAK** (22 egun)
- **TURKIA** (15 egun)

INFORMAZIO GEHIAGO:

Diputazio kalea 3, 1. pisua
BILBO. Tfnoa.: 424 64 69.

HISTORIA ETA GERO

■ ZAZPI HANDIEN AURREAN HITZALDIA

EZ zeukan asmo makala Paul Eberfald rabinoak, eta guztiz bete ez bazuen ere, berak berean jarraitu zuen bukaera arte. Joan den astean munduko zazpi herrialde industrialduenetako buruzagiak Munichera abiatu zirenean, Eberfald rabinoak Dachau kontzentrazio esparrua bisita zezaten nahi zuen. Prestaketa guztiak ondo eginda izan arren, han ez zen inor agertu. Hala ere rabinoak, buru gogor, bereari eutsi zion, modu horretan bere berbak buruzagion burmuinetara helduko ziren itxaropena galdu barik.

■ MINISTRARIAREN ASTEKO DUTXA BAKARRA

ZENBAIT pertsonak gogor eramaten dituzte aurrera euren printzipioak. Ez dakigu Alemaniako Renania estatuko Klaus Matthiesen Ingurugiro ministroak bere bizitzan, eskuarki, horrela jokatu duen beste gauza guztiakin,

baina urarekin bai behintzat. Eta bere emazteak ere bai. Jakinarazi duenez, astean behin bakarrik dutxatzen da, bai ura aurrezteko, baita egunero dutxatzea azalarentzat kaltegarria delako ere. «Bild» egunkariari adierazi zionez, «egunero dutxatzea amoralitate ekologikoa da».

■ MOZART ETA «SISI»K GUTUNAK JASOTZEN DITUZTE

AUSTRIAKO posta zerbitzuak jakitera eman duenez, dagoeneko hil zirenetik 200 urte iragan direnean, Wolfgang Amadeus Mozart eta «Sisi» moduan ezaguna zen Isabel inperatrizak, euren izenean dauden gutunak jasotzen dituzte oraindik ere. Gutun gehien jasotzen dutenak dira, baina ez bakarrik. Otto Absburg austria-hungariar inperioko azken enperadorearen semeak ere «Vienako etxe inperialera» zuzendutako gutunak jasotzen ditu noizean behin.

ELLE ME LLE

«Arma bat bartsu eta, neri bizia eta Sarajevogatik, emateko prest nago».

Mirza Delibasic,
saskibaloiko Real
Madrideko jokalaria ohia

«Bigarren Mundu Gerraren belaunaldiko milioika pertsonak gero baino ez jakin izan egindako sarrizugarrien benetako helburua».

Kurt Waldheim, Austria lehendakari ohia.

«NATO Europako defentsatresnarik garrantzitsuenak eta aurrerantzean ere bizi izango da».

George Bush, EEBBetako lehendakaria.

O I H A R T Z U N A K

«Bakea lortu ondoren,
Bosniako serbiar eta
kroaziarren arteko
Konfederazioa proposatzen
dut».

«Radovan Karadzic,
Bosniako serbiarren
buruzagia.

«Orojakintza dibinoa
esistituko balitz, PCUS
jaungoikoarekin egoera
berdintsuan lebiatu abal
izango zen».

Serguéi Shajarái, Boris
Ieltsinen ordezkaria PCUSi
buruzkoprosesan.

«Subiranotasuna birdefinitu
beharra dago, eta
mendebaldeak,
demokratikoki
egonkorragoak izango diren
gizarteen eraikuntzarako
bitartekoak jar ditzake».

Barbara McDougall,
Kanadako atzerri
ministraria.

EUROPAKO ARMADEN MURRIZKETA SINATU ZEN HELSINKIN

AKORDIOA berez Vienan hartu zen iragan ekainaren 30ean, baina Helsinkin sinatu zen uztailaren 10ean. NATO eta Varsoviako Itun ohiaren azken negoziazioen emaitza da akordioa eta berorren arabera, 29 estatuk euren Aire eta Lur armadetako murrizketak egingo dituzte. Akordioak Europako ekialdeko herrialdeei eragiten die batik bat, pertsona aldetik bederen haiek ziren soldadu gehien zituztenak eta. Horrela, bada, Errusia 1.450.000 soldadurekin geratuko da, Ukraina 450.000ekin, Txekoslovakia 140.000ekin, Hungaria 100.000ekin, Polonia 75.000ekin... Mendebaldekoek ez dute horrenbeste murrizketa egin beharko, aurretik ere murriztazoak zirelako: Alemaniak 325.000 soldadu izango ditu, Frantziak 525.000, Erresuma Batuak 260.000, eta EEBBek 220.000 soldadu mantendu ahal izango dituzte Europan.

PAE ETA HAMAS PALESTINARRAK ELKARREN AURKA

GAZA-KO lurralde okupatueta gero eta gogorragoak dira PAE (Palestinaren Askatasunerako Erakundea) eta Hamas palestinar integristen arteko borrokak. Orain arte izan den Israeleko gobernuak lurralde okupatuetarako politika modu berdinean eraman duenez, ez da arazo larregi izan aipatu taldeen artean. Baina Isaac Rabin laboristak Israeleko hauteskundeak irabazi eta aldaketak iragarri zituenetik, talde bien arteko desberdintasunak enfrontamenduraino iritsi dira. Hamasek ez du onartzen ez bake prozesuan parte hartzea, ezta Rabinek lurralde okupatuetarako iragarri dituen hauteskundeak ere. PAEk salatu duenez, Hamas-ek bake prozesuan parte hartzen duten buruzagi palestinar guztiak hiltzeko plana prestatu du.

UMEZURZTEGIAK, IRAGANARI AURRE EGITEKO GAI

Adreiluzko eraikuntza erraldoi zantar eta ilunak betidanik gehiengoarentzat, umezurztegiak eraldaketa prozesu batean murgildurik daude azken zazpi urteetan. Familiarik ez, edota izan arren bertan irauteko arazoak dituzten haurrek inoiz baino etorkizunerako aukera zabalagoak dituzte gaur egun. Atzean utzi nahi dira behingoz zaintzaileek itxitako ateak eta marjinazio sozialaren mamua.

PASABIDE estuak eta ilunak, giltzaz itxitako ateak, disziplina gogorra, maitasun eza... Umezurztegiek, irudimenezko mamu

ugariren laguntzaz, betidanik izan dute irudi beltz eta marjinala gure gizartean. Komunikabideek ere, zinemak batez ere, ez dute la-

guntza gehiegirik eskaini irudi hori garbitzeko orduan. Ezagutu ditugun umezurztegiak giroa oso beltza ikusi dugu beti.

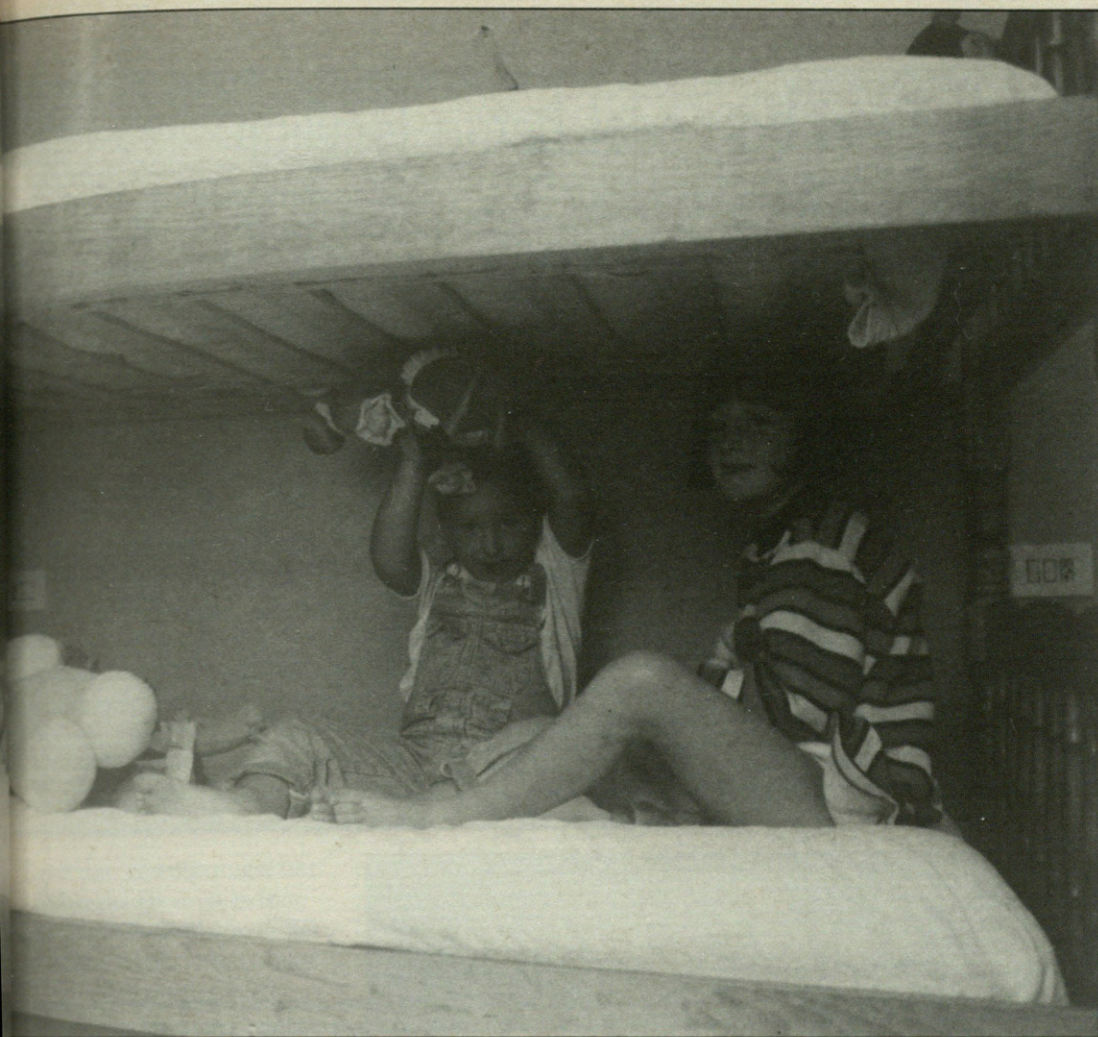
Zizurkilgo
Frayso egoitza
Gipuzkoako Foru
Aldundiak dituen
bi zentro
ofizialetako bat da.
Gipuzkoan guztira
350 haurrek
jasotzen dute babes
instituzionala.
Odoleko gurasoek

Baina denbora aurrera, eta instituzioak oraindik gertu sentitzen den iragan bateko hutsune legalak zorrozki betetzen saiatu dira. Gaur egun legeak ez dionartzen umezurztegiak zein harrera etxeetan baldin diren gazteei argazki ateratzea, eta izen abizen ere ezin dira publiko egin. Honek ere badu bere logika, komunikabideek gehoni normalean eman dituzten tratamendu desegokiakusirik. Ezetz erantzun gutu guztiek baimena eman katu dugunean.

Benetak etxeak

1985etik aurrera gauzatu diren haurren babeserako azpituturaren aldaketa. Al

haurrei behar
adina laguntza
material edota
afektiboa
eskaintzeko
arazoak azaltzen
badituzte,
instituzioetako
Ongizate Sozialeko
sailek badituzte
teknikari zein
psikologo taldeak,
arazoa konpondu
ahal izateko.

batetik, urte hura arte erabili izan zen sistema alde batera utzi zen. Zaintzaileez jositako egoitza erraldoiak desagertarazi nahi ziren, eta saiakera desberdinak abiapuntu horretatik bideratu dira. Gaur egun dauden umezurtegi desberdinak askoz ere plaza gutxiago-koak dira, eta saiakera orokorra gune familiar anitzak eratzearen aldekoa izan da.

Horrela, 'ohizkoak' ziren umezurtegiak itxi, eta etxe desberdinak egokitu dira, nora joanik ez duten haurrek babesia izan dezaten. Haur hauen heziketa sistema ere aldatu egin da. Gaur egun, beren etxea «bertan bizitzeko» da soilik, eta ikasketak ikastetxe publiko desberdinetan burutzen dituzte. Haurren inguruarekiko lotura ere bultzatzen

saiatzen dira egitarau desberdinak, eta aisia familia 'normal'etako haurrekin igarotzen dute. Etxe instituzional hauetan haurrek etxe arruntetako giro berdina ezagut dezaten saiitzen dira.

Ipar Euskal Herrian ez dago umezurtegirik, ezta datu ofizialik ere. Hegoaldean, aldiz, bada bat gutxienez herrialdeko, eta guztietan badira harrera etxe zein legedi berriaren eraginez, familia arazoak dituzten EAEko haurren tutoretza foru aldundi desberdinen esku geratu zen. Hori dela eta, aldundiek beren egitarau desberdinak osatu eta martxan jarri zituzten. Gaur egun, bost urte beranduago, maila desberdinetan garatu dira proiektu hauek.

Bizkaia da Euskal Herri osoan haur babestuen kopururik handiena duen herrialdea. Urtero 650 haur inguruk jasotzen dituzte Aldundiak eskaintzen dituen laguntzak. Hauetatik 97 iaz gehitu ziren babes plangintza desberdinetara. Juan

Sozialeko Foru Institutoak bideratzen ditu, eta 6 dira guztira. Bi pisu ere baditugu, eta lau egoitza txiki. Zentro hauetan 325 haur inguru daude». Beste 325 haurrak Aldundiarenak izan gabe hitzarmenaren bitartez haurren babeserako zentro

■ Bizkaia da babes instituzionalpean haur gehien dituen euskal herrialdea, 650 haur ingururekin ●

Elejalde, Aldundiko Adingabetuen Saileko Zerbitzu zuzendariak eskaintza hauen zerrenda eman digu: «Gureak diren zentroak baditugu, baina hitzarmen bidez lotzen ditugun zenbait zentro ere baditugu. Gure zentroak Asistentzia

diren hainbat egoitzatan banatzen dira. Bilbon soilik mota honetako 5 zentro daude, eta etxebizitza batzuk ere badira.

Gipuzkoan 115 umeren segimendua egin zen iaz beren familian zituzten arazoak konpondu ahal

Partaide berri bat, odol berria familian

ALDIZKARIAN ezer idatzi behar izanez gero, L.A. ezizena jaritzeko eskatu digu. Argazkirik ere ez du nahi. Hemezortzi urte, larrua beltza eta guraso euskaldunekin, oraindik ez dauka oso argi esateko ezer duen ala ez. «Ni ez naiz bakarra. Euskal Herrian ni bezalako asko daude», esan digu behin eta berriro.

Bere benetako gurasoak inoiz ez ditu ezagutu neska honek, «baina nork esan nik aita eta deitzen dietenak ez direla nere benetako gurasoak?». Betiko akatsa izan dugu. Betiko morboa. Baina ohiturik dago. Kostaldeko herri txiki baten hazia, denek dena jakiteko ohitura guztiz barneraturik dauka. «Egia esan, guztiek dakite nere jatorriaren nondik norakoa, baina uste dut zorte ban-

dia izan dudala, horrek lagunak egiteko inolako oztoporik ez didalako suposatuta. Arazo larriagoa izan da nere larrudaren kolorea nere jatorri konkretu baina».

Unibertsitatean ikasten du L.A.-k, betidanik berea sentitu izan duen hizkuntzan, euskaraz. «Hemengo naiz, euskalduna, eta hori ulertzen ez duenak ez dut uste gauza asko ulertzeko gai denik. Oso argi daukat nongoa naizen eta non bizi naizen».

L.A.-k hilabete batzuk besterik ez zituen bere gurasoen etxera heldu zenean. «Urteak aurrera zihoazela eta ama haurdun ez zela geratzen ikusirik, haur bat adoptatzea erabaki zuten. Horrela heldu nintzen ni etxera».

Zerbaiten falta somatzen duen ala

ez galdetzen diogunean, «gurasoak pixka bat gazteagoak izatea, agian —erantzun digu—. Baina hori esatea ere ez litzateke oso zuzena izango. Esan nahi dudana da alaba bakarra izanik, eta gurasoak da goeneko nabikoa adinetuak daudelarik, pixka bat urrun sentitzen ditudala. Baina hori izan daiteke baita nere adineko gazte askoren arazoa, adoptatuak ez diren arren».

Adoptatutako haurrak gehiegi «mimatzen» dituztela aipatzen diogunean barrezka hasi zaigu. «Hori lelokeria bat da. Hori gurasoen gauza da, ez haurrena. Hala ere, nerekin nabiko 'eskuzabalak' izan dira beti».

Seme-alabaren bat izatea inoiz bururatu zaiola esan digu. «Baina nerea

Babes ofizialeko haurrek 18 urte arte besterik ezin dute bizi beraientzat antolaturiko egoitza zein etxe partikular desberdinetan. Hori gertatzerako, prestakuntza eta gizarteratze proiektuak jarraitzen dituzte gazteek.

izateko, eta bertan bizitzen jarraitzen zuten. Familiarekiko banaketa nahitaezkoa den kasuetarako 2 zentro instituzional daude, eta hitzarmen bidezko 8 egoitza daude. Iaz 350 haur pasatu ziren egoitza desberdin zein etxebizitza pribatuetatik.

Nafarroako Gobernuak ere antzeko proiektuak bultzatu ditu, eta egun bi zentro ofizial ditu. Beste 4ek hi-

tzartuta funtzionatzen dute. Guztira 230 haur inguru babestu ziren iaz.

Arabian bost zentro ofizial daude, bat larrialdiko kasuetarako (22 plazarekin) eta beste laurak egoitza finke bezala (guztira 45 plaza dituzte). Herrialde honetan ere hitzarmena erabiltzen da babeseko adingabeei egoitza egokiak eskaintzeko, eta hauetan bizi diren haurrak

150 inguru dira.

Isabel Gros da larrialdietako zentro instituzional bakar horretako arduraduna. Berak adierazi digunez, «batez ere haurrak familiara obitzen saiatzen gara. Askotan, odoleko gurasoen tutoretza galtzen duten arren, berregokitze proiektuetan sartzen ditugu. Uste dugu umeak beren gurasoekin daudela ondoen».

Datuen arabera, berregokitzen diren gurasoak gutxiengoa dira, eta horren ondorioz haurrak dagoeneko beste familia edo guraso afektibo baten beharrean daude.

Horrela, 18 urte bitarteko

«Haurrak familiagandik banatzea erabiltzen dugun azken irtenbidea izaten da beti» ●
ISABEL GROS

nabiko nuke. Asko barritu egiten dira hori aipatzen dudanean, baina egia da. Abal badut behintzat, haurrak neuk erditutakoak izaten saiatuko naiz. Hori bai, abal izango ez banu, ez nuke inolako erreparurik izango ume bat adoptatzeko».

Egungo gizartea gurasorik gabeko haurren arazoari aurre egiteko prestatu gabe dagoela uste du gazte honek. «Umezurztegiak, barrera zentruak, asistente sozialak... Guzti hau abalegin butsanean geratzen da gizarteak dituen arazoak konpontzen ez diren artean. Nabi ez diren baurdunaldiak, umeek eskatzen duten abalmen ekonomikoa, droga...». Etxerako bidean utzi du gu L.A.. Oporretan egoteak gurasoekin denbora gehiago egoteko aukera ematen dioela eta, etxera itzultzen omen da beti.

haur zein gazteek tutoretza instituzionalpean bizi dira, eta bakar batzuek besterik ez dute familia berri bat

egin dadin nahi—, adopzioak egun duen arazorik larriena beheakada demografikoa da. Helduxeak di-

aurkitzen. Adoptatzen diren haurrak oso txikiak izaten dira gehienak, batez ere helduxeagoak direnen guraso naturalek oztopoak jartzen dituztelako normalean beren seme-alabak beste batzuen eskutian jartzeko orduan. Gipuzkoako Foru Aldundiko Ongizate Sozial Sailean lanean aritzen den tekniko baten arabera —ez du bere izena publikoa

renak, beren etxera itzultzeko aukerarik baldin badute, familiaren egokitze prozesua burutu artean etxe partikularretara edota egoitza instituzionaletara eramaten dira. «Ez dugu behar adina etxe partikularrik, eta normalean gure etxetara eraman behar izaten ditugu», argitu digu Aldundiko teknikariak. Gipuz-

koak, eta urte t'erdi edota bi urtez egoten dira zain gehienak.. Bitartean, adopzioarako aukerarik ez duten gaztetxoak egoitza ofizial desberdinetan bizi dira, eta horren aurrean sortzen den zalantzarik larriena da ea 18 urtetara heldutakoan zein etorkizun izango duten. Teknikari zein psikologo guztiak ados azaldu dira

■ «Adopzioarako oztoporik handiena guraso naturalak izaten dira, ez bait dute banaketa onartzen» ●

JUAN ELEJALDE

koan iaz 5 adopzio besterik ez ziren egin, Araban 13 eta Bizkaian 30. Haur hauek beren ardurapean hartzen dituzten bikoteak mota guztietakoak dira. Egoera ekonomiko onekoak batzuk, gehienak maila ertaine-

gazte hauek beste edozeinek dituen aukera eta prestutasun berdinak dituztela baieztatzerakoan. Etorkizuna beraia ere ba omen da.

Amagoia | ban

I N P R I M A T E G I A

ANtZA

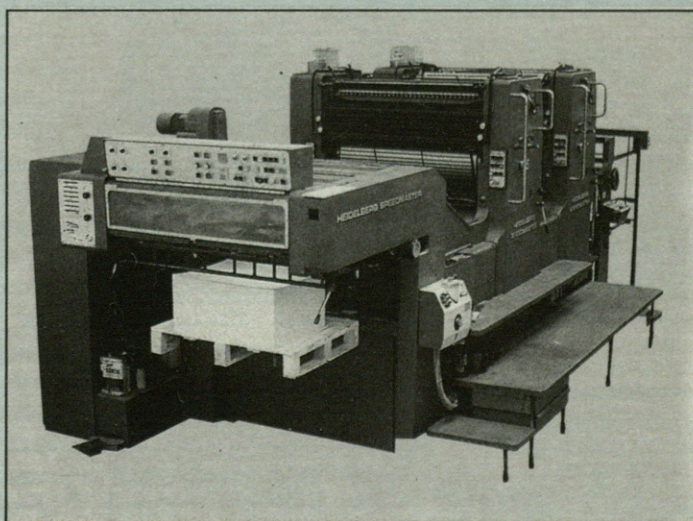
Maisuen Eskutik

F O T O K O N P O S A K E T A

Industrialdea 1-2 Lasarte-Oria 20 160

Tel: (943) 37 07 38 - 37 15 45

Fax: (943) 36 54 93 - 36 10 48

Heidelberg Speed Master BERRIA.

2 kolore eta itzulgarria

Gizateriaren jatorria eta garapenari buruzko eztabaida berpiztu da

BALIZKO ARBASOAREN FOSILA TXINAKO AZTARNATEGI BATEAN

Ekainaren amaiera zen bi ikerlarik, bat txinatarra eta bestea iparramerikarra, paleontologiaren mundua hankaz gora jarri duen prentsaurreko bat eskaini zutenean. Duela 120.000 urteko arbaso asiarrak aurkitu dituela mantendu zuten bertan. Bi kaskezur, gizateriaren garapena eta jatorriari buruzko datu zehatzak argituko lituzketenak. Baina ikerlariez aparte, inork ez ditu kaskezur horiek ikusi, eta bada guztia zalantzan jartzen duenik ere.

DUELA aste gutxi, Txinako Arkeologia Institutoko Li Tianyuan eta Kaliforniako (EEBB) Unibertsitateko Denis A. Etler ikerlariek, fosilizatutako kaskezur batzuen aurkikuntza ezagutarazi zuten prentsaurreko

batean. Aurkikuntza hau frogatuz gero, egungo gizakiaren jatorriari buruzko frogak baliagarri bat izan daiteke, bai bere kokapenagatik (Asian aurkitu dira kaskezurrak), bai bere antzinatasunagatik (kaskezu-

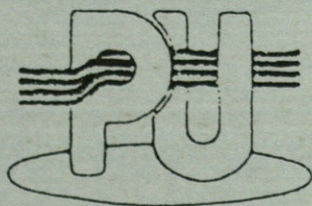
ren aurkikuntza aurkeztu zutenen ustez, hauen antzinatasuna 120.000 urtetik gorakoa da).

Fosil hauek 1989 eta 1990 urteetan aurkitu ziren, Txinan, Yunxian-eko aztarnategian, Han eta Quyuan ibaien elkartzeko gunean. Aurkikuntza egin zuten bi ikerlarien esanetan, «orain artean Asian aurkitu diren hominidoen kaskezur osatuenak ditugu bi hauek, zati batzuk nabiko egoera txarrean dituzten arren».

dienez gizonezkoenak. Garantzitsuenak da, bi paleontologo hauen esanetan hainbeste urtetako fosil hauek «Homo Sapiens» arekin azaltzen duten antza. «Morfologikoki izugarriak antza dute, batez ere funtsezko zenbait ezaugarritan».

Hala eta guztiz ere, Mendebaldeko Complutense Unibertsitatean paleontologoa irakaslea den Juan Luis Arsuaga suagaren esanetan, «zuzen jakatu behar da horrela aurkikuntzen aurrean, ez datu guztiak behin eta berriro egiaztatatu».

Irakasle hau Valladolidko La Motako Gazteluan izan zen duela bi aste, Burgo goseko Atapuerca mendizerran aurkitu diren gizakien buruzko txosten baten osatu nahian. Mendizerraren horretan aurkitutako fosilak, Txinakoak bezalakoak dira, eta La Motako Gazteluan bildu ziren ikerlari guztiek beren zalantza adierazi dute Asian egindako aurkikuntzaren aurrean.

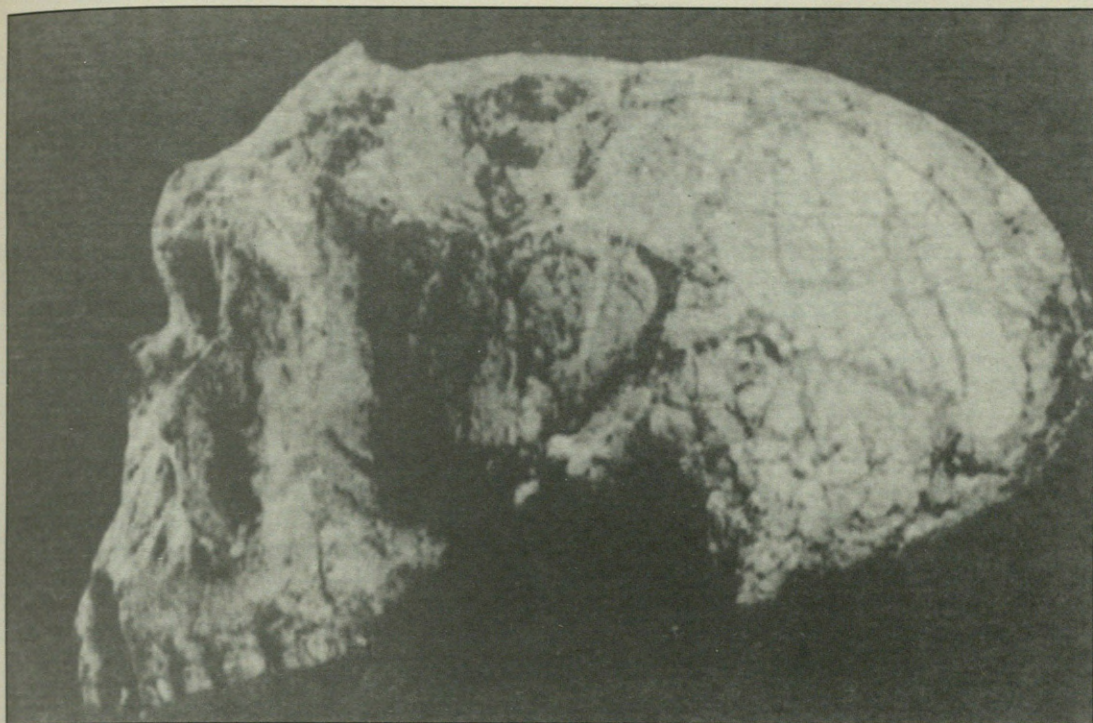

PAPELERA UDALAR

San Migel z/g Tel: 943-80 64 36

Txinako 'aitonak'

Etler eta Li-ren lan taldeak aurkitutako aztarnak gizaki helduenak dira, eta diru-

Txinan aurkitutako bi fosilen aurkitzaileen esanetan, 120.000 urtetik gorako antzinatasuna dute biek. Homo Sapiens-aren aurreko maila litzateke hominido hau.

Arsuagak adierazitakoa-ren arabera, «*zalantza larrienak aztarnategi txinatar borretan aurkitutako guztiarentzat data absolutu zein erlatiborik (azken hauek aztertzen den garai-ko faunari esker lortzen dira) ez egotearen inguruan dabilta. Gainera, kaskezur biak oso desitxuraturik azaldu dira, eta horrek zuburtasuna eskatzen du; Li eta Etler-ek erakutsi dutena baino handiagoa, ziurrenik*». Aipatzekoa da baita ere fosilak ikusi ahal izan dituzten bakarrak aurkikuntza egin duten bi ikerlariak izan direla orain arte.

Sinesten ez dutenak

Aldituin sinesgaiztasun hau azken 30 urteetan paleon-

tologia zein antropologiak ezagutu dituen teoria desberdinen loratzean datza. Eszeptizismoa nagusitu egin da aldika azaltzen den «*lehen gizakiaren aztarna galdua*»-ren aurrean. Batez ere adituen artean. «*Gizateriaren garapenaren eza-gutzan hainbeste aurreratu gara azken 30 urteetan*—dio Arsuagak—, *ikerlari-ek zazpi hominido espezie desberdin onartzen dituztela gutxienez. Egungo gizakia hauetako baten ondarea da: 'Homo Sapiens'-arena*».

Aditu guztiak ados azaltzen dira gizakiaren jatorria Afrikan (duela 5 eta 8 milioi urte artean) kokatzen. Orain dela 1.000.000 urte inguru, Homo generoko espezie bat Eurasia osoan garatu zen. Baina ondorengo guztia ez-

tabaida askoren sorburu bihurtu da. «*Ikerlari batzuentzat, biztanleria desberdinak beren inguru konkretuetan soilik garatu ziren, egungo arraza desberdinak sortaraziz*», argitu du Arsuagak, baina bada beste eritzirik ere. Aurkako teoriak garapena duela 300.000 urte baino gutxiago gauzatu dela dio, biztanleria bakar batetik hasita (seguraski afrikarra). Egungo gizakia lokalki garatu da. Teoria honi eusten diotenek

Txinako fosilek, argazkian ikus daitekeen bezala, aurpegiko hezurdura zatiak mantentzen dituzte, eta ikerlarien ustez, Asiako arbasoek antz handia zuten egungo gizakiarekin.

■ «**Gure aurkikuntzak arbaso bakarraren teoriak dituen hutsuneak argitara ateratzen ditu**» ●

LI TIANYUAN

Neolitikoko kaskezur bat.

Hau eta Txinako bien artean 110.000 urte inguruko aldea dago, baina adituen esanetan, oso aldaketa txikiak ezagutu zituen gizakiak bien artean.

neandertaleko gizakia erabiltzen dute adibide gisa.

Baina paleontologoez gain, duela 10 urtetik hona, molekula-biologoez ere zer esanik izan dute eztabaida honetan. Aditu hauek gizakiak geneak aldatzeko

ahalmen oso txikia duela frogatu dute, eta horrek arbaso bakar baten teoria indartuko luke. Baina frogak hau ere eztabaidatua izan da, oso fidagarritasun zientifiko gutxi bait dute bizidunen arabera adierazitako

antzinako garapen prozesuek. Eztabaida honen erdian suertatu da Li Tianyuan eta Dennis A. Etlar-en aurkikuntza. Bien esanetan, gure aurkikuntzak arbaso bakar eta duela gutxiokoren teoriak zituen butsi-neak argitara ateratzen ditu. Izan ere, kaskezurrek aurpegiko hezurdura mantentzen dute, eta Asian oso gutxi ezagutzen da bertako arbasoen aurpegikera. Harrigarriena da, ikerlari hauen esanetan, hezurdura horrek egungo gizakiarekin parekotasun handia azaltzen duela. Horrela balitz, zaila litzateke gizakia Afrikan eta duela gutxi sortu zela sinestea. Goizegi da teoriaren bat baztertzeko, baina argi dago aurkikuntza hau kontuan hartzeko izango dela etorkizunean.

Amagoia | **ban**

H i t z e t e n a

E u s t a k i o

M e n d i z a b a l

TXIKIA

ren

o l e r k i a k

Jon Aranok apailatutako edizioa:
152 orrialde, Eustakio Mendizabalen
eskuizkribu eta argazkiz hornitua.

Susa

LITERATURA

Industrialdea 1-2. 20160 Lasarte-Oria. ☎ (943) 37 07 98

ARGIA txokoak

Behian joan ezkerro
ahaztu ezingo duzuna

XIRULA TABERNA

Iturriotz 3 BEASAIN ☎ 88 20 23

AMAZKAR

TABERNA

*Oiartzuarren giroan,
zure zain ...*

20180 OIARTZUN (Gipuzkoa)

GASTEIZKO EUSKAL TXOKOA

- Alde zaharreko jai alaiak opa dizkizuegu Txoznarako apuntatu zaitezte

Kutxileria, 62 - 01001 Gasteiz ☎ (945) 25 10 84

LARRABETZU (Bizkaia) ☎ (94) 455 81 97

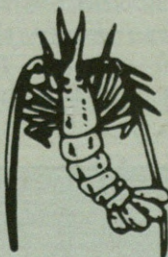

DONAMARIATKO BENTA

- Mendi hotela
- Jatetxea
- Bizikletentzako aparkalekua

*Zure asteburuetako
ingurugiro egokia*

31750 DONAMARIA (Nafarroa) ☎ (948) 450925 - 450708

KORTA MARISKERIA

- Ingurugiro eta menu aproposak asteburuetarako.

GABIRIA (Gipuzkoa) ☎ (943) 88 71 86

TXARTEL HOTELEAN
Urrut.: 37 01 92
Teléf.:
LASARTE-ORIA

TXARTEL · TXOKO
Jatetxea

GARAIA GARAIAK JAKIAK

Disko - Bar Txepetx - Kabi

Mayor bis 35 Lasarte Tel: 37 16 39

GORA DATOR UDALDIKO PREZIOEN MAREA

U dari aurre egitea ez da batere erraza zenbait poltsikoentzat. Oporrak Euskal Herrian edo atzerrian pasatu, uztailleko 'extra' ezinbestekoa bihurtzen da, udan behar den aurrekontua ikusita. Oporrak gure artean igaroko dituztenek ere, poltsikoa berotu beharko dute, urtero udaldian gauzatzen den ostalaritza sektoreko prezioen igoera eta Enpresa Aktibitateen Zergaren ondorioak direla eta.

OSPETSUA bihurtzen ari den EAEko Merkataritza, Kontsumo eta Turismo Sail-leko Kontseilaria den Rosa Díez-ek burutu duen «Ven y Cuéntalo» (Etorri eta konta ezazu) —gasteleraz, frantsesez, ingelesez... baina ez

euskaraz— izeneko turismo kanpainaren berri lehen aldiz izan nuenean, Donostiako Kontxako hondartzatik gertu dagoen taberna batean nengoen. Terraza horretatik itsaso zati bat ikus zitekeen. kalatxorien

oihuak entzuten nituen eta itsasoaren haizea aurpegian antzematen nuen. Benetan

leku apartekoa. Nere freskagarriaren izotz kopurua eta eguzkiaren berotasuna egokiak ziren. Txaleko granatea eta alkondara zuriz zaramatzan zerbitzari finalak kontua oso modu dotore ekarri zidan. Dotoretasun berdinarekin eskerrak eman nizekion. Bai, kontuaren kantitateagatik, zalantzarik ez tokia apartekoa zela. Itsaso zatia, kalatxorien

Udaldia da garairik emankorrena turismora zuzenduta dauden enpresentzat.

Barnekalde eta kostaldeko prezioak

HARRIGARRIA

da prezioetan agertzen diren desberdintasunak. Kostaldeko herrietan terrazan hedatzeak kaleak eta, batez ere, espaloiak hartzen ditu. Fenomeno honek hiri batzuetan nahiko irudi komikoak sortzen ditu. Espaloi estuetan, errepide alboan edota auzoetan, gero eta terraza gehiago ikusten dira. Prezioa noski, ez da berdina.

Zarautzen bertan, adibidez, herri barruko eta hondartza ondoan dauden taberna eta jatetxeen prezioen arteko desberdintasuna nabaria da. Herri barruan mahai batean eserita freskarri batek 170 pezeta (8,5 libera inguru) balio badu, terrazan freskagarri berberaren prezioa 250-275 pezetakoa da. Bilbora bagatuz, freskagarri baten truke terrazetan ibiltzen den prezioa 150-175koa da, eta baxuena, Arabako barnekaldeko herrietan aurkituko dugu, terrazan zein tabernan, 100-125 pezeta ingurukoa bait da. Ipar

oihuak, haizea eta izotz kopurua prezioaren barne zeuden.

«Ven y Cuéntalo» turismo

kanpainak Rosa Díezi zenbait gauza 'kontatzeko' go-goa eman zidan. Kanpaina honi eliteko turismora zu-

Euskal Herriko bizi maila eta prezioak ez dira Hegoaldearekin konparagarriak, azkenotan, diferentziak gero eta gehiago txikitu arren. Freskagarriek 10-12 libera (200-240 pezeta inguru) balio dute.

Oso zaila da prezio konparaketa egitea, kafetegia edota taberna bakoitzak bere maila edo kategoria bait du, eskaintzen dituzten zerbitzuaren arabera.

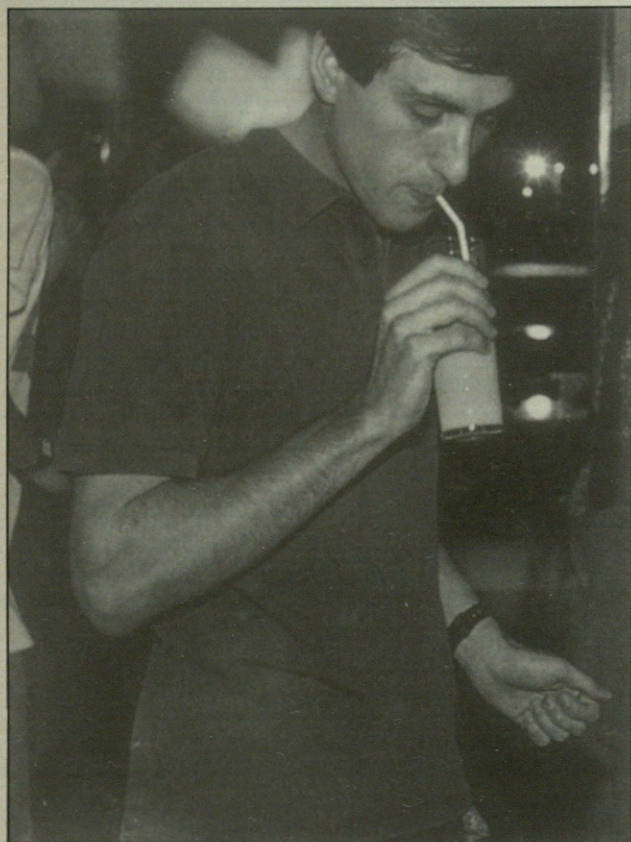
Bestalde, hotelen kategoria ere nahiko altua da orain arte izan dugun turismoa kontuan hartuta. Angel Tomas Gagok, Bizkaiko Hostaleritza El-

karteko gerenteak esan digunez, «*eliteko hotel hauek, orohar, % 40an besterik ez dira betetzen*». Hala eta guztiz ere, Bilbo eta Donostian 5 izar dituzten 3 hotel dauka, bi Bibon eta bakarra Donostian. Hauen prezioak antzerakoak dira; logela bikoitz batean lo egiteak 35.000 pezeta (1.750 libera inguru) balio ditu. Gasteizen 4 izarretako garestienak 15.000 pezeta eskatzen ditu. Hotelen prezioa ere, herriaren arabera, izango da. Bi izardun hotelek adibidez 5.000 eta 10.000 pezeta artean dira, lekuaren arabera.

zendurik egotea leporatu zaio, eta ez da hain harrigarria, Euskal Herriko turismoaren puntan dauden herriek erabiltzen dituzten prezioak ikusita. Udaldia garairik emankorrena da, batez ere euskal kostaldean dauden herrientzat. Euskal Herriko opor garaia ez da txantxetan hartzekoa.

Ostalaritza sektorea da etekin gehien ateratzen dituen. Sektore honek % 10-20 bat igotzen ditu bere prezioak urtero, eta beste diru sarrerez gain, turisмотik bizi diren herrietan udaldian ematen den igoera izaten da. Terrazak, hotelak, jatetxeak edota hondartzetako «txoko»-ena euskal kostaldean gero eta gehiago zabaltzen ari den azpiegitura dugu. Bertako kontsumitzaileak prezio harrigarriak ordaintzen ditu freskagarri edo ur botila baten truke. Noski, herri hauetako

Azken urteetako datuen arabera, Euskal Herrira datozen turistek bertan ematen duten egunen batez bestekoa 2,6koa da. Bestalde, ez da aisi turismoa, negozioetarako edo merkatari turismoa baizik.

«Ostalaritzan dauden prezioak onespén legala dute» esan digu Jon Ariñok, Bizkaiko Kontsumitzaileen Elkarteako arduradunetarikoa batek.

udalek ere, zerga desberdinen bidez, irabazien zati bat —txikiena normalean— lortzen dute. Bizkaiko Kontsumitzaile Elkarteako arduraduna den Jon Ariñok

azaldu digunez «normalean, jendeak ez du salaketarik jartzen prezioengatik. Hemen jasotzen ditugun salaketak produktoen kalitateari dagozkie, akastun produktoak direnean eta abar. Bestetik, prezio ze-

«Jendeak ez ditu salaketak prezioengatik jartzen, produktoak akastunak direlako baizik» ●

JON ARIÑO

rendak legez onartuta daude, eta establezimendu bakoitza horretara mugatu behar da».

Dena den, prezioei dagokienez, gehiegikeriak egon badaude, baina «gutxienez, eta oso egun zehatzetan. Gabon Zahar gauean, adibidez». Merkataritza, Kontsumo eta Turismo Sailaren pean kokatzen

den Kontsumitzaileen Elkartearen kide honek adieraz digunez, «egia da Turismo Sailatik elitezko turismo bultzatzen ari dela. Mota hori ladun turismoa ez da instituzioen plangintzetatik sartzeko».

Zerga berria

Enpresa Aktibitateen Zerga izan da mota honetako establezimenduei ezarri zaien aurreko zergen ordezkaria. Moduloetan banatuta, establezimendu hauen ezaugarri objetibo batzuen arabera —kafetera, soldatepekoak, establezimenduaren m² kopurua, kokatuta dagoen tokia, kategoria, eta abar— Haziendak irabazi zehatz batzuk ezarri ditu eta etekin hauen arabera izango da instituzio publiko honi ordaindu behar zaion diru kopurua. Badirudi ostalaritzako zenbait enpresarienezat zerga honek %10 gehiagoren ordainketa suposatuko duela. Zerga berri honek helburu bikoitza du: batetik, sektore honetako Haziendari egiten zitzaizkion iruzurra ekiditea; eta bestetik, ostalaritzako enpresari txiki zein ertainen benetako irabazirik kontrolatu ahal izatea.

Zerga honen ondorioz urtero ematen den prezioen gorakadaren gainetik, beste igoera bat espero da. Turismo askoko zenbait herritar gorakada hau %40koa izatea espero omen da. Kontsumitzaileen Elkartearen Jon Ariñok azaldu digunaren arabera, «argi dago zerga berri honen eragina prezioetan nabaritutik dela, eta azken finean, kontsumitzaileen ordainduko dugu». Bizkaiko Ostalaritza Elkartearen gerentea den A. T. Gago gehitu digunez «ez da prezio

Uda honetan urtero ematen den prezioen igoeraz gain, beste goratze bat espero da, Enpresa Aktibitate Zergak ekarriko omen duen igoeraren ondorioz. Herri turistikoetan gauzatuko den igoera dugu hau.

igoera orokor bat emango. Oso turistikoak diren herrietan nabaritu da, baina ez da % 40ra helduko.

Angel Tomas Gagok, ostalaritzaren beste ikuspuntu bat eskaini digu, «Bizkaiko

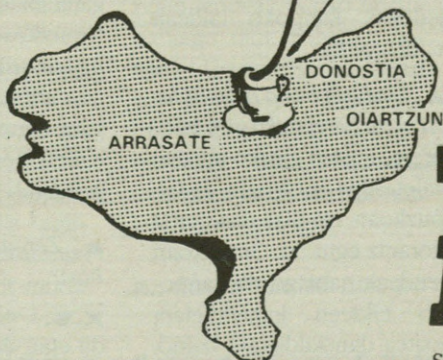
Elkartean 9.000 enpresari ditugu eta esan dezaket urtero prezio zerrenda aldatzen dutenak enpresarien laurden bat direla. Beraz, gebienek urtebetetik gora mantentzen dute zerrenda

berbera». Elkartean honetako gerenteak azaldu digunaren arabera, azken bi urteetan ostalaritzako kosteak % 11-12 igo dira eta konkurrentziaren beldurrez «establezimendu gebienek

ez dituzte prezioak aldatu eta prezioen igoera turismora zuzenduta daudenean gauzatu da».

Myriam Gartzia

**Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.**

LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12-35 49 14

«Rap-a baino, nahiago dut pulpitutik botatako sermoia»

Gitarra zintzilik duela, edozein festatan topatuko dugu. Orain hogeitabi urte herriz herriko ibileran hasi ondoren, gelditu gabeko martxan dabil azpeitiar hau. Uda parteko dantzaldiek, dena den, beste gauzetarako betarik ere uzten diote, eta disko berria prestatzeko, tarte libre guztiak aprobetxatzen ari dira Egan taldekoak. Tarte horretako batean harrapatu dugu.

ARGIA. Noiz eta nola sortu zenuten Egan? Zein oroimen duzu taldearen hasiera bartaz?

XABIER S ALDIAS.

Orain 22 urte hasi ginen, «Ez Dok Amairu»-ren garaian. Orduan ez zegoen euskal talderik, Enara besterik ez, eta beste guztiek erdaraz egiten zuten. Gu, azpeitiarrrok, beste talde batzuetan ari ginen, eta ni neu ere kantautore gisa hasia nintzen. Orduan euskal giroko talde bat sortzea erabaki genuen, sasoi haietan ez bait zegoen euskaraz dantzateko gauza modernorik. Gure helburua horixe zen... herrietan euskal giroa jartzea. Musikalki, alde batetik Xabier Lete eta Benito Lertxundiren abestiak jotzen genituen, eta bestalde, orduan

Beatles taldea modan zegoenez, haiek ere euskaratu egiten genituen. Nahasketa hori ginen, kantautoreen kantak eta Beatlesenak. Horiekin dantzaldiak egiten hasi ginen.

A. Hasiera gogorra izango zen... arrakasta berehala etorri al zen?

X.S. Orduan euskaraz gehiago entzun eta dantzatzeko gogoia ikusten zen. Segituan hasi ginen ezagunak izaten eta herrietara joaten. Hasierak beti gogorrak izaten dira, baina handik bost urtera edo herriz herri nahiko mugitzen hasi ginen. Gipuzkoa, horrelako kontuetan Euskal Herriko motorra izan dela uste dut, eta orduan ere horrela izan zen. Herri euskaldunetan seku-

lako arrakasta izan genuen; baina Donostian gehiago kostatu zitzaigun, beranduago sartu ginen, asko kostata. Bizkaia, Araba eta Nafarroan gutxitan jotzen genuen. Ipar Euskal Herria joaten ere beranduago hasi ginen. Ipar Euskal Herrian euskal dantzaldirako giro oso gutxi dago, han rock aldera gehiago jotzen dute.

A. Bizkaia aldean orain asko ibiltzen zarete...

X.S. Bai. Baina Bizkaitik orain dela zazpi bat urte hasi zitzaizkigun deitzen, diskoak ateratzen hasi ginen eta... orain izugarritzko giroa dago han. Gipuzkoan dagoeneko ez gara nobedadea, eta gainera Iparramerikarako joera honekin, jendeak kanpoko taldeak nahiago ditu.

A. Ordutik bona asko aldatu al da herrietako giro hori?

X.S. Euskal giroko musika zaletasuna jaitsi egin da Gipuzkoan, eta Bizkaian berriz gorantz egin du. Gipuzkoan jendeak nahiago du kanpoko taldeen kantaldietara joatea dantzaldietara baino. Hemengoak ikusita nere artean esaten dut, hemengo giroa guk jaitsi ote dugu? Jendea aspertu egin ote du-

gu eta beste talderen bategana joatea nahiago ote du? Gipuzkoarrok orain dela hamar urte baino askoz dantza gutxiago egiten dugu gaur egun. Bizkaian hemen egiten dena baino bi aldiz gehiago egiten da.

A. Zergatik gertatu ote da hori?

X.S. Uste dut jendea kokilatu egin dela, hainbeste diskotekekin eta. Orain hamar urtekoa eta gaurkoa jende bera da, baino gaur egun jendearen nortasuna uni-

formizatu egin dela iruditzen zait. Diskoteka batera sartu, eta bere herrian duen bizitasuna eta gogoia galtzen du jendeak. Sei ordutan erritmo eta musika bera entzuten egonda ez da harritzekoa! Uste dut dantzalekuek kalte handia egin diotela euskal dantza giroari. Bestalde, ez dakit moda

kontuagatik edo zergatik, orain jendeak bertso saioak nahiago ditu. Lehengo batean Usurbilen kantaldia izan genuen, eta jendea hor ibili zen, orain plazara, orain basoerdi bat... bertsoak kantatzen hasi, berriz, eta leporaino bete zen.

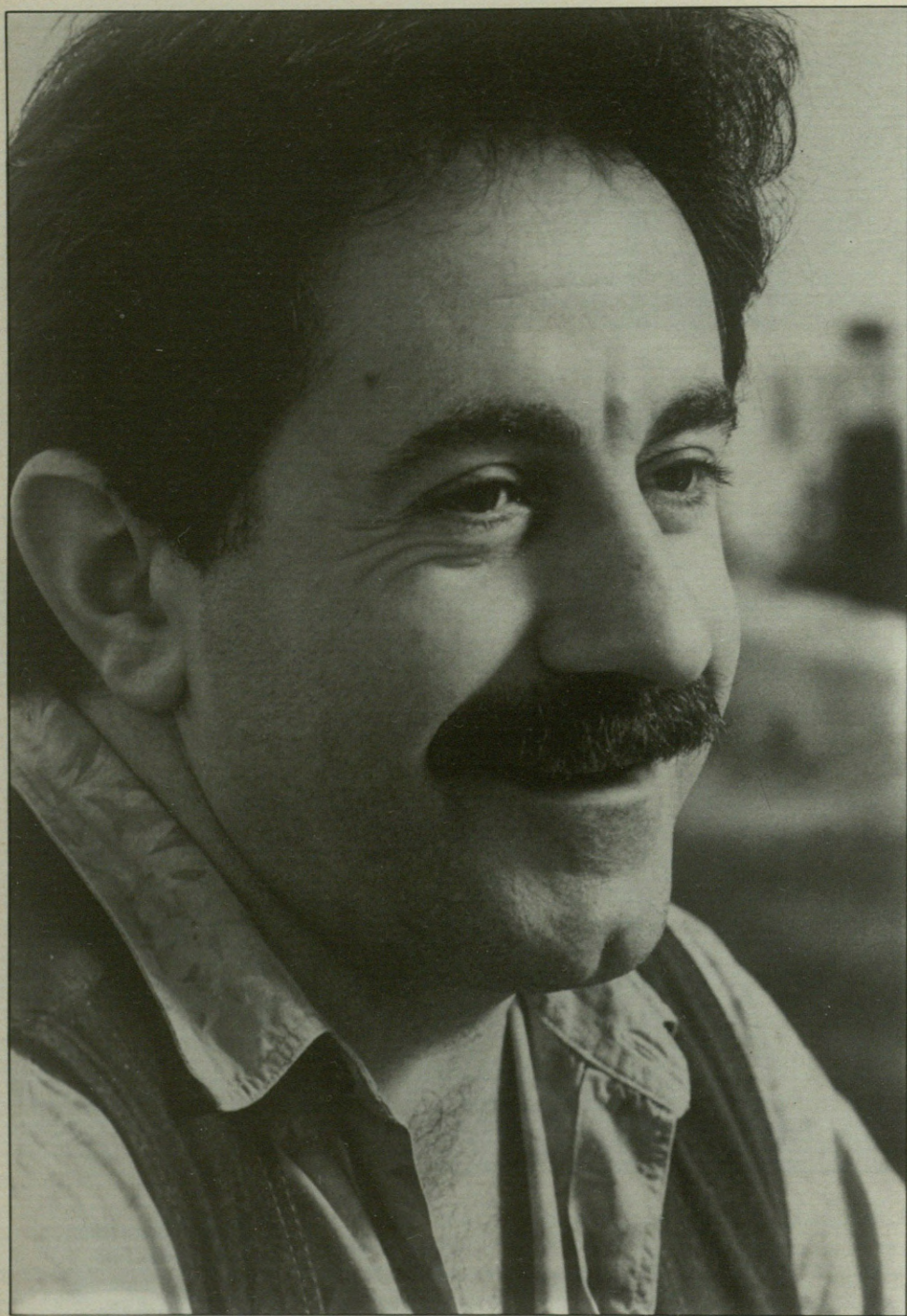
A. *Euskal musika asko al-*

datu da. Gaur egun era guztietako taldeak daude...

X.S. Hemen kantautoreetatik rock radikalera pasatu gara. Hori atera zenean ni harrituta geratu nintzen. Nere baitan pentsatu nuen: Euskal Herriko musikaren erakusgarria hori baldin badugu, euskal musikarenak egin du. Neretzat, musika horretan, erritmoa armoniaren gainetik erabat nagusitzen da. Gainera gauza bitxi bat gertatu da; Hertzainaken kasuan adibidez, hasiera batean jotzen

Xabier Saldias elkar hizketatzera joan ginenean, aurtengo Kilometroak-eko abestiaren grabaketatik etorria zen, eta berarekin geundela, nahasketak egiteko deia jaso zuen grabaketa estudiotik.

■ «Euskal giroko musika zaletasuna jaitsi egin da Gipuzkoan, eta Bizkaian berriz gorantz egin du» ●

«Hemen kantautoreetatik
rock radikalera pasatu
gara. Euskal Herriko
musikaren erakusgarria
hori baldin badugu, euskal
musikarenak egin du!»

ere ez zekitela, izugarrizko
arrakasta izan zuten. Orain
kanta onak egiten hasi dira,
eta jendeak musika komer-
tziala dela dio. Zaramarekin
beste hainbeste gertatu da,
orain zentzu pixka bat duen
musika egiten hasi dira eta...

A. Hemengo talde batzuen
musika, beraz, ez duzu
gustokoegi.

X.S. Fermin Muguruzari,
esaterako, izugarrizko ahal-
mena ikusten diot, izugarriz-
ko imaginazioa. Azken dis-
koa oso ona egin dute, baina
hor sartu dituzten rap errit-
mo horiek... nik rapa baino
nahigo dut pulpipotik bo-
tatako sermoia. Hitzak oso
onak dituzte baina...

A. Talde guzti horiek bere

kanta propioak egiten du-
tuzte. Jende askok plaza
taldeek gauzarik errazena
egiten duzuela dio: beste
talde batzuen abestiak ber-
tu eta jotzea...

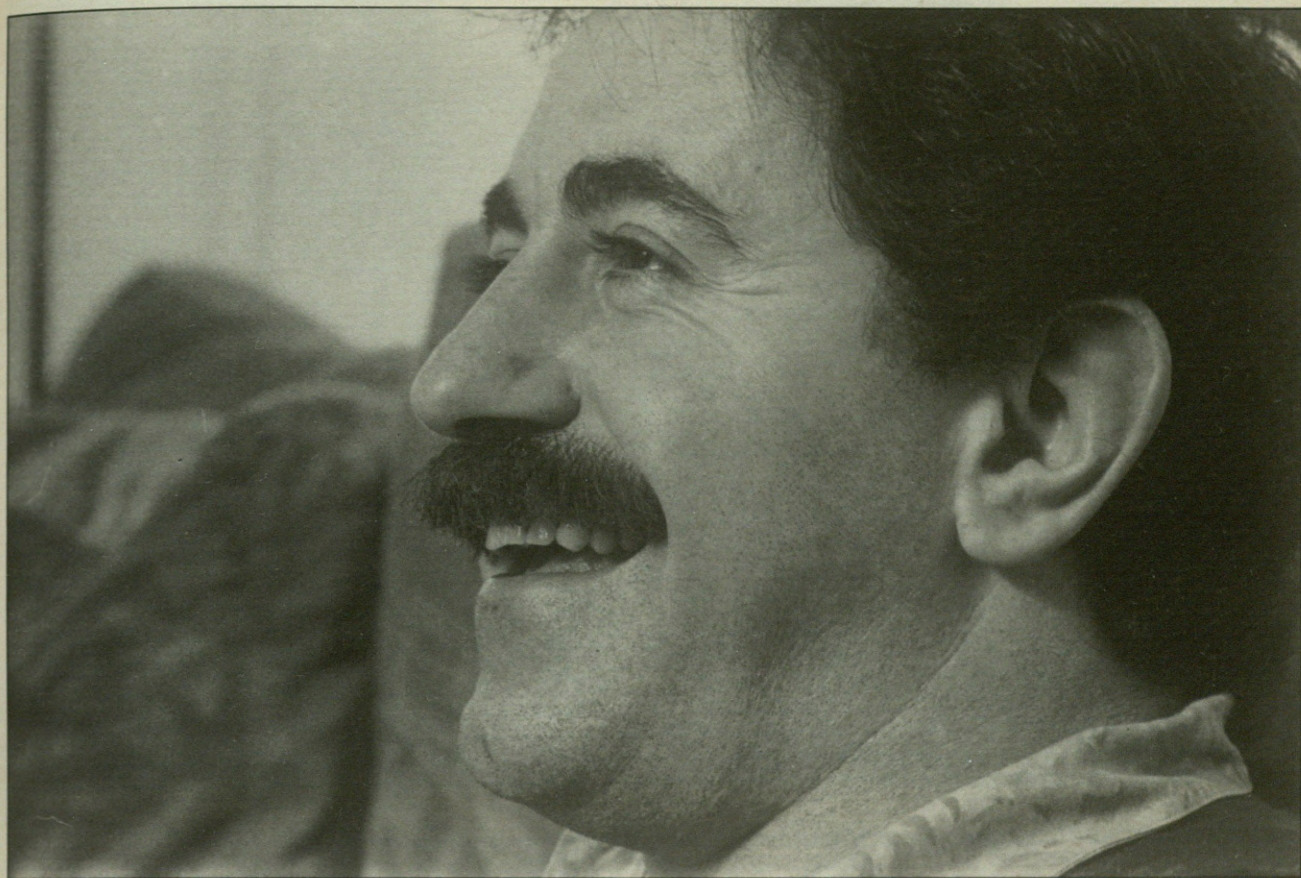
X.S. Ez dut uste jendea
hainbesteko musika jakin-
duria duenik, plaza talde-
batek halako taldeen ber-
tsioak egiten dituela esateko
ere. Akelarre, esate batera-
ko, bere kantak egiten saia-

■ «Jende askori,
plaza taldeak
gustatzen zaizkiola
esateak, lotsa
ematen dio» ●

tzen da, eta oso ondo egiten
dituzte, baina guk betidanik
jende gehiago eraman izan
dugu; eta guk bertsioak egiten
ditugu, haiek ez. Nik uste
dut jendeari lotsa ematen
diola plaza taldeak gusta-
tzen zaizkiola esateak.
Horrek nortasun gutxiago
duela esan nahiko balu be-
zala. Berbena taldeok beste
askok baino askoz hobeto
jotzen dugu, eta zer esan
ez rock radikala eta hori-
takoak baino...

A. Baina ez al da, azken
finean, errazena?

X.S. Uste dut herriari nahikoa
duena baino pixka bat gehiago
gehiago eman behar zaiola
arrakasta hor datzala. Jende
gehienaren maila gainditzen
baldin baduzu, jendeari er-
tutetako gogorra egingo zaio.
Errobiri zer gertatu zitzaion.
Oso disko onak atera zituz-
ten, baina azkenerako jendea
deak ez zituen ulertu. 60eko
ko hamarkadan erritmoa
berdin gehiago egiten ziren
orain berriz erritmoa este-
reotipatuaren garaian bizi ga-
ra, eta hori kezkarria da.

Guk hitzak ondo ahoskatzeari garrantzi berezia ematen diogu, zer esaten dugun ondo uler dadin. Talde askori ez zaie ezer ulertzen, ez duzu jakiten japonieraz edo ingelesez ari ote diren.

Umeek, haur kantak uzten dituztenean, Eganera salto egiten dute, gure abestiak ulertu egiten dituztelako. Hitzak ondo ahoskatzea oso garrantzitsua da.

A. Zuek abesti propioak egingo bazenituzte, zein talderen antzekoak egingo zenituzkete?

X.S. Ahotsetan oinarritutako taldeak gustatzen zaizkit. Baina neretzako eredu garrantzitsuenak Queen izan da; nik orain hamabost urte aditu nituen lehendabiziko aldiz, eta pentsatu nuen, hau taldea! Neretzat, Queenek Beatlesek utzitako hutsunea bete du, eta baita gainditu

ere. Beatlesek izugarrizko melodiak sortu zituen, horretan ez dute parekorik izan, baina Queenekoak armonian eta teknikan hobeak izan dira. Neri «Queentxiki» deituko balidate lore handitzat hartuko nuke.

A. Orain disko berria prestatzen ari zarete, Queenen abestien bertsioez osaturiko lana...

X.S. Disko guztietan

Queenen bertsioen bat sartu izan dugu; eta nik esango nuke talde hau hemen guk ezagutarazi dugula ia. Nola bururatu zitzaigun? Freddy Mercury hil ondoren, egia da. Baina nik aspalditik izan dut asmo hori. Oportunitatzat joko gaituzte agian, baina nik ez dut ukatuko komertzialtasunari begiratu behar zaionik. Oraingoz kanta bakarra grabatu dugu, errazenetako bat, eta izu-

Xabierren ustez, diskoteka eta dantzalekuek kalte egin diote euskal dantzaldi giroari.

NORTASUN AGIRIA

Azpeitiarra, 41 urte ● Ezkondua eta alaba batekin, laster izango du bigarrena ●

Paletan irabazitako sariez beterik dauka etxea ● Nahiko moko finekoa den arren, sukaldean ez dela oso trebea aitortu digu ● Euskal Herriko musika talde bat: Oskorri ● Bi mastileko bere gitarra famatua utzi egin du, astunegia zelako.

Xabierren talde mirestuena Queen da, «neri 'Queentxiki' deituko balidate, lore handitzat hartuko nuke».

garritzko lana eman digu. Queenenak asko landutako piezak dira. Ez da lan makala izango, bikoitza izango bait da gainera. Alde batetik gure estiloko kantak joango dira eta bestetik Queenen bertsioak.

A. *Disko berria IZ disketxearekin argitaratuko duzue, baina beste disketxe batzuekin ere lan eginda-koak zarete.*

«Eganen oraingoz bi helmuga ditugu: 1995eko zilar ezteiak eta 2000 urtera sano iristea» ●

X.S. Lehen hiru diskoak Xoxoa disketxearekin grabatu genituen, eta hurrengoak berriz Elkarrekin. Elkarren, egia esan, kasu handiegirik ez zigutela egin iruditu zitzaigun, eta azken mamu gorria ez ote ginen irudipena genuen; hor, per-

tsonaia handiak dituzte: Os-korri, Benito Lertxundi... eta gu ahaztuxeak ez ote gintuzten iruditu zitzaigun. Gero beste haserretxo bat ere izan genuen Elkarrekin; Xoxoak porrot egin zuenean Elkarrek gure lehen hiru diskoen eskubideak erosi zituen, eta gure abestien errekopilazioa argitaratu. Errekopilazio hori guk «Erromerian» atera baino bi aste lehenago argitaratu zu-

ten. Ez dut esango hori konkurrentzia legala ez denik baina... Disko berria IZrekin aterako dugu, etxean bezala sentitzen gara IZn.

A. *Disko berriaz aparte, aurtengo Kilometroak-entzatzat kantaren bat prestatzen*

ari omen zara. Zuk egindako abestia izango da omen da...

X.S. Jendeak beti gauza bera galdetzen digu: eta zuen kantak noizko? 1995-ean gure zilarrezko ezteiak izango dira, eta ordukoa baino motibo egokiagorik ez da egongo horretarako. Nik beti esaten dut musiko profesional bat, herriari bere barrutik ateratako zerbait uzten ez badio, hankamotz geratzen dela. Guretzat erronka handia da gure abestiak egiten haste hori. Bestalde guk berrehun bat jaialdi egiten ditugu urtean, eta udan, askotan, egunero ere aritzen gara. Horrek sor-kuntzarako tarte handia kentzen digu. Prestatzen ari garen azken disko honetako kantak, adibidez, aste bukaeretan grabatzen ari gara. Kilometroakentzat grabatutako abesti horrekin, hala ere, oso gustora geratu naiz; nik egindako bigarren kanta

da, lehena «Kaxkarina» izen-ekoa izan zen.

A. *Udan hainbeste festa eta parranda, neskekin arraskata handia izaten omen duzue.*

X.S. Ezer ere ez! Baina sinpatiko izatea ez da ezer kostatzen! Guk jotzen bukatu eta denek alde egiten dute. Ospe hori badugu baina nere kasuan behintzat ezer ere ez. Taldeko besteek kasuan baliteke, haiengana joan eta galdetu.

A. *Diru asko irabazten duzue?*

X.S. Dirua irabazten da baina hau ez da bizitzarako; gu futbolistak bezalakoak gara ia. Berrogeitahamar urterekin ezingo diogu ba oraingo martxari eutsi. Oraingoz bi muga ditugu. 1995eko zilar ezteiak eta 2000 urtera sano iristea.

Alberto Irazu

UTS

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO EUOMAR
Nafarroa ibilbidea, 37
ZARAUZ

SUPER ANDONAEGUI; C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO IRUN
Blas de Lezo, 22
IRUN

EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Eliceagi kalea, 5
ERRETERIA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUZ

EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ARABARKA piektsaren atzean)
HONDARRIBIA

BETI MERKEK
Laiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR

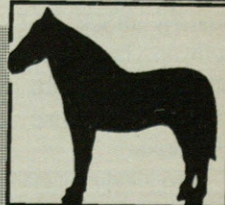

EKO AIETE
Etxaidi Saila
AIETE - DONOSTIA

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN

EKO

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

Hodeiertz abesbatza tolosarra bigarren geratu da, Stockholm-eko St. Jacobs-en atzetik, Italiako Gorizia hirian jokatu den Europako lehiaketa garrantzitsuenean. Iazko urrian eta azaroan egin zen Tolosako Nazioarteko 23. Abesbatza Lehiaketa ere irabazi zuten St. Jacobs-eko kantari ospetsu hauek. Hodeiertzekoek berriz, joan den urtean, Varnako (Bulgaria) saioan gailendu izanari esker lortu zuten, aurten, Gorizian, Europako Sari Nagusian parte hartzeko eskubidea. (Argazkia: J. Urretabizkaia)

Euskal Unibertsitatearen kukurrukoa

GERORAKO oinarriak ezartzen, azpiko sostengu trinkoa osatzen ari da UEU. Hogeitaz betetzen ditu aurtengoan, euskalduna, nazionala eta herritarra izango den etorkizuneko unibertsitatea diseinatzeko helburuaz, zatika-zatika puzzlearen piezak osatzen. Hainbat fruitu eman ditu urteotan. Euskal Herriko edozein unibertsitatek —ez euskadun, ez nazional, ez herritar direnak— bete ez dituen ahoek non elikatu izan dute Baionatik Iruñerako bide mal-kartsuan.

Errealitate eta norabideak sakontzeko heldutasunera iritsi da UEU-ren ontzia hogeitaz urte eta gero. UEUtik EUra bitarteko zutoinak diseinatzeko heldutasunera. Nola bi-

deratu Euskal Unibertsitatea? Mintza gaitzen. Martin Orbek bi jokabide aurkeztu ditu Baionako saioan: «Irakaskuntza eta kultur munduan euskaldungoaren nagusitzea eta barnetik euskalduntzea», Koldo Mitxelena sostengatu zuen ideia edo «kultur dinamika bat berriro bideratzea» Paulo Agirrebaltzategiren xedeari jarraituz. Egungo EHUren bidea, euskal ada-

rraren zokoratzea eta arduradun nagusien borondate falta nagusi diren ereduak, ez dator bat, dudarik gabe, etorkizuneko EUren helburuekin. Sare paralelo bat landu behar al da? Edo ...?

Iaz hasitako eztabaidaren mamia arakatu asmoz mintegia antolatu da Larraionan. «Ez daukagu diseinu garbirik, baina badaukagu horren sakon-

tzeko gogorik» aitatu du Kepa Altzagak. Bien bitartean, EHUren Udako Ikastaroen 11. edizioan Europa izango da gail nagusia. Guztira, 45 ikastaro. Euskarra hutsez hiru besterik ez eta beste bi elebidunak. Ricard Etxeparek dioenaren arabera, «ez dakit asko edo gutxi den, baina orokorrean Uni-

TERMINOLOGIA

Bertsio. 1. Zerbaiten itzulpen era. 2. Gertakari edo egintza berbera kontatzeko era desberdina.

EAEko administrazioetako itzulpengintza politikak hamaika hauts harrotu ditu behin eta birritan. Maila guztietan gaztelaniaz lan egiten den erlazio sarean euskarari zirrikitu estuak baino ez zaizkio uzten. Bagenekien eta badakigu non dagoen hutsa. Noiz entzun da administrazioetan barra-barra banatu ohi diren gaztelaniazko testuetan akats txikienik dagoenik? Euskarazko itzulpenak (edo gaizki deituriko bertsioak) dira ulertezin eta akatsez beteak. Ez gaitu harritzen, ordea. Bagenekien. Polizi Legearen euskarazko bertsioa ere faltez beterik datorrela esanez kexu eta kezkatu dira oraingoan EAEko talde parlamentarioen ordezkariak, «hone-lako arazoak sarritan agertu direla» argudiatuz. Bete-beten asmatu dute.

bertsitatearen euskalduntzearen egoerari erantzuten dio». Euskarari erantsi zaion abiadura motelegiko motor honek nora garamatza, ordea? EHEk, uztailearen zazpian argitaratutako gutunak, ikastaro hauetan parte hartzeko gazteleraz bidali zaien gonbidapenaren berri ematen digu eta bertan aipatzen dute euskaraz emango diren hitzaldiak baino ez daudela gure hizkuntzan... «askotan salatu denez, UPV-EHU erdaratze prozesu batean sartu da eta gero eta gehiago UPV dugu».

DEIADAR kanpainaren inguruan egindako mobilizazioen ondoren elkar hizketen ordua iritsi da Ipar Euskal Herrira. Duela hiru urte sinatu ziren komenioak berritzea helburutzat

— Errealitate eta norabideak sakontzeko heldutasunera iritsi da UEUren ontzia hogeitau urte eta gero ●

duten Seaska eta Administrazioaren arteko negoziaziaketa ofizialak martxan dira, jada. Oraingo hitzarmenak ez ditu ikastoletako irakasle guztiak kontuan hartzen, batez ere bigarren mailari dagozkionak. Ikas-Bi elkarteak eta Hezkuntza Nazionalen Administrazioaren artean euskarazko azterketa batzuen karia sortu den aferak ere emango du zer esanik aurrerantzean.

Nahasi dabilta urak, bestalde, euskal zinemagintzaren baitan. Euskal Mediak banatzen dituen dirulaguntzak, hainbat kasu zehatzen gainean, «kontraesanez josiak» daudela adierazi du EUEko Xabier Gurrutxagak (Euskal Ekoizleen Elkarte eta PPko partaidea den Leopoldo Barrera salaketarekin bat etorri dira). Ez dira bart arratseko kontuak...

J.J. Petrikorena

MINTZOAK MINTZO

Hitzak haizeak eraman ez ditzan

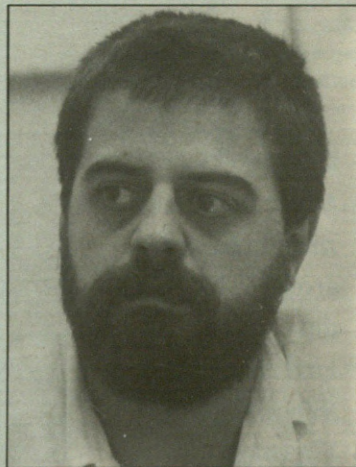
AZKEN boladan euskalgintzan hitz majikorik aukeratu beharrean egonez gero batasuna izango litzateke azti guztion ahotan agerturikoa, duda izpirik gabe. Orain arteko gaitz guztien sendabide bilakatua, nonbait, ezintasun eta oztipoen berehalako osagaia dugu «batasuna», merkatura atera berria, ezagutu nahi ez den porrotaren ondorio depresiboen aurkako azken aurkikuntza JEL laborategian, orain arteko gerentearen gustokoa ez den arren.

Lidergo arazoak baino irtenbide zehatz eta eraginkorrak bilatu beharrak lehenatasuna hartzen duelarik. Elkarren arteko lehiak nazkaturik eta indartzen ari den euskararen aurkako diskurtso-iharduera politikoaren efikaziaz asaldaturik «batasuna» hitz totemikoari heldu beharra sortu zaio euskaltzaleari, baita orain arte instituzioen nagusitasunaren aldarrikapen itisu eta antzuan jardun duen hainbati ere.

NORBERAK bereari eustearen mugak agerian, indarbiltzearen baharra agerikoa da nonahi. Adibide gisa, Euskal Eskolaren etorkizunerako EAJ eta PSOEn artean osaturiko paktoak ezartzen dituen oztipoen tamainak mundu horretan gaindiezinak ziruditen inkomunikazioak eta lehiak hautsi izana, itxuraz behintzat. Baina erabileraren erabileraz hitzak, esanahia galdurik, azaleko apaingarri bilaka daitezke. Euskararen inguruan, beste guztietan bezelaxe, hainbat aldarrikapen funtsik gabeko errepikapena izatera ailegatua da, gauzatze biderik ezean. Duela urte mordoak hitzaldi batean Atxagari entzundakoa gogoratu, «kistch» berri baten aurrean gaudeneko susmoa dut, norberaren lasaitze edo gustora sentitzea baino bideratzen ez duen mamiarik gabeko ideirik iragarkia.

Kontua oso bestelakoa da aldiz. Elkar-ulertze zabala egiteko aukeraz galdeturik ezin jarrai dezakegu gure itxaropena helburuei buruzko bategitean oinarritzen, helburu horiek lortzeko moduz eskuragarri diren akordioetan baizik. Aldez aurretik adostasun mugatua, hauskorra, etengabe berrosatu beharrekoa izango dela erabari argi izanik, noski. Modu edo bideak dira aztertu beharrekoak, gauzak hobeto eta azkarrago egitearen beharrean oinarrituriko hausnarketa prozesua elkarrekin osatuz.

ALPERRIKAKOA da oso batasunaz aritzea geldikerian lotuta, «euskara berreskuratzen ari da» bezalako norberaren gustorako aldarrikapenak salduz, bategite ezintasunaren arrazoiak gainditu gabe. Giza mugimenduak, beste arazoei buruz mintzatzean horrenbeste maite den «gizarte zibil» horrek, hausnarketa sakona bideratzeaz gain elkarlanerako berehalako aukera zehatzak sortu ditu. Bitartean instituzioen iharduera diskurtsoan baino ez da moldatu. Udaldia hausnarketarako aukera ezin aproposagoa izan daiteke. Irailean martxan diren hausnarketan emaitzak ezagutzeko garaia izango dugu. Sendagaia «Egunkaria», ikastolak, AEK, EKB, UEU... izeneko asgnaturak gainditzeko modukoa denentz argitzekoa. Hala bedi. Hitzak haizeak eraman ez ditzan.

XABIER ALEGRIA

Zabalik dago Euskaltzaindiaren liburutegiaren egoitza berria

Euskal kulturaren altxor preziatua gordetzen da Azkue Bibliotekan

Ekainaren 26an Azkue Biblioteka zabandu ondoren, aro berri bati ekin dio Euskaltzaindiak. Bilbon dagoen liburutegi berrian, tresna modernoagoak bait dauzka idazlanak sailkatu eta gordetzeko.

BILBOKO Erribera kalean zuen egoitza Euskaltzaindiak 1918an sortu zenetik, eta bertan, bulegoa, biblioteka eta artxiboa kokatzen ziren. Egoitza zaharreko instalazioa nahiko kaskarra izateaz gain, ez zegoen liburu gehiago gordetzeko lekurik, eta hiri honetako Plaza Berrian dagoen Azkue Bibliotekan, aldiz, tresna modernoak eta informatizazio aldetik ere

Euskaltzaindiaren liburutegi berrian badira argitaratu gabeko idatzi asko.

hobekuntza nabarmenak daude. Beraz, liburutegi moderno honen inaugurazioaz hasi du aro berria Euskaltzaindiak.

Iazko urrian inauguratu zen etxea, eta nahiz eta administrazio bulegoa zabalik egon, denbora gehia-

go behar izan dute liburutegia martxan jartzeko. Lan astuna izan bait da 50.000 liburu, dokumentu eta fitxak Erriberako liburutegitik egoitza berrira pasatzea.

Bibliotekara edonor joan daiteke, neurri batean. Ez da irakurle liburutegi bat, eus-

kara eta euskal kulturaren inguruko ikerketak egiteko lekua da. Beraz, publiko da baina mugatua. *Irakurketa zerbitzua baino, ikerketarako bide egokia eskaintzea da gure asmoa*, esan digu Jose Antonio Arana Martija Euskaltzaindiako

Jose Antonio Arana Martija arduradunak esaten digunez, liburu, eskuizkribu, dokumentu, bideo, mikrofilme nahiz zintak gordetzeko, eta sute zein hezetasunaren aurkako sistema modernoak daude Azkue Bibliotekan.

liburuzainak. Azkue Bibliotekan badira argitaratu gabeko idatzi asko eta hauek batzuk bertan dagoen erakusketan agertzen dira. Euskaltzaindiak artxibo aberatsa dauka, eta 1919an lanean hasi zenetik hona bildu dituen hainbat txosten eta estudio ez dira argitaratu. Esate baterako, Azkuen dago Gerhard Bähr euskaltzain urgazleak itzulitako alemanez plazaratu zen Sarako euskarari buruzko artikulua. Lana, Graz unibertsitateko Hugo Schuchardt-ek idatzi eta Alemaniako aldizkari batean kaleratu zen, eta itzulpena 1923an egin zuen Bähr-ek. Euskarari buruzko lan garrantzitsu eta arraroa denez, idatzi hau argitaratzea da Euskaltzaindiaren asmoa.

Erakunde honek 7.000 liburu inguru eskuratzen ditu urtero, hauek asko lortzen zailak direnak. Adibidez: Juan Carlos Guerraren liburutegia, Joanek Etxeberriren ezagunak ez diren

lanak, «eta horrelako liburu arraroak, bakanak eta hauen ale bat ere ezagutzen ez dena. Joan gara Estatu Batuetara, Chicagoko biblioteka batera, Luziano Bonapartek bildu zituen liburuen bila», komentatu digu Arana Martijak. Materiale asko bertatik ekarri du-

ra, 4.000 orduko iraupena duten 2.400 zinta dira.

Azkue da Euskal Herrian dagoen bibliotekarik aberatsena. Diputazioek badauzkate ere, Arana Martijak aipatzen duenez, «baina frankismo eta gerra garaitik azken urteotara bitarte, hor egon diren bibliotekariak ez

baino gehiago izaten da maitasunez lan egitea. Profesionalak botzeziak izaten bait dira gebienetan».

Historian zehar eta gerra ondoren batez ere, liburu asko galdu dira beldurra zela medio, jendeak etxean zeuzkan euskarazko liburuak lur azpian gordetzen zituelako oihalez edo paperez estalita. Era berean, dokumentu eta idatzi asko erre egin izan dira, «batzuetan beldurrez, baina sarritan kontzientzia gabe, jendeak ez zekiela etxean zer zeukan». Bere ustez, euskal liburuen produkzioaren % 90 galduta dago, baina, hala ere, jendeak baliogabetzat emandako idazlan asko gordeta dauzkala dio, «dei bat egiten diogu Euskal Herri osoari. Prest gaude idatziak jaso eta behar den bezala gorde eta zaintzeko».

■ «Irakurketa zerbitzua baino, ikerketarako bide egokia eskaintzea da gure asmoa» ●

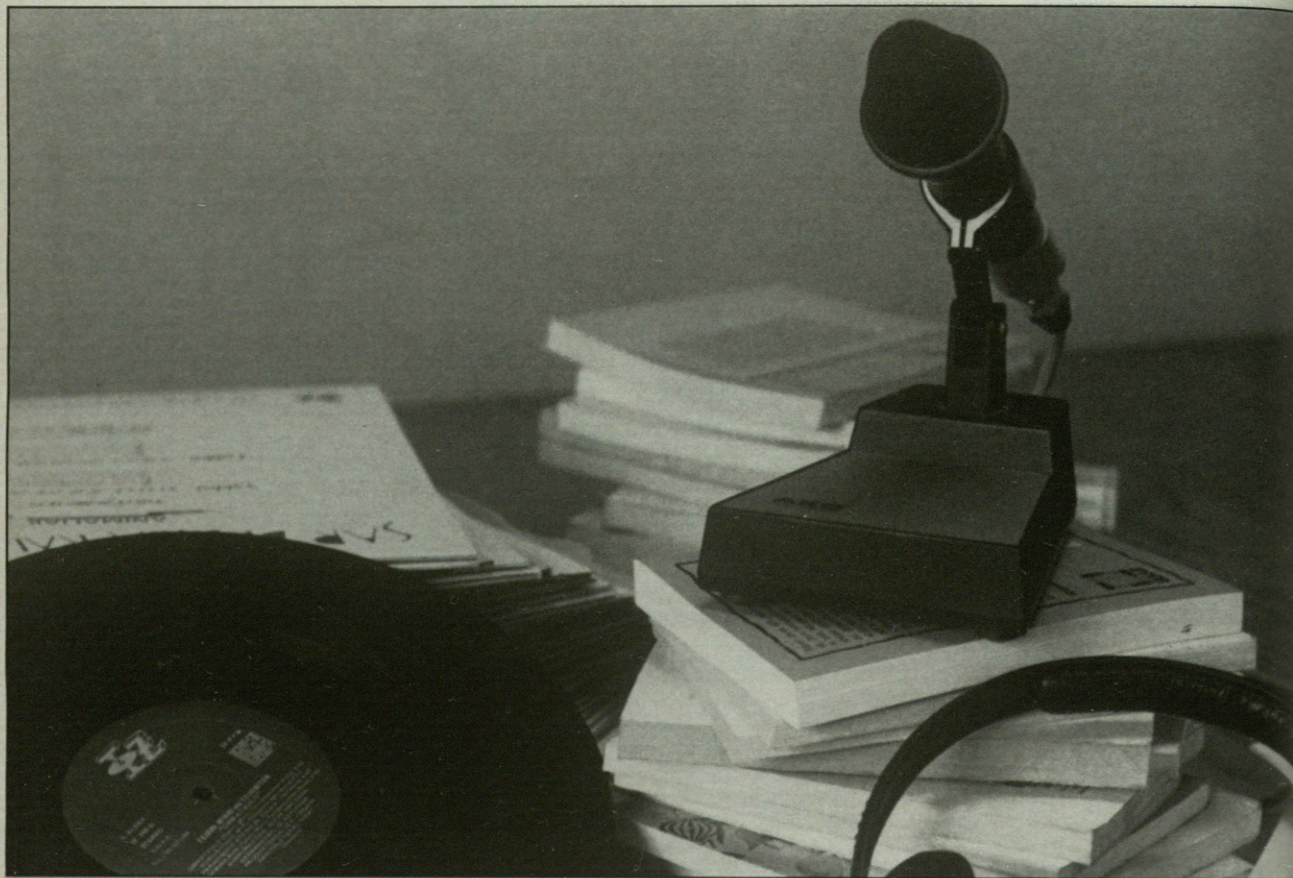
JOSE ANTONIO ARANA MARTIJA

te mikrofilmaturik, baita Pariseko Biblioteka Nazionaletik, Schuchardten zenbait lan Grazeko Unibertsitatetik....

Eskuizkribu eta liburuez gain, liburutegian badira mikrofitxak, mikrofilmeak, zintak eta bideo lanak. Bertan daude Atlas linguistikoa burutzeko herriz herri egin dituzten grabaketak. Guzti-

dira ezer arduratu euskal gaiez. Diputazioek ez diote borrenbesteko garrantzirik ematen gerra ostetik hona argitaratu den liburu pilari. Badira, hala ere, hain handiak ez baina nahiko aberatsak diren liburutegi batzuk, «bertako ardura-dunek, maitasunez edo, lan egin dutelako. Sarritan, jakituria edo teknikotasuna

Joxi Goikoetxea

Irratietako kultura saioak, gero eta ahulago diren ahotsak

Magazine, informatibo eta musika saioak dira nagusi edozein irratitan. Kultura, euskarazkoa, gero eta zokoratuagoa agertzen da programazioetan. Denborapasaren kultura gailentzen ari da. Guzti honen aztertzeke asmoz irratietako ahots ezagunetara jo dugu.

IRRATIETAKO programazioetan euskarazko kultura saioek betetzen duten lekua murrizten ari da. Audientzia eta publizitatearen termometroek agintzen dute. Irratiformula orotan magazine eta musikari buruzko programak

nagusitu dira. Literatura, zinema, antzerkia, arte plastikoa... nola jasotzen dira egun egiten den irratigintzan? Gai hauek jorratzeko orduan zer formula baliatzen dira? Magazinetan soilik entzungo al ditugu aurrerantzean kultura berriak?

Jaime Otamendi, «Goizean Behin» irratsaioko aurkezlea:

«Informazio munduak kulturari tarte handia eskaini behar dio»

ARGIA. Zertarte eskaini behar dio irratiak euskaraz egiten den kulturari?

JAIME OTAMENDI.

Informazio munduak kulturari tarte handi bat eskaini behar dio. Euskarazkoek batez ere. Zerbaitean diferenteak izan behar badugu, gure diferentzia hor marka daiteke. Hemengo notiziak ematearekin batera, kultura berriak ere aitatu behar dira, kasu. Gure politika, informatibo guztietan, eta batez ere eguerdikoetan, ordu laurdeneko tarte egitea izan da. Eta aparte, orduroko albiste emankizunetan, kultur gaiak sartzea. Osakorrik adibidez, hamabietan diskoa aurkezten badu ordu berean boletinean esan beharreko gauza da.

Magazineak, bestalde, zaku zabalak dira. Kultur saio zehatz batek baino

arintasun gehiago eskaintzen dute. Ezkutu antzera ematen zaizkio gauzak. Idazlearekin elkar hizketa egiten da baina entzuleak gero badaki musika lasaia datorrela eta ondoren beste zerbait. Ez da ordubete kulturaz etengabe arituko den saioa.

A. Kultura gaiak tratatze-ko tenorean kontzentra-

ziotik dispertsiora egin behar dela diozu?

J.O. Beste alor horietan euskal kultura normalizatzea jo behar dugula esaten dut. Bestelako apostuak egin behar direla kultura eremu berrietara zabaltzeko. Kulturak magazineta eta informatiboetan soilik izango duen tokirik? Ez dut uste. Kultura saioak beharrezkoak dira, dudarik gabe. Formula berriak landuta ordea.

A. Zein urrats eman ditu zentzu honetan Euskadi Irratiak?

J.O. Euskadi Irratian saiakera berezia egin da kulturarekin. Berezik zaintzen den arloa da. Zuzendaritza bileretan kasik politika gaiak ematen zaien inportantzia ematen zaie. Momentu honetan, kultur gaiak beste jar-

tzen zaizkien baliabide beretsuak jartzen zaizkie. Alde honetatik aurrera-pausorik egon da. Hala ere, formulak estudiatzen horretan ikusi nahi nituzke aurrerapausoak. Literatura saioekin adibidez: ez dut uste asmatu dugunik, eta ziur nago asma daitekeela. Errazenera jotzen dugu. Arrazoi askorengatik. Jendea kultura eskaintzeko moduetan asmatu beharrean gaude.

A. Bestelako bideak auke-ratzen dituzte, ordea, irratiak. Gehiago jotzen da gauza arinetara, era berean kultura baztertzen delarik.

J.O. Madrilen aginduetara dauden irrati pribatuetan kulturak ez du batiere lekurik. Kultura, hala ere are larriago baztertzen dute telebistan. Publizitatea da nagusi bakarra.

Loiolako Herri Irratiko «Kale Kantoian» aritzen da egunero Laxaro Azkune, «euskal mundu osoari» erreparatzen dion eguerdiko saioan. «Gure irratiari modu bonetan euskaraz egiten den saio bakartzat jotzen du berea, «denetarako zakua ere bada txoko hau, nabiz eta berri kulturalek leku berezia betetzen duten, eta batik bat, oso hurbiletik bizi dudalako edo, bertsolaritza munduak. Gehien erabiltzen duen formula berri, elkar hizketa da, «aurrean dudan pertsona tentatu eta daukana esan arazten oso gustora sentitzen naizelako». Irratiaren ikuspegi oroko-

rraz galdetzerakoan, «audi-entzia mailak erabakitzen du azken finean. Nere ustez audientzia gehien dagoen orduan ez dira programa hoberenak egiten gure irratiari. Publizitatez gehien kargatzen diren saioak dira, ordea».

Arantxa Kaltzadak «Kale Nagusia» programa gidatzen du, larunbatero, Herri Irratiari, «musika izaten da nagusi, eta horrekin batera, bereziki, Gipuzkoako kultur eskaintza, baina gipuzkoarrei ere beste berrialdetako informazioak interesatzen zaizkien neurrian» sartzen dituela aitatu

digu. Astean behin egiteak, saioa asko mugatzen duela onartzen du bestalde, «notiziak modu ezberdinez ematen saiatzen naiz ordea, ez errepikatze-ko».

Kulturari eman beharreko garrantziaz guztiz kontzientea da, «eta uste dut zuzendaritza gustora dagoela euskarazko zerbait badagoelako. Gehiago egin behar dela? Noski».

Magazineen ildotik

Euskadi Irratiaren filosofiari atxikiz, kulturari informatiboetan (batez ere

eguerdikoetan) eta goizeko magazinean tarte egitea dela adierazi digu Jaime Otamendik, «Goizean Behin» eko aurkezleak. «Gure saioari dagokionez berri, batez ere idazle jendea eta musika munduko notiziak bildu izan ditugu gehien bat. Arteaz gutxiago aritu gara, zailagoa egiten delako. Egunerokoari begiratzeko diogu. Tarteka ere kultura munduko jendea kolaborazioak eskatzen dizkiogu». Arreta berezia jartzen du Jaimek kultura lantzeko moduetan, «ez bait dakit jendea hainbeste interesatzen zaizkion egin oba ditugun elkar hizketa sakonak». Jose Maria Isasti-

Euskal Herriko
irratietan gero
eta
nabarmenagoa
den joera
nagusitzen ari da:
entzule eta
publizitate
gutxiko saioek ez
dute lekurik.
Panorama
honetan,
kulturari
buruzkoak
bestelako
irratiformulen
ereduetara
makurtu
beharrean
aurkitu dira.

ren esku dagoen «Iturri Onetik»-en, bai informatiboetan bai magazinean ukitutako gai kulturalak sakontzen dira, astelehen eta ostiraletan.

Nagusiki musika eta albisteak sartzen dituen Bizkaia Irratiak goizeko «Karrikan» magazinean sartzen ditu kultura edukinak. Radio Nacionalean Argi Dorronsoro aritzen da «Orain Hemen» izeneko irratsaioan. Egunero hogeit hamar minutuz, agenda moduko baten osatzen, tartean kultura mailakoak ere sartzen direla. Ez dago besterik irratian honetan, Amaia Zubiriak egiten zuen «Gure artean geurea» joan den urte amaieran kendu eta gero. Iñaki Letamendiak, «Gure Bideetan» euskaraz eta erdaraz egiten den kultura programa darama Serkatean, larunbat arratsaldeetan. «Egunen etorrian

sortzen direnak jarraitzen ditugu, elkar bizketak eta musika tartekatuz. Normalean aldeaz aurretik grabatu obi dugu, bestela ere lana franko izaten bait dugu. Nabikoa tarte gutxi daukagu, baina gehiago ez daiteke egin. Goitik etortzen dira aginduak. Nabiz eta guk gauza hauek inportanteak direla esan ez digute kasu handirik egiten». Herriko jaiei lotzen zaio erabat uda partean saioa.

Antena 3n, Lujan Ruizek «Viva la gente de la tarde» arratsaldeko erdarazko magazinean euskarazko hainbat berri ere sartzen ditu,

«noizean bebin kultura munduko elkar bizketak eta erreportaiak egiten saiatzen naiz. Kontuan hartu behar da gure entzulegoa erdaldua izaki zaila dela gauza handirik egitea... Jendeak, hala ere, euskarazko gaiak gehiago sar ditzagun eskatu izan digu». Egin irratian dagokionez, bukatu berri da «Ordu Alferren Segidan», musikaz gain euskarazko kulturarekin osatutakoa. Goizeko «Kale Gorrian» magazinean, kultura agenda, egunean eguneko segimendua, liburuen gomendioak eta bestek leku berezia hartzen dutela dio

Maribi Ugarteburuk: «Euskarazko kulturari beste gaien garrantzi bera ematen saiatzen gara, ez zokoratzen, bigarren edo hirugarren mailako berriak bailiren». Egunero ere, gauez, Gema Lasarteren «Mari Bonbilen» afalosteak-en, gizarte mailako gaien artean literatura eta musikari tarte eskaintzen zaio.

Segura Irratian, goizeko «Gure denda» magazinean kultura mailako ekitaldi guztiei errepaso bat ematen zaie, elkar hizketaren baten ere sartzen dutela. Aipamenak egiten dituzte gehien bat, Goierri eta Gipuzkoako mailakoak, beti ere «laburrak», dio Lierni Elorzak. Astelehenetik ostiralera, arratsaldeko «Zintzarri» hotsa saioan sakondu ohi dituzte edukinak. «Iristen garen gaiak jorratzen ditugu beti

**Euskal irratietan kulturari buruzko
kezkarik antzematen den neurrian
erdarazkoetan erabat bazterturik dagoen
errealitatea dugu** ●

ere, musikalgintza eta literaturari lotutako berriak batez ere». Segura Irratiak kulturgintzari garrantzi handia ematen diola dio Liernik, «bala ere, hemen, teorikoki, kulturen oso alde gaude baina askotan buts egiten dugu...». Arrate Irratian, beste hainbat gairekin batera ematen dituzte kulturakoak ere, «Jakin Nahian» lehiaketa dela, edo Agustin Zubikaraik gidatzen duen «Kultur Saioa» kasu. «Gure belburua, bandikeriatan jausi gabe euskaldunen bibotzak alaitzea da», esan digu Bernardo Ibarak, Arrate Irratiko kazetariak, «bebarbada euskal kulturak ematen dioguna baino mezezi du baina gure baliapideak ikusita ez daiteke gauza handirik egin». Euska-

■ Irrati formula orotan magazine eta musikari buruzko programak nagusitu dira ●

lerria Irratian kultura saio berezirik ez dagoela argitu digu Mikel Bujanda zuzendariak, «aktualitatearen segimendua egiten dugu, eta abal dugun neurrian horren dinamizazioa. Erne ibiltzen gara euskaraz azaltzen den kultura produkzioari begira, eta toki garrantzizkoa hartzen du baina obizko programazioaren barruan».

Pantxo Irigarai Nafarroa Behereko Irulegiko Irratiko partaideak «Alboka» saioa aurkeztu digu: «Zuberoko Bozarekin batera ematen dugu, ostiralero, kulturaren berri burbiletakoak izaten ditugu gogoan, eta gai baten inguruan osatzen dugu,

Amaia Zubiria, kantaria:

«Kultura baztertu eta gauza arinegiak egitera jotzen da»

ARGIA. Iazko abendura arte «Gure artean geurea saioa egiten zenuen egunero Radio Nacionalean.

AMAIA ZUBIRIA. Hasieran etsaiaren etxean nengoela iruditzen zitzaidan. Eta hor bi teoria daude: kanpotik eta beraiei bizkarra emanda lan egin edota etsaiaren barruan sartu eta azpilana egin. Nik azpilana egin nuen, euskaraz egiten dugun guztion moduan. Ez nekien oso zuzen noraino irits nintekeen. Horrela aritu nintzen bi urte eta erdiz, azkenez, Madriletik etorritako murrizpenak zirela medio, saioarekin bukatzea deliberatu zuten arte.

A. Zer nolako jarrera antzeman zenuen euskararekiko Radio Naciona-

len?

A.Z. Batere arretarik ez dut ikusi. Bat edo beste kenduz gero, beste guztiek ez zuten ezer egiten. Bost axola zitzaaien. Ez nuen girorik ikusten. Eta hainbatek gainera betidanik euskaltzaleak izan zirela demostratu nahi zuten, pentsa!

A. Zure saioa kulturari lotua zen. Nola dakusazu irratiek oro har kulturari eskaintzen dioten tarte?

A.Z. Irrati kulturala gezurra baino ez da. Irrati

kulturalaren inguruko garai bateko ideia erromantikoak pikutara joan dira. Pentsa ezazu beraz, euskara eta horrelako gauze-kin zer axola izango duten, bat ere ez. Kultura postmo-

dernoaren atzaparretan bizi gara: saldu egin behar da eta saltzen ez bada ez du balio. Kultura mailako saioak desagertzen ari dira. Nahiz irrati nahiz telebistan. Gauza arinegiak egitera jotzen da. Tontotzat hartzen gaituzte. Irratietan hala ere, zerbait egin nahi da, baina audientzia guztiak magazineetara omen doazela esaten dute, entretenitze- ra, eta kontuz, bestelako entzule asko ere badaude eta.

dela antzerki mundua, musika... ,abal denetan bederen, irratsaioa». Honezaz gain, astearte arratsetan, bertsolaritzari loturikoa dute. Zuberoko Bozako Marxel Bedaxagarrek dioenez, «oso burbiletik jarraitzen ditugu beste saioetan ere, informatiboetan bereziki, kulturaren inguruko ekimenak, gure izaera eta nortasunaren parte berezia bait dira». «Ibilaldi harrigarriak» egiten du bestalde, Lapurdiko Gure Irratian

Luzien Etxezaharretak, literaturaren babesean hainbat bidaia proposatuz.

Hona hemen irrati- tian euskaraz egiten den kultura eskaintzaren islada. Askok dira zerrenda honetatik kanpo geratu direnak. Euskal kulturaren berri ematen ez dutenak. Gutxi dira kultura irratsaioak, baina. Orrialdeotan aurkeztutako datuen arabera gehiago edo gutxiago kulturari erreparatzen dioten magazineen aldeko aukera nagusitu da.

Erabat kulturaz osatutako saiorik, laupabots dira guttira. Telebistaren aukerak ikusi eta gero erreserbatzat jo diren irratiek bestelako kriterioak baliatzen dituzte programazioaren osaketan. Kulturaren definizioa dago auzitan. Euskarari dagokionean, are larriago bilakatzen delarik egoera. Beste hainbat arlotan ere gertatzen den legez.

J.J. Petrikorena

Bederatzi urte bete ditu Hondarribiko Medievo arte galeriak

Etekin gutxiko artearen aldeko lana

Uztailean bete ditu bederatzi urte Hondarribiko Medievo arte galeriak. Josu Urtizberea da proiektu honen bultzatzailea, eta urte hauetan lan handia egin behar izan du irabazi gutxi eskaintzen dion Medievo galeria aurrera eramateko.

MEDIEVO arte galeria bederatzi urtez mantentzea ez da erraza izan margolaria ere den Josu Urtizberea

bertako jabe eta zuzendarientzat. Urtebetetzea, lana eta erresistentziaren sinonimoa da berarentzat.

Gorabeherak egon arren, balantzea positiboa izan da. Medievon, kalitatezko lanak egin dituzten bertako zein kanpoko artistek parte hartu dute; eta Hondarribiko beste galerietan erakusten dena kontuan izanik, zerbait desberdina eskaintzea da bere helburua. Hau da, beste erakustokietan nagusi diren paisaia lantzen duten margoez gain, zerbait berria antolatzea. Abangoardiaren

aldeko apustua. «Neur batean bai, baina gaur bat da zure ideiak, eta beste bat errealitateak eskaintzen dizuna. Galeria ez da biriburu batean. Hiri bat dietan jende gehiago onduz eskaera handiago izaten bait dira, beste kultur mugimendu bat da go. Gure lana askoz zailago da herri txiki batean komentatu digu Urtizberek.

Duela bederatzi urte, Medievo Hondarribiko arte galeriaren helburu nagusiak kulturalak ziren, baina pixkanaka irakaskuntza ere xede bilakatuz joan da.

Duela bederatzi urte, Medievoren helburu nagusiak kulturalak ziren, baina pixkanaka irakaskuntza ere xede bilakatuz joan da. «Norbaitek pentsa dezake erakusketa bat zabalik dagoenean, dena oso polita, eta arte galeriak mundu elitistak direla. Erakusketa batean, arduraduna eserita dagoenez, badirudi ez duela lanik egiten —esaten digu Medievoko nagusiak—, baina aurretik, artista eta inprimategikoarekin bitz egin, eta erakusketako muntaia bi egun lehenago egin behar izaten du. Bi egun horietan, horretan bakarrik ibarduten du. Ematen duena baino lan gogorragoa da». Galerian zer dagoen jendeari erakutsi eta bezeroak lortzen saiatzea dira gainerako betebeharrak.

Salmenta urriak

Donostia, Zarautz eta Gipuzkoako kostaldeko hainbat herri bezala, Hondarribia erakusketa eta galeria guinea da. Jende asko izan da bederatzi urte hauetan Medievon. Esate baterako, ekainean izan zen Picassoren hamabi grabatuz osaturiko erakusketa 3.000 pertsona inguruk ikusi zuten.

Erakusketa aldetik balantzea positiboa bada ez da hain ona izan alde ekonomikoa. Are gutxiago, beste galerien ohizko bidetik atera eta abangoardia lantzen duenean. Salmentak urriak dira, aurrera jarraitzeko adina soilik lortzen da; eta aurreko erakusketan saldu diren lanei esker muntatzen da hurrengoa.

Beste arte galerietako egoera ere antzekoa da. Euren artean kontaktu gutxi

Urtebetetzea, lana eta erresistentziaren sinonimoa da Josu Urtizberea zuzendariarentzat.

edo ez da batere izaten. Hala ere, Euskal Herriko Arte Galerien Elkartea osatu eta gero harremana estuagoa da euren artean. «Lehengor egunean Ricardo Ugarteren

Medievo arte galeriak abangoardiaren alde apustu egiten du ●

obra batzuen aurkezpean egon nintzen. Prestigio handia duten bera bezelako eskultoreek arte galerien zeregina aldarrikatzen dute oraindik». Jendeak, zoritxarrez, balio handiagoa ematen dio kanpoko lan bati, bertakoari baino. Euskal Herrian izan diren erakusketa batzuk, adibidez, Madrilen edo Barcelonan arrakasta handiagoa lortu dute.

Erakusteko zein saltzeko aretoak izateaz gain, arte

galeriak badira artistekin eta mundu honetako jendearekin egoteko nahiz kontaktatzeko leku egokiak.

Josu Urtizberea, une honetan, Estatu Batuak eta Japoniako galeria batzuekin dago harremanetan, Barcelonan daukan kontaktu bati esker, kanpoan ezagunak ez diren hemengo artisten lanak ezagutzera emateko asmoz.

Joxi Goikoetxea

Arles-eko Argazki Topaketak Europako eta gerra ardatz

Europako argazkintzaren inguruan eratu da Arleseko erakustaldiaren 23. edizioa eta, bestelako erretrospektiba, hitzaldi eta abarrez gain, Don McCullin gerra erreportari britaniarraren lana aurkeztuko da jendaurrean, lehen aldiz Estatu frantziarrean. Hainbeste hildako erretratatu ondoren, besteren sufrimenduaren irudiaz baliatzeko eskubideaz mintzo da.

BIZITZAREN parte-rik handiena gerra erreportariak egiten pasa ondoren, eszeptiko samar agertzen da McCullin bere lanarekiko: «Ez dut inoiz inor hil, baina inoren bizitzarik ere ez dut salbatu. Zergatik egon beharko nuke pozik? Argazkiek nolabaiteko ospea

eman didatelako? Hildako jendearen gainean altxa dut izena, baina...» Gerraren ikusteak markatua da, dudarik gabe, McCullinen bizitza. Txipreko gerra zibileko lehen erreportaia haren ondoren (1964), mundu zabalean izandako gerra gehientsuenen testigantza

grafikoa hartu bait du britaniarrak: Vietnam, Biafra, Kanbodia, Pakistan, Uganda, Irakeko kurduak... Zergatik? Berak ez daki ondo azaltzen. «Zergatik? Zergatik pasa ditut, esaterako, hainbeste urte Vietnament? Horren arrazoa sentitu egin dezaket, baina ezin

dut azaldu. Al-dizkarira itzultzen nintzenean argazkiekin, erredakzio bu-ruak 'Izugarrria! Orri bikoitzera-ko dugu bone-kin!' esaten zuen, edo 'Gai-xoak! Honekin azala'. Eta ni euren jokuan sartzen nintzen. Berririo itzultzea ber-ri ez nuen eskatzen, dro- bilakatu zitzaidan. Ba- piztiaren parekoa nintzen azaltzen du McCullinek.

Hala ere, aldatuz joan denborarekin McCullin jarraera eta sufrimenduaren irudia edonola ezin daite- keela erabili uste du. Hor- gatik ez dio inori, bere a- gazkirik saldu nahi. Mo- mentuko testigantzak di- bere lanak, aurrean due- errealtate lazarriaren isla- «ez da nere errua Sabra eta- Xatilako argiak nolabaite- ko ukitu biblikoa bazue- bertan gertatzen zen Goya- pintatua ematen bazue- ere. Ni ez nengoen berta- ikonoak egiteko, sarras- horien errepikapena agia- ekidin dezaketen doku- mentuak biltzeko baizik».

Jose Ortiz Etxagueren
«Euskal arraunlaria» (1934)

Irudiei buruzko gogoeta sakona sortarazten duten gerra-argazki hauetaz aparte, hala ere, badago zer ikusirik Arleseko Topaketetan. Besteak beste Jose Ortiz Etxague-ren (1886-1980) erretrospektiba. Estatu espainiarreko lehen industria aeronautikoa sortu eta urtetan SEAT enpresako presidente izan zen argazkilari honek *«desagertzen ari den zeozer»* horren lekukotasuna eman nahi izan zuen bere erretratuen bitartez, eta belodun emakumeak, basomortuko gerlariak, otoitz dagiten monjeak.... agertzen dira beti berak errebelatzen zituen klitxeetan.

J.M. Heritz

Z I P R I Z T I N A K

Toni Morrison Literatura eta entsaioa

Bi hilabete eskas pasa dira «Jazz», Toni Morrisonen azken nobela, EEBBetan argitaratu zenetik eta, harrez gero, salmenta handieneko liburuaren zerrendan darrai. Hirurogei urtetako andre beltz honek 70etako hasieran argitaratu zuen lehen liburua, edertasun zuriaren obsesioaz zoratu egiten den

neskato batez. Ohio-ko familia pobre batean sortua, Princeton Unibertsitateko katedraduna da egun, eta literaturatik bizi zitekeen arren, ez du ikasleekiko harremana inolaz ere galdu nahi. «Beloved» nobelarekin Pulitzer saria eskuratua zuen 1988an eta, dagoeneko, lortua du EEBBek mende honetan eman dituzten idazle hoberenen arteko tokia.

Morris marrazkigilea Angulemak sariduna

Hogeigarrena izango da Angulemak Komiki Feriak datorren urtarrilean irekiko duena eta tradizioari jarraiki, urteurrenako sari berezia ematea erabaki dute. Aparteko sari hauetako lehenak Claire Bretécher-ek hartu zuen 10. urteurrenean eta, bigarrena, Hugo Pratt-ek 88an. Morris marrazkilaria Lucky Luke cow-boy famatuaren sortzailea da eta 1946an argitaratu zuen honen lehen abentura. Sei urtez bizi izan zen EEBBetan eta bertan ezagutu zuen René Goscinny, Asterixen abentura gehieneko gidoigilea. Angulemak sari honek Morrisen lanari merezi zuen onespina emateaz gain, aukera emango digu datorren urteko ferian berari buruzko erakusketa monografikoa ikusteko.

T E I L A K

■ LAPURDI IRRATIA HAZPARNETIK AZKAINERA

LAPURDI Irratia izeneko irrati berri bat sortuko da Ipar Euskal Herrian, irail-lean, zeina Uztartitze aldeko hamabost parrokiek bultzatu duten. Hazparnetik Azkaneraino euskaraz eta frantsesez entzungo da 86,8 MHztan eta mamiari dagokionez, erlijioari lotuak diren saioak leku berezia izango dute. Honekin batera, «Euskal Hazia»-k, Iparraldeko kristau eskola elebidunez arduratzen den elkarteak, aldizkari berria kaleratu du.

■ «BIDEGILEAK» SAILEKO LAUGARREN ATALA

EUSKO Jaurilaritzako Hizkuntz Politikarako Idazkaritza Nagusiak «Bidegileak» izenburupean argitaratzen dituen literaturgile hainbaten biografia sailaren 4. sorta kaleratu da, Evaristo Bustintza «Kirikiño», Jose Manuel Etxeita, Bizenta Mogel eta Txomin Agirrerren obra eta pasadizuen berri emanez. Biografiok argazki eta ilustrazioak dituzte lagungarri.

■ UDALERRI EUSKALDUNEN ALDIZKARIA KALEAN

UEMA-K, Udalerrri Euskaldunen Mankomunitateak, izen bereko aldizkaria estreinatu du. Euskara oinarri eta abiapuntu hartuta, publikazio honek herri inguruko berriak (euskaraz bizitzeak dakartzan arazoak eta lorpenak) biltzeaz gain, «Sorgin-zulo» izenez, umetxo eta gazteek egindako separata bat dakar. Urtean bi zenbaki argitaratzeko asmoa dute.

■ EUROPARA ANTZERKIA ESPORTATZEKO ZENTROA

EUSKAL Herrian egiten den antzerkia Europara zabalduko duen zentroa irekiko da hilabete honetan Urnietako Elizondo zineman. Europan hezi eta aritu diren gipuzkoar aktoreak dira ekimen honen bultzatzaile nagusiak. Hain zuzen, Urnietan diharduten 30 ikaslek, «Godot-en zain» obra euskaraz antzeztu zuten, ekainaren 30ean, Ginebran egindako Nazioarteko Antzerki Topaketetan.

E R R A N A K E R R A N

«Orduan erdaraz egiten genituen kantak, eta orain euskaraz. Euskaldunak garelako eta abal den guzti euskaraz egin behar delako»

Xabier Legorburu, kantaria. Egin, 92-VII-9.

«Kultura zabalari muin-muineraino eutsi nahi izaita arbuiaigarri ote da berez, Europan inoiz baino sakonago, bere arrisku eta guzti, murgiltzen ari garenean? Ezetz uste dut. Euskara biziko bada bala izanen da.»

Alfonso Irigoien, euskaltzaina. Egunkaria, 92-VII-9.

«Inongo planifikaziorik gabeko gertakarien arabera eta berau gidatzen duen alderdiaren interes politikoetara makurtu den telebistaren historia da ETBrena.»

Jose Luis Ibañez, irakaslea. Egin, 92-VII-9.

«Euskara ezin liteke eskolan bakarrik normalizatu, orain arte banatuta egon diren komunikabideetatik normalizatu behar da.»

Iñaki Zarraoa, ETBko zuzendari nagusia. Deia, 92-VII-8.

«Premiazkoa zait euskarari atxikitzea. Horiek dute berrialde baten aberastasuna egiten. Bretoiera, euskara eta alsaziera Frantziaren aberastasun dira».

Renaud Séchan, kantaria.
Egin, 92-VII-7.

«Bere xumean, artisautza primerakoa da, oso egoki datorkeio objektuaren aldarrikapenari, asmo eta ekintzen arteko loturari, balio eta erabileraren arteko banaezinezko erlazioari: teknikari, finean».

Carlos Martinez, Artearen Filosofiako irakaslea.
Egunkaria, 92-VII-8.

«Guernica» lekuz aldatu behar badute, logikoagoa deritzot Euskal Herrira ekartzeari Reina Sofian uzteari baino».

Gerard Regnier, Pariseko Picasso Museoko zuzendaria.
El Diario Vasco, 92-VII-8.

«Orain, Tourra eta gero, munduak badaki Euskal Herrian badela bizkuntza bat euskaldunek beraiek hitz egin nahi ez dutena, euskara. Eta egin lo lasai... bazterrak binagartzea, helburu nagusia, lortu da eta...».

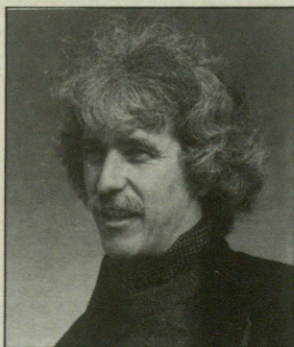
Ramon Etxezarreta, kazetaria.
Egunkaria, 92-VII-7.

T X U T X U - M U T X U K A

EKB ETA HPIN-EK LAU BILERA EGIN DITUZTE

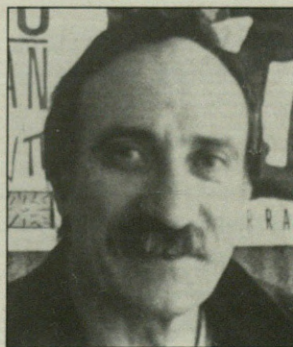
LAU bilera burutu dituzte dagoeneko Euskal Kulturaren Batzarrea (EKB) eta Hizkuntza Politikarako Idazkaritza nagusiak (HPIN). Aurkezpeneko bat eta laneko hiru. Ekainean egin zuten azkena, erakunde eta herri mugimenduen arteko harremanen normalizazioa eta euskal kulturak egun bizi dituen kezka nagusiak gaitzat hartuta. Irailean bilduko dira hurrengoan. Elkar hizketa hauen ondorengo emaitzen nondik norakoa argitzeke badago ere, orain arteko komunikazio eza gainditzeko aurrerapausu garrantzitsutzat jo dituzte, bai HPIN bai EKBk, bilera hauek.

N O R - N O R I - N O R K

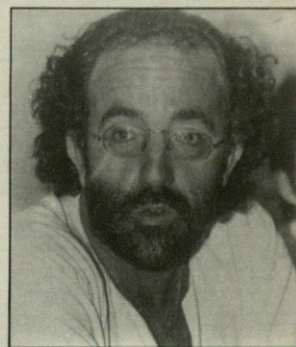
J.M. IRIGOIEN

idazlearen gidioan oinarriturik egindako «Arbasoen sua» izeneko filmea bukatu berri dute. Mikel Mendizabalek zuzendu duen pelikula hau —hogeitabat lagunek osatzen duten leinu bati buruzkoa—, Oiartzungo aurrehistoriari lotu zaio eta bertan, urriaren 4ean egingo den Kilometroak 92an estreinatuko da ●

J.L. MAITIARI

egokitu zaio Seaskaren izenean Hezkuntza Nazionaleko Administrazioarekin negoziatzea. Hilaren 15ean hasi ziren, komenioaren berritu beharraz, Baionan, Philippe Lucas, Akitaniako Hezkuntz Administrazioaren ordezkari nagusia, eta Seaskaren ordezkariaren artean antolatu diren elkar hizketa hauek ●

I. LARZABALEK

San Juan de la Cruz-en «Barne-kantua» lanean azaltzen diren metrika eta erritmo ezberdineko berrogei bertso luze lantzen dihardu Karlos Jimenezekin batera, udazkenean disko berria kaleratu asmoz. «Egin dudan lan zailena» kontsideratu du Imanolek bere hamazazpigarren disko honekin egindako apustua ●

Bidaiak

Lasaitasunezko paisaia ederra

BOLIVIAKO herriaz pentsatzean lurralde lehor eta hotza datorkigu burura, lurralde honetako % 60 oihana den arren. Ekialdean Brasilekin muga egiten duen lurraldea oihana da eta guztiz klima tropikala du.

Hala ere, inork gutxik ikusten du Bolivia klima tropikaleko herritzat. Bolivia klima lehor eta gogorrarekin erlazionatzen da altiplanoaren eraginez. Altiplanoa 3.500 eta 4.000 metro-tako altueran dagoen goilautada da eta Estatu osoko lurraldearen heren

bat besterik hartzen ez badu ere, Boliviako biztanle gehienak bertan bizi dira.

Andeetako mendi handiz inguraturiko lurralde hau

Altiplanoan meagintzaren eragina nabarmena da gaur egun ere

ikusgarria da, aldaketa handiak ematen direlako mendia eta lautadaren artean. Paisaia lehor honetan ongi egokitzea lortu duten animalia bereziak besterik ez dira bizi eta bisitariek ere

altuerak eragindako gaitza jasaten dute.

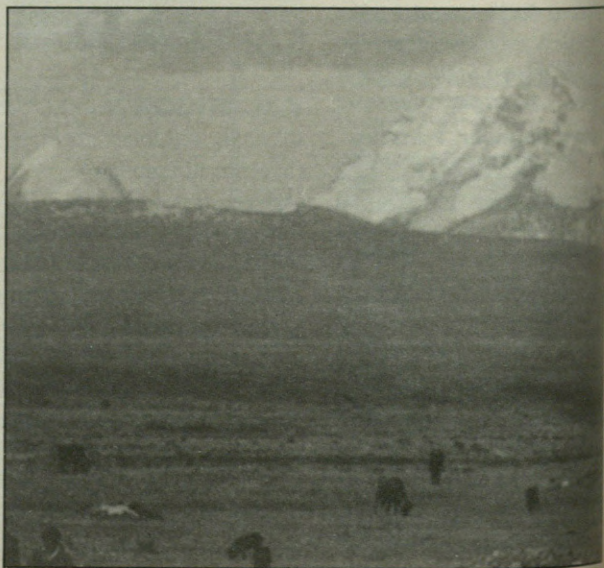
Altiplano osoa liluragarrira gertatzen den arren, zenbait leku aipatu behar dira, eta hauen artean Titicaca aintzira. 3.700 metro-tara dagoen laku honek

8.000 km² betetzen ditu eta altiplanoaren handitasunaren islada da.

Boliviari buruz hitz egitean ez ditugu inola ere ahaztu behar bertako biztanleak. Kolonizatzaileen eragin gutxien jasan duen Hegoameriketako Estatu izango da agian Bolivia, eta horren adierazle dira gaur egun altiplanoan bizi diren aimara eta ketxuak. Bi tribu hauek lurralde osoan zabalduak daude jasan duten zapalkuntza eta esplotazioa gaindituz.

Indigena hauek aspalditik aritu izan dira meagintzan lanean eta honen adierazle dira Oruro inguruan eta baita Potosin dauden meatzeak.

Paraje ezberdinez betetako lurralde honetako biztanleak naturarekin harreman zuzenean bizi dira eta bisitaria ere liluratua sentituko da hainbeste lasaitasun eta handitasunez inguratuta.

Boliviako bi aldeak

● Boliviako % 60 oihana da eta bertako klima guztiz tropikala. Hala ere, biztanlerik gehienak altiplanoan bizi dira.

● Altiplanoko lurraldeak hotzak eta gogorrak dira. Andeetako mendiez inguraturiko lurralde honetan indigena ugari bizi dira.

Zientzia

Gastronomia

Osasuna

Haurrek nola egin behar dute lo?

Orain arte bazirudien haur jaioberrien lo egiteko posiziorik egokiena ahozpez zela. Hala ere, azken hilabete hauetan zalantzak sortu dira. Munduan zehar egindako zenbait inkestetan oinarrituz, haur jaioberrien arrazoirik gabeko eta bapateko heriotza ebitatzeko aholku batzuk eman ditu: Badirudi gorputzaren alde baten gainean edo ahoz gora lo egiten denean ahozpez lo egiten denean baino arrisku txikiagoa dagoela.

Umeak 5 hilabete dituen erabakiko du zein posiziotan lo egingo duen eta ez gurasoak. Beraz, aholkuak lehen bost hilabeteetarako besterik ez du balio. Arnas arazoak edo oka egiteko joera duten haurrek, ahozpez lo egitea hobe da.

Honek ez du alarma - psikosia sortu behar.

HILARIO ARBELAITZEN ELTZEA

Andre Agassirentzat

Gaurkoan bere helburua lortu duen tenislari gazte bati menua egiteko eskatu didate. Duela nahiko denbora zebilen Agassi onenen artean, baina ez zuen orain arte Grand Slameko txapelketarik irabaztea lortu. Azkenean Wimbledon txapelketa irabazi du, hain beharrezkoa zuen garaipen handia lortuz.

Goran Ivanisevicen aurrian lortu zuen garaipena partidu interesgarri baten ondoren. Inork gutxik uste zuen, txapelketa hau hasi baino lehen, Agassik zer eginik izango zuela. Hala ere uste guztien aurka joanez garaipen bikaina lortu du.

EEBBetako tenislari honi menu garesti bat eskainiko diot, ongi jatea ere merezikio duelakoan txapelketa honen ondoren.

Hasteko kabiarrak gelati-

HILARIO ARBELAITZ

ANDRE AGASSI

na eta zainzuri kremaz. Jaki berezi hau aukeratu dut jokalaria ere nahiko berezia bait da.

Bigarrenik, arraultza trufatua oporto gelatinaz.

Ondoren, bera amerikarra denez, bere herriaren izena daraman jaki bat aukeratu dut; langosta amerikarra. Plater hau oso goxoa da eta indar berritzen lagunduko dio.

Azkenburuko gisa, txokolata suflea. Kirolariarentzat oso egokia izaten da txokolatea, eta Agassik ere gustoko izango duelakoan nago.

Edateko bere lurra gozora araziko dion Kaliforniako 1985eko ardo zuria. Urte honetako ardoa benetan ona izan bait zen.

Azkenik, jokalaria ona dela azaltzeko txapelketa garrantzitsu gehiago irabaztea nahiko nuke.

Yogurtak zoldurak gutxitzeko bidea

GAUZA jakina da yogurtak osasunarentzat onuragarriak direla, eta oraingoan ere ikerketa berri batek hau baieztatu du. Azken aldian zenbait zientzilarik eginiko ikerketen arabera jakin izan da yogurtak zoldurak galaraz ditzakela. Ikerketa hauen arabera *Lactobacillus acidophilus* izeneko sustantzia duten yogurtak zenbait zolduraren aurkako bide egokia dira. Ikerketek diotenez sustantzia honek emakumeengan du eragin zuzenagoa, eta ikusi da egunean zortzi ontza yogurt jaten duten emakumeengan, haiengan ohizkoak izaten diren zoldurak izateko aukerak hiru aldiz txikiagoak direla. Kontuan izan behar da yogurt guztiek ez dutela produktu hau, beraz edozein yogurt hartzea ez da nahikoa izango zenbait zoldura mota ekiditeko.

Zinema

Izena: «Paper mask». **Zuzendaria:** Christopher Morahan.
Antzezleak: Paul McGann, Amanda Donohoe, Frederick Treves
 eta Tom Wilkinson.

Britainiarren gordintasuna

AZKEN aldi honetan Britainia Handiko zenbait filme ikusteko aukera izan dugu, Ken Loach zuzendariaren «Agenda oculta» eta «Riff-raff» bezalakoak. «Paper mask» filmeak badu azken honekin nolabaiteko antzekotasunik, hala ere, batere arrakastarik gabe igarotzen ari da gure arteak.

Antzekotasuna gizarte ingelesari egiten zaion kritikatik eta girotze berezitik datorkio. Gizakien arteko harreman bereziak eta klaseen arteko banaketa.

«Paper mask» guztiz britaniarra da eta, ohizkoa denez, umore makabro eta hotza dario. Filmeak hasieratik ikuslea harrapatzen du eta aurrera doan heinean, larritasuna eta estutasuna sentitzen ditu ikusleak. Giro hotza garatzeko, filmea ospitale batetako larrialdi zerbitzuan kokatzen da.

The Platters taldearen abestiak filmearen muina agertzen digu; iruzurra. Umorea, kritika eta maltzurkeriaren atzean ezkutaturiko iruzurra. Christopher Morahan zuzendariak alde guzti hauek era bitxi batean batzea lortu du eta ikuslea guztiz harrapatua sentitzen da.

Filmearen hasiera bikaina da, baina aurrera doan heinean zati batzuetan larritasun sentimentua gehiegizkoa izatera ere iristen da, baina azken finean hau da filmea gustagarri egiten duen elementuetako bat.

Filme interesgarria Morahanek lortu duena eta errealitatea bezain gordina edo agian gordinagoa ere.

A I T Z I B E R Y A R Z A

Bertsoak

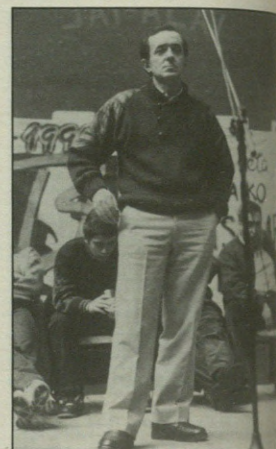
● Uztailaren 18an Alegiko frontoian 22.30etatik aurrera **Sebastian Lizaso, Iñaki Murua, Millan Telleria eta Jon Enbeita**. Gaijartzaile lana Nikolas Zeberioek beteiko du.

● Hilaren 19an Asteasuko Santamaña auzoan eguerdiz **Iñaki Murua eta Sebastian Lizaso** arituko dira.

● Uztailaren 20an Iturenen **Manolo Arozena eta Bittor Elizagoien** arituko dira bertsotan.

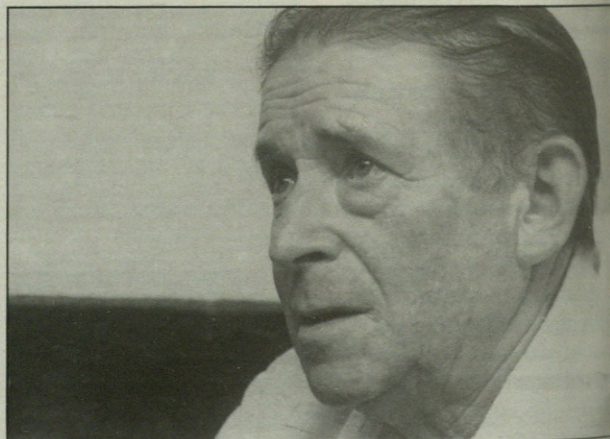
● Bizkaiko Gatika herriko Butroe auzoan 14.00etan bertso bazkaria izango da. Han **Jon Lopategi, Jon Enbeita eta Sebastian Lizasoren** bertsoak entzuteko aukera izango da.

● Arrazolako Santiagon 14.00etan **Jon Lopategi eta Imanol Lazkano** izango

dira. Bertso saio hau hilaren 25ean burutuko da.

● Hernaniko Ergobia auzoan **Jon Lopategi eta Jon Aizpurua** arituko dira. Bertan zenbait bertso saio burutuko dituzte; hilaren 23an bertso afaria, eta uztailaren 24eko saioa eguerdi aldean izango da.

ARANON hilaren 24 eta 25ean aukera bikaina izango du bertsozaleek, bi egun hauetarako bertso saioak iragarri bait dira. Bertso saio hauek eguerdi eta arratsaldean izango dira. Lehen egunean **Imanol Lazkano eta Lazkao Txiki** arituko dira bertsotan. Hilaren 25ean, berriz, **Millan Telleria eta Mikel Mendizabal**. Beraz, bertsozaleek badute asteburu honetan Arano herrian bertso saio dotorea entzuteko aukera.

Dantza

Mundu osoko taldeak Portugaleten

PORTUGALETEKO

18. nazioarteko folklore jaialdia uztailaren 19tik 26ra bitartean burutuko da. Jaialdiari hasiera emanez Portugaleten zehar ibilbide bat egingo dute 20.00etatik aurrera parte hartzen duten dantza talde guztiek. Egun berean 21.30etan folklore, soinu eta argi gaua izango da Canilla pasealekuan.

Aurtengo lehen emanaldia uztailaren 24ean 22.00etan izango da Zubi Alde polikiroldegian Bolivia, Martinika

irla, Errusia eta Euskadiko taldeen eskutik.

Hamar nazio ezberdinetako taldeak ikusi ahal izango dira jaialdian

Uztailaren 25ean Portugaleteko enparantzako kioskoan musika emanaldia izango da 13.00etatik aurrera. 22.00etan polikirol-

degian Argentina, Txina eta Poloniako taldeak. Jaialdiko azken egunean,

13.00etan berriro ere, musika emanaldia herriko enparantzan. Txipre, Mexiko, Ukraina eta Euskal Herriko taldeak arituko dira 22.00etatik aurrera polikiroldegian.

DONOSTIAKO LIBURU AZOKA

Bulebarrean, uztailaren 23tik abuztuaren 2era

Orduategia: 11.30 - 14.00

17.30 - 22.00

jaiegunak: 14.30 - 22.30

- Euskal eta erdal literatur nobedadeak
- Euskal diskagintza denak % 10 beherapenakin
- Kultur ekintzak:

- Dantzariak
- Bertsolariak
- Txomin Artola eta Amaia Zubiria
- Folk lore sorta bi
- Antzerkia eta liburu aurkezpena
- Tarima Taldea eta karraka

Bizi Irakurriz

Euskadiko Liburu Azoken Batzordea

Musika

Izena: Gozozale. Taldea: Minxoriak. Disketxea: IZ.

Jarrai bide honetan

IPARRALDEKO soinuak gozo-gozo irensten ditut, bare-bare datoz ene entzumenera; lasaitasun osoz entzuteko doinuak dira, gau batean, edo askotan beharbada, dantzatzeko kantuak.

Erromeria kutsua somatzen zaio disko honi; hori izan delako beraien bizitza, plazarik plaza ihardutea alegia. Uda zein udazken, edota udaberri ala negu, hor dabil-tza furgoneta zaharra harturik herriz herri. Beraien doinuak, eta beraienak ez direnak berdin, ikuslego parrandazaleari erakusteko asmotan, kalean artaldea bezalakoa den jende multzoari agertaraziz.

Batzuetan zenbait doinu harrigarri suertatzen dira, eta oraingoan ere hala da; batetik dultzaina eta albotik gitarra elektrikoak entzutea hunkigarria bilakatzen da. Baina ederki egiten dute musikari beterano hauek, hainbat urtetako eskarmentua nabaria da beraien doinu landuak bezain egokituetan.

Hitzak badarama berarekin mezua, batez ere euskeraren aldeko jarrera nabarmentzen delarik. Badago turismo suntzitzailearen aurkako berbarik ere, ezinezkotzat jotzen dituztelarik horrenbeste kezka. Abestietan kutsakorrena Ernest Alkat bertsolariak idatzitakoa joko nuke, bertan Euskal Herrian Euskarazek bide seinaleak direla eta eramandako liskarrean harrapatutakoei eskainitako zenbait bertsok egiten dute abestiarren funtsa, hori bai, doinu oso rockero batean. Borroka bat da beraien bizitza, baina nola dantzak ematen dien esperantza, dantza egin beharko uda honetan; hala bedi!

PATXI GAZTELUMENDI

Heriotza: «Gure musika, hasi ginenetik zeharo aldatu da»

ARGIA. Diskoa atera berri duzue, nola lortu duzue «Pistola jokua» diskoa kale-ratzea?

HERIOTZA. Guk zenbait abesti genituen eta gogo handia genuen hauek disko batean agertzeko. Mailegu batzuk eskatu genituen eta gure aldetik hasi ginen diskoa grabatzen. Aketo disketxearen laguntzaz diskoa grabatu genuen.

A. Aldatu al da Heriotza taldea hasi zinetenetik?

H. Gure musika asko aldatu da. Lehen bost mutiko genuen, eszenatokira igotzen ginen eta zarata ateratzen genuen eta letra oso gogorak genituen. Lehen erromeria nahiko gaizki eramaten genuen eta akats handiak egiten, eta uste dugu hobet egin dugula. Lehen letra oso gogorak ziren eta gu-

nera kantu gehienak erdaraz ziren eta gaur egun euskaraz ditugunak. Euskaraz erromeria haditugu letra gogorak, baina ez hain zuzenak. Heriotzaren partaideak ez gara aldatu, ideia berak ditugu. Baina bestetik gaur egun abeslari bakarririk dago. Gure helburua musika aldatu eta hobetu eta gogorren egitea da.

MUSIKA TRESNAK

INSTALAKUNTZAK

SOINU ETA ARGIGINTZA

PROFESIOALEN ALOKAIRUA

PIANOAK, ORGANOAK, KITARRAK.

ESKUSOINUAK, ETA TRIKITIXA

DISKOTEKA MUGIKORRAK EFEKTU BEREZIEKIN

KILOMETRO BATEKO ZIRKUITUEN OZENKETA, BOZINA

ETA SOINU PROFESIOALEKO 24.000 WREN BIDEZ

EGAÑA KALEA, 8 TEL: 410 07 11 - FAX: 410 03 09

Lehiaketak

Santa Isabel Argazki lehiaketa prest dago

ZUMARRAGAKO

Udalak 1992ko Santa Isabel argazki lehiaketa antolatu du eta bertan nahi duten zaletu guztiak parte har dezakete. Lehiakide bakoitzak lau lan aurkeztu ahal izango ditu. Gai libreko argazki hauek koloretakoak, zein zuri beltzezkoak edo diapositibak izan daitezke.

Argazkien euskarria kartulina finezko 30x40 zentrimetrotakoa izango da, baina irudiaren neurria egilearen arabera izango da.

Lehiaketan aurkeztzen diren lanak derrigorrez eraman beharko dituzte izenburua eta lema argazki bakoitzaren atzekaldean. Honen batera lehiakidearen izen-abizenak, helbidea eta telefonoa adieraziko dira. Lanak irailaren 12a baino lehenago aurkeztu behar dira Udaletxeko Idazkari-tzara eramanez edo postaz

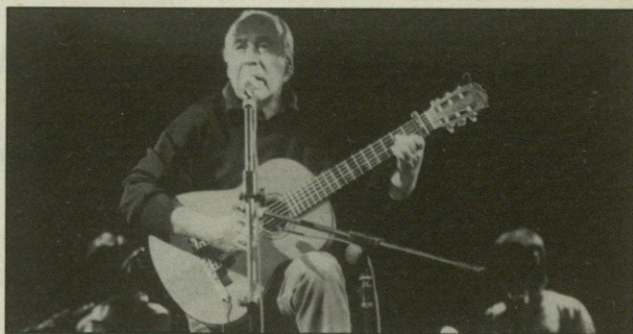
bidali behar dira.

Zuri beltzezko argazki saileko irabazleak 30.000 pezeta (1.500 libera inguru) eta trofeoa irabaziko ditu, bigarrenak 20.000 eta hirugarrenak 10.000. Koloretako argazkien ataleko lehenak 35.000 pezeta eta trofeoa lortuko ditu, bigarrenak 25.000 eta hirugarrenak 15.000. Diapositiba sailean, berriz, 20.000 pezeta lehenak, bigarrenak 15.000 eta hirugarrenak 8.000.

Hiru sailetan

- Lehiaketa hiru ataletan banatuta egongo da: zuri beltzezko argazkiak, koloretakoak eta diapositibak.
- Sari banaketa urriaren 3an izango da, eta aurkezturiko lanekin erakusketa bat ere burutuko da.

Jaialdiak

UZTAILAREN 24ean Donostiako Anoetan Kubako herriaren aldeko jaialdi bat antolatu da. Bertan bertsolari, trikitilari eta bestelakoez gain Mikel Laboa, Anje Duhalde, Ruper Ordorika, Oskorriko Bixente Martinez eta Hertzainak taldea arituko dira. «In fraganti» antzerki taldeak bere emanaldia eskainiko du eta Zumeta pintorearen lanak ere izango dira. Amaitzeko Kubako Van Van taldea. Sarreran lortzen den diru guztia Kubara bidaltzeko sendagaiak erosteko izango da.

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI,4

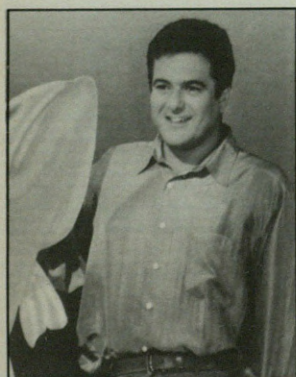
Telf. 42 06 24

20004 DONOSTIA

Telebista-Irratia

IKUSI BAIETZ

● Uztailaren 19an 16.25-etan **«Seikote alaia»** izeneko marrazki bizidunen 2 atala, «Bagoia ihesean» izenburupean.

● Hilaren 19an **«Bizia»** saioa. Felipe Barandiaranek aurkezturiko saio honetan ekologiari buruzko gaiak jorratzen dira eta 20.15etatik aurrera ikusi ahal izango da.

● Pedro Mari Goikoetxeak zuzentzen duen **«Boxeo izarrak»** saioa hilaren 20an 23.50etatik aurrera.

● Astelehenean 21.30etatik aurrera **«Marian arina eta mutil txolinak»** telesaila. Umorezko saio honetan Robin Hooden kondairaren

parodia bat egiten da.

● Uztailak 21ean **«Euskal txirrindularitzà»** saioa. Bertan txirrindularitzaren historia kontatzen da, hasieratik gaurko egunetaraino.

● Astelehenetik ostiralera bitartean 14.50etan **«Star Trek»** telesail famatua ikus- teko aukera.

● Ostiralean 21.55etan **«ETB kantxa»**, asteko partidu interesgarria eskainiz.

● Ostegunean 23.00etatik aurrera Hasier Etxeberriak aurkeztzen duen **«Beti eskamak kentzen»** saioa. Bertan, guztion ahotan izaten diren gaiak ukitzen dira.

TXORI BATEK ESAN DIGU

■ Iñaxio Usarraldeko urritik aurrera saio berri bat egingo du Egin irratiari. Bi ordu luze izango duen magazin honetan kulturarekin loturiko gaiak jorratuko badira ere, ez da soilik saio kulturala izango. Gizarteko gaiak ere ukituko dira eta pertsonaia herrikoiekin eginiko elkar hizketak ere azalduko dira. Saio hau arina eta gai ugariak eta elkar hizketa luzerik gabekoa izatea nahi da.

BOTOIA SAKATU AURRETIK

Trenbidearen itzuli bihurriak

Larunbata 25 **20.15etan**. Zinea: **«Egundoko tren lapurketa»**.

Zuzendaria: Michael Crichton. Antzezleak: Sean Connery, Lesley-Anne Down.

Trenen batean lapurketa egiteko asmoa baldin baduzue, ez utzi filmea ikusi gabe; ez duzue asko ikasiko, baina behintzat tarte dibertigarria pasatuko duzue. Sean Connery antzezle eskoziarra eta Donald Sut-

herlnad zerrendaburu- tuela, filmea 1800 urtean- rotua dago, eta bertan lapur- retan oso abila ez den bi- rukote ero baten gora- beherak kontatzen zaizki- gu. Lapur taldeak ondo bai- no hobeto prestatuko du- bere 'eraso' plana, baina az- ken orduko gertaera batzu- medio, ez zaizkie gauza- horren biribil aterako. Tren- batean lapurreta egitea- bait da ahuntzaren gauera- ko ezula.

● Uztailak 19

18.35etan, zinea:

«Txokolatea salgai»

Zuzendaria: Thomas Chong. Antzezleak: Cheech Mavin, Thomas Chong, Stacy Keach eta Evelyn Guerrero.

Filme hau «Como humo se va» izeneko filme famatuaren jarraipena da eta orain- go honetan Cheech eta Chong beraian ohiz- koak diren xelebrekerietan dabilta.

● Uztailak 23

21.30tan, zine gaua:

«Gizon bila»

Zuzendaria: Buzz Kulik. Antzezleak: Phyllis Newman, Tom Bosley eta Lloyd Bridges.

Gazte protagonisten z- kloaren barneko filme b- netan gazte batzuen arte- harremanak azaltzen zaizki- gu, eta giroa nahasteko- abortoarekin arazoa ere ag- tzen da.

T elebista-Irratia

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Bila

Marie Agnes Gorostiaga: «Aurrekontua entzuleen laguntzei esker osatzen da»

Aurtengo otsailean bete ditu Irulegiko Irratiak hamar urte. Ipar euskal Herrian euskaraz emititzen duten hiru irratietakoa bat da eta Nafarroa Behereko entzuleen beharra betetzen du. Mari Agnesek badaki irratiaren ibilbideaz, bost urte bait daramatza bertan lanean.

ARGIA. Zein izan da Irulegiko Irratiaren bila-kaera hamar urte hauetan?

M.A. GOROSTIAGA.

Hastapenean ordu batzuk besterik ez genituen egiten irratiari, eguerditan berriak ematen genituen. Orain goizeko 6.30etan hasten gara eta 22.00etan burutzen dugu. Langileen aldetik ere, duela hamar urte ez zen langile pagaturik eta orain lau gara pagatuak. Hauen inguruan laguntzaileak daude, hogeit bat. Gero eta gai gehiago tratatzen ditugu,

denetarik badugu. Bestetik, entzulearen ondoan izatea eta harekin harremanetan sartzeari nahi dugu. Erran nahi bait da, familia bat bezala nahi dugula Irratia egiteko lekua ere aldatu da, duela bi urtetatik Donibane Garazin gara. Huts batzuk baditugu, diruaren eskasa bistan da, eta horregatik langile gutxi ditugu eta hau da arazo handiena.

A. Zein erantzun du Irulegiko Irratiak entzuleen aldetik?

M.A.O. Entzuleen aldetik

erantzun ona dugula uste dugu. Urtero kanpaina bat egiten dugu, etxeetatik pasatzen gara eta entzuleari galdetzen diogu zer hobetu behar dugun, zer den ongi eta abar. Aldi berean, entzuleari galdetzen diogu laguntza bat. Gure aurrakontuaren zatirik handiena laguntzari esker betetzen da eta entzulearen aldetik erantzuna ona dela.

A. Administrazioak ematen al dizue laguntzarik?

M.A.O. Gero eta gehiago ari gara subentzioak galdezka, baina euskal irratiek gutxi jasotzen dute estatuen aldetik.

A. Ipar Euskal Herriko beste irratiekin zer nolako harremanak dituzue?

M.A.O. Harreman handiak ditugu eta lan anitz egiten dugu beraiekin. Gehienik Zuberoko Bozarekin.

A. Etorkizunerako zein da zuen helburua?

M.A.O. Gaiak gero eta hobeago tratatzea, baina ez dugu posibilitate handirik, tresnak eta falta ditugu, diru eta jende gutxi izanez. Baina gure helburua da entzuleari ahalik eta gehien hurbiltzea eta egin ahalak egiten ditugu.

Telenortek baino hobeto egingo dugu, sikiera» esan zuen bertako batek duela hamar urte ETBko lehen albistegiak emititzen hasi zirenen. Albistegiaren aipagai hartu zuenak, antzerakoa egiterik bazuen kirolsaio, lehiaketa eta magazinekin. Izan ere, telebista asuntotan zaila da gauza onak egitea, baina eskasak ere, sarri, kostata egiten dira. Uda parteko programazioan, lehiaketa berri bat azaldu da asteleheneko emisioan zintzilik. Soltura handia izan arren aurkezleak, ez nuke nik esango horretan bakarrik oinarritu daitekeenik tele produkzio bat. Ez dut uste asmatu dutenik erabiltzen dituzten galdera-erantzun, sortea eta frogan (barkuena baino orijinalagorik ez al zegoen!) konbinazioaz. Dekoratu ere ez da punta-puntakoena: koloreak epel, parte hartzaileen jesarlekuak txiki, platoa girotzeko hurbildutako publiko koporua txikiiegia... Alaigarri gisa hor darabilgu irratiak datorren itxura guztia duen presentadorea. Honen eta konkursanteen garrantzia eta presentziaren arteko beharrezko orekaz pentsatzen eman nuen denbora, eta konturatu orduko amaitua zen lehiaketa.

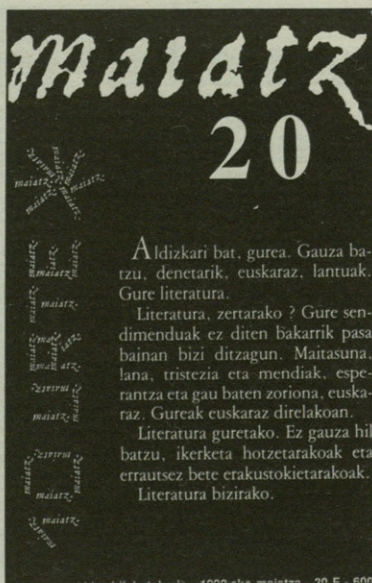

AITZIBER YARZA

EDORTA ARANA

Liburuak

Maiatz. 1992ko maiatza. 20. zenbakia. 40 orr.

Gure literatura

ALDIZKARI bat, gurea. Gauza batzu, denetarik, euskaraz, lantuak. Gure literatura. Hitz horiekin hasten zauku Maiatz aldizkariak atera duen hogeigarren zenbakia, bere hamargarren urte burua estrenatuz horrela. Ale hori hamar urte horietan agertu hogei idazleen lanen bilduma bat du-

gu: gure oroitzapenetan bidaia baten egiteko, adixkide zenduak berbizarazteko eta Iparraldeko literatura eta euskararen irudi baten edo batzuen emaitetako... bilduma bat deigarria lehen aldikotz aldizkari hori eskuratuko duenarentzat eta berotasunez bete.

Alta Luzien Etxezaharre-

taren gogoetek «Maiatz»-en funtzioari buruz ez dute interes eskasik ere, lehen orrialdean hogei zenbaki horrekin, hamar urteren buruan «Maiatz» bihurgune batetarat heldua da haren arabera...

Hamar urtez gauzak aldatu dira, hamar urtez «Maiatz» Iparraldeko literaturaren kokagune bilakatu da... kasirik bakarra. Hamar urtez ingurunea ere aldatu da eta «Maiatz»-ek nolazpait behar dio erantzun... Euskarazko ikasketa zombait badira, bertsu paper eta poesia lehiaketak... eta nunbait aurkitu behar dute zabalgunen bat. «Maiatz»-i buruz galdea bada eta literatura sailean beharrak badira... nola molda horien guzien artean... «Maiatz»-en hogeigarren zenbakiak galderak egiten ditu... irakur zazue beraz eta hogeitabargarrenarekin jinen dira behar bada arrapostuak.

GILLAUME IRIGOIEN

Titulua: Errusika. Egilea: Mariasun Landa.

Argitaratzen du: Elkar. 90 orr.

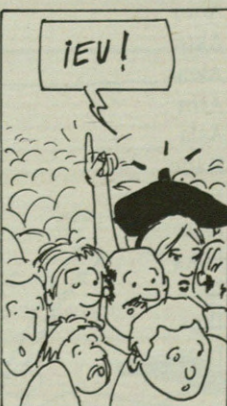
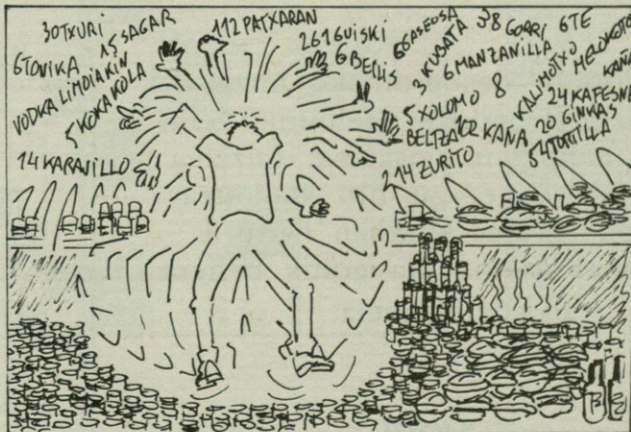
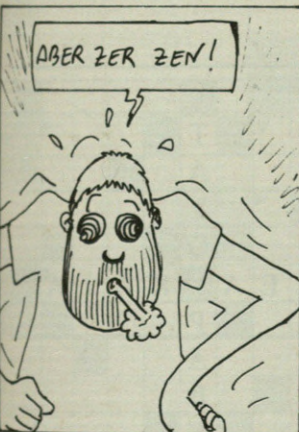
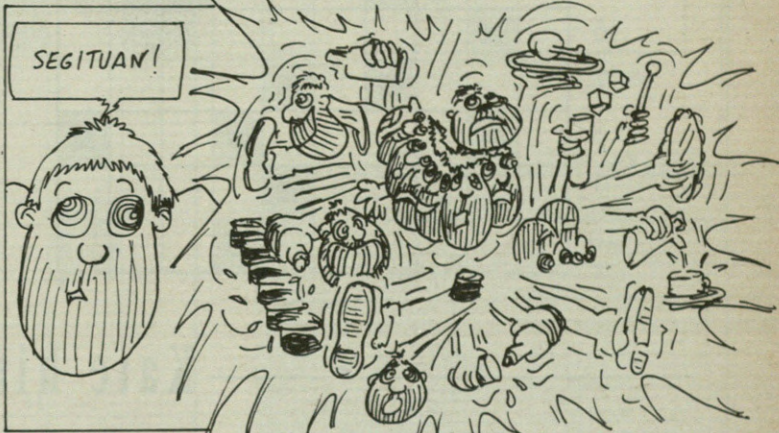
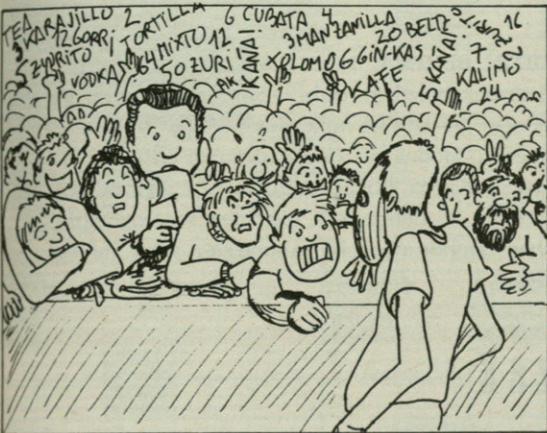
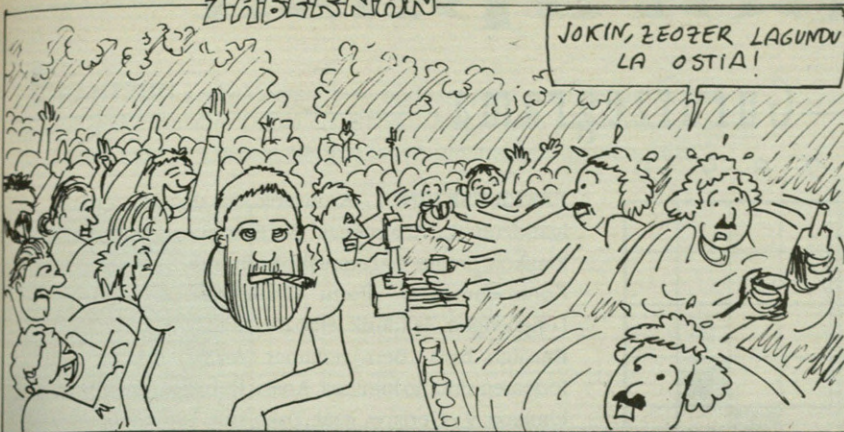
«Errusika» izeneko hau Mariasun Landa errederaren azken lana dugu; bertan arkakuso baten istorioa kontatzen zaigu, samurrun, fantasia eta umore nahastuz.

Animalitxo hauen bizi nahiko laburra denez, liburaren protagonista Errusiara abiatuko da, eta daian hainbat pertsona ezagutuko ditu. Etxeko pertsonetxoenei zuzenduriko burua.

Hontza
LIBURUDENDA

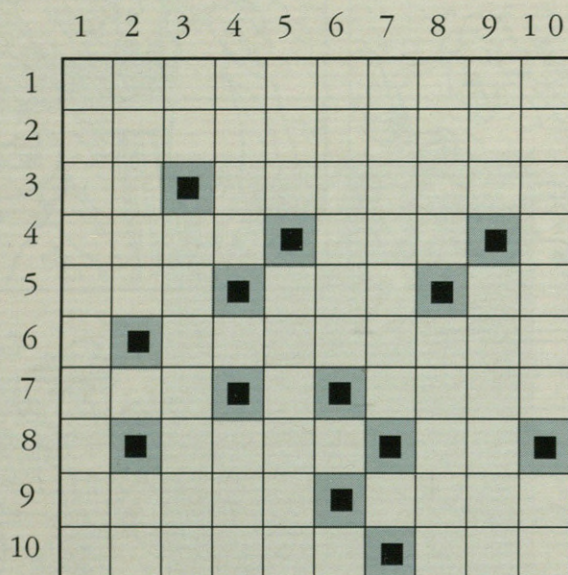
Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

TABERNAN

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Asmatzekotan dagoen zerbait, igarkizun. 2.- Ahalmenak. 3.- Einsteinioaren sinbolo kimikoa. Eroale. 4.- Letoniako hiriburua. Baieztatzeko. Kontsonantea. 5.- Portu. Galdekaria. Ez eme. 6.- Lehenengoa. Zaildurik, erabat eginik. 7.- ... de Janeiro, Brasilgo hiria. Berrogeitamar. Asiako estatua. 8.- Iodoaren sinbolo kimikoa. Anaia. Rubidioaren sinbolo kimikoa. 9.- Gerizpe, itzal. Toka, dut. 10.- Katilu txiki. Bihi.

GOITIK BEHERA: 1.- Aldizka plazaratzen diren aldizkariak, buletinak, etab. 2.- Sastraka. Bat. Bizkaiko autoetan. 3.- Musika nota. Gizasemeak. 4.- Sarrera. Anperioa. Modua. 5.- Ekarri aditzaren erroa. Zil. 6.- Emakume izena. Bokala. Argona. 7.- Zumar multzo. Bostehun. 8.- Behizain. X. hilabetea. 9.- Alderantziz, behar. Danbor mota. 10.- Ahuntzaren arrak. Infusio mota.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Goragale
Onespena
Salatari
Txapelak

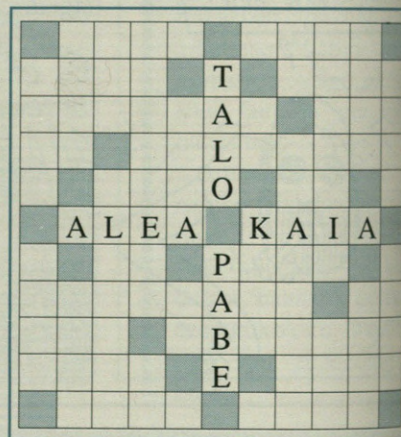
7 letra

Ibiliak
Malaria
Olariak
Sakelak

4 letra

Ahur
Akta
Alea
Arin
Asia
Bahe
Eria
Hats
Hika
Igaz
Ikas
Inor

Irak
Kaia
Kili
Laia
Okon
Opio
Orio
Pabe
Pipa
Talo
Zama
Zian

2 letra

Ak
Am
Ez
On
Os
Ra
Ro
Ua

3 letra

Ari
Ika
Lur
Nik

1	2	3	4	5					
6	7	8	9	10	11	12	13		

		I makume dotorea	▼	Aukera	▼	(Infi.) Galdu	▼	Iparakdean berriksua
		erretiratuak		8 Bataiarri		Moja		
			▶		▼		▼	▼
					3			
Akazalik	▼	Gazteok	▼	Geldoia	▶			
Azpijokoak	13	Praseodimioa		Lili			4	
▶		▼	▼					50 ▶
								Bi eta bi
Landare mota	▶			Tona	▶	Gabarra	▶	▼
Utazeko				Behatoki		Jainko egyptiarra		
		Odol eramaleak	▶	▼		▼		
		Herialde historikoa		1			11	
Karrika	▶	▼			Arrantza tresna	▶		
Gaude					Borobila			2
▶				Gauero egiten dugu	▼	Bokala	▶	Kontsonantea
		7		Erdal hizkia		Gipuzkera zain		Infusio mota
Aintzira	▶			▼		Puska	▼	▼
Sindikatu ibertzeak						Kontsonantea		
▶				Itzulia	▶	▼		Bizkaiko herria
				Rontgen		10		kontsonantea
			▼				▶	▼
Kalzaren erudioa	▶				Asiako estatua	▶		
				5				

Aurreko asteko soluzioak

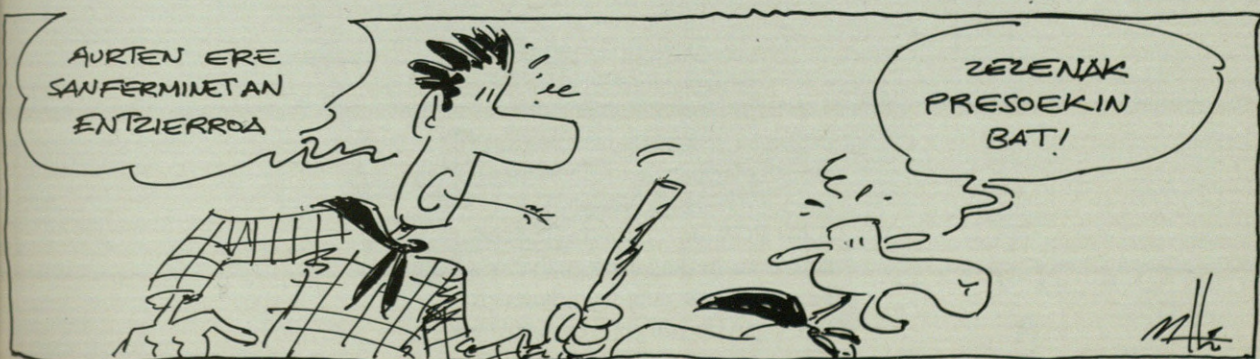
					●	B	●	Z	●	O	●	A
					S	A	K	A	I	L	D	A
●	E	●	●	A	●	Z	A	I	L	D	U	●
O	R	●	O	J	A	K	I	L	E	A	K	E
●	A	T	E	N	A	S	●	●	A	R	E	●
E	B	A	●	●	A	R	E	A	K	●	●	R
●	A	R	T	●	●	I	R	I	●	●	S	A
A	T	R	I	L	A	●	●	N	A	●	U	K
●	E	A	●	●	U	K	●	A	T	U	A	●
E	K	I	A	K	●	●	T	Z	●	●	K	I
●	O	N	G	●	●	I	L	E	A	K	●	●

EZKER ESKUIN 1. Herabetiak. 2. Irabazi. Ta. 3. Ze-
 larrak 4. Kinoa. O. Ba. 5. Unai. Makal. 6. N. Habe-
 Ola. 7. Txel. Iaz. Ar. 8. Za. Ezia. D. 9. Akl. Izu. Lo. 10.
 Kepa. Errea.
 GOTIK BEHERA. 1. Hizkuntzak. 2. Erein. Xake. 3.
 Ra. Nahi. iP. 4. Abioia. E. A. 5. Sala. Bizi. 6. Eza.
 Meatze. 7. Tirra. Ziur. 8. I. R. Ko. A. R. 9. Atabala. Le-
 10. Kakalardo.

Hitz
Kateatuak

A	S	K	I	A	Z	A	M	A	
O	R	E	A	I	A	B	A	R	T
L	A	N	K	I	D	E	N	O	A
O	N	A	R	I	K	E	T	A	K
A	A	T	U	N	E	R	S	O	
E	Z	I	N	E	T	O	R		
L	T	A	I	T	Z	A	B		
E	M	A	K	U	M	E	A	B	E
G	A	L	G	A	N	I	B	E	
E	R	A	K	N	O	L	A		
I	K	E	R	S	A	R	E		

KAKU

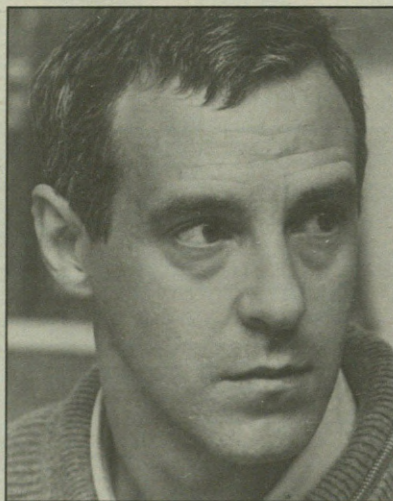

Ertzantza: hausnarketarako garaia

ERTZANTZA sortu zenetik hamar urte betetzen diren 92 hone-tan, polizia talde honek inoiz izan duen onespenerik handiena goraipatu berri da. Oneritzi hau, hala ere, barruan baino gehiago kanpoan finkatzen ari dela aitortu behar da, hots, hasera batean, Ertzantza mesfidantzez begiratzen zuten Espaniako hedabideetan. Hauetan, Atutxaren neska-mutilak egunez egun inoiz baino ausarta eta eraginkorragoak azaltzen dira, batez ere ETaren aurkako borrokanitsu-itsuan sartu direnetik.

Barne Sailerik, ordea, 'etxean' ere guztiak direla erakutsi nahi dute behin eta berriz. Hartara, inkestak plazaratzen dituzte. Horien arauera EAEko biztanlegoaren gehiengo zabal batek (% 75a batzate beste) positibotzat jotzen du polizia talde honen presentzia. Onespen maila ordea, % 90era iritsiko litzateke.

BADIRA egon, alabaina, hau guztia, hankaz gora jartzen duten bestelako datuak. Pasa den urtean, esaterako, Hego Euskal Herrian bortizki sakabanatu ziren manifestaldi guzietatik, Ertzantzaren partehartzea % 40an nabaritu zen. Urte berean, Epaitegien aurrean torturak ala tratu

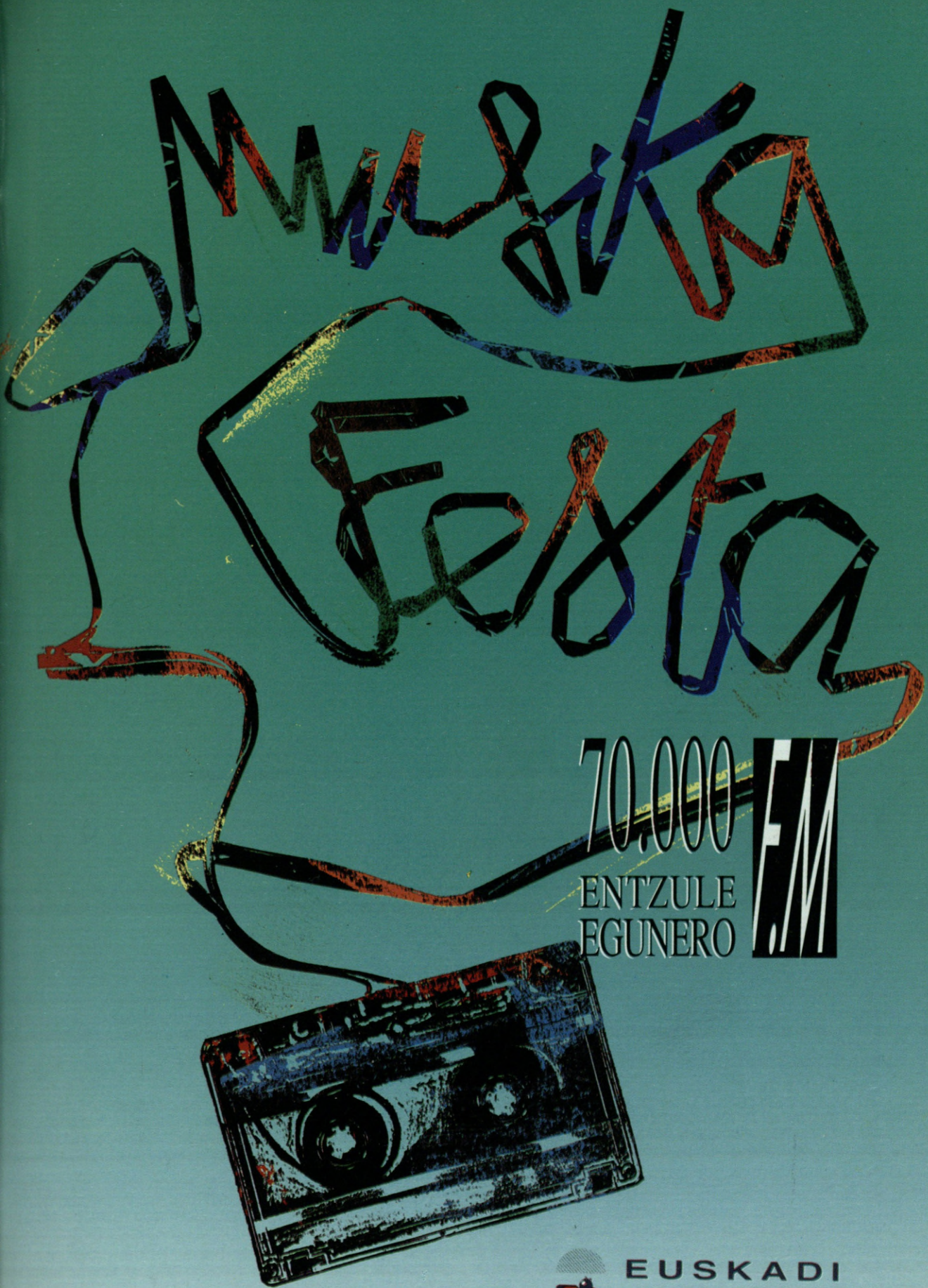
TXEMA RAMIREZ

«Ertzantza: ¿Heroes o villanos?» liburuarren egilea

txarrak zirela medio, aurkeztutako salaketetatik % 21a euskal polizia leporatu zitzaizen (dagoeneko bada tortura ezartzeagatik kondenatua izan den ertzaina). Beste datu bat: Arkautera doazen lau ertzain gura-koetatik hiruk «arrazoi ekonomikoak» direla medio aurkeztu zela aitortzen du (langabezia zein soldata hobea goa). 1988an Ajuria Eneako hitzarmena sinatu zenetik, ertzaina izateko eskariak maldan beheara joan dira (5.646 zazpigarren promozioan; 2.200 hamaikagarrenean). Ertzain gurako urritasun honek pobretasun kulturala dakar (hamargarren promozioa ertzainen artean zazpi soilik ziren goi mailako tituludun eta beste zortzi EGAdun). Edozein ikuspuntu-tatik datu kezkarriak, ezbaierik gabe, ondorioak atera nahi dituenarentzat. Ugari izan dira ere, urteotan talde honen itxura astindu eta espainiar

mezubideek orain ahaztu nahi dituzten auziak. Horra hor, besteak beste, 'berrozi' en jaiotza irregularra, 'entxufismoaren affaira', makina txanponjaleen eskandalua, Garaikoetxea eta Pujanaren entzunketa telefonikoak, hainbat euskal politikarik eta pertsona publikok ertzainengandik jasan duten segimendua, CIA eta Mossad-en asesoramendua, eta abar.

GUZTI honen ondorioz, Ertzantzaren inguruan eraikitzen ari den irudi goxo eta xarmagarri hori hauskorra bihurtzen ari da, gezamintzen hor nonbait. Hamar urte pasa ondoren, hausnarketarako garaia ere iritsi dela uste dut, ezen gizatalde eta herri mugimendu orok bizirik irauteko etengabeko eztabaida berririk onena duen legez, euskal gizarteak ere ahalegin berbera egin beharko luke, egunero gainera, subirotasun osoa eskuratu nahi badu behintzat. Bada, beraz, Ertzantzaren inguruan egon daitezkeen dudamuda, aurreritzi edo tabuak alde batera uzteko garaian, lastoa baztertu eta aleari helteko unean hain zuzen. Bestela, gure zibilbor miresgarriaren kontenplazioan hondatuko gara. Hori bai denok pozik eta alai.

70.000

ENTZULE
EGUNERO

EUSKADI

GaZTEA

FM

Gipuzkoa: bihotz-bihotzean

Gipuzkoarekin buruz eta bihotzez bat eginik ari gara lanean. Horregatik, finantz zerbitzurik aurreratuenak eskaintzeaz gain, bertako nortasunaren alde ere gogotik ari gara **kutxa**. Kirolaren, kulturaren, artearen, musikaren, ohiturarik errotuenen alde. Gure jende guztiaren alde. Gipuzkoa bihotz-bihotzean daramagulako.

Gipuzkoa: Bihotz-bihotzean.

kutxa

gipuzkoa
donostia kutxa

caja gipuzkoa
san sebastián